

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ

S. Sayısı : 620

Kültür Varlıklarını Koruma Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi İhtisas Komisyonu Raporu. (D. Meclisi : 1/108; M. G. Konseyi : 1/516)

(D. Meclisi S. Sayısı : 348)

T. C.

Danışma Meclisi Başkanlığı

Genel Sekreterliği

Kanunlar Müdürlüğü

Sayı : 06-258 (1/108)/698

Konu : Kanun Tasarısı

27 Mayıs 1983

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ GENEL SEKRETERLİĞİNE

Danışma Meclisi Genel Kurulunun 26 Mayıs 1983 tarihli 108 inci Birleşiminde görüşülerek işaret oyu ile kabul edilen, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu Tasarısı ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Turhan GÜVEN

Başkanvekili

Danışma Meclisi Başkanı V.

NOT : Bu Kanun Tasarısı, Genel Kurulun 23, 24, 26 Mayıs 1983 tarihli 105, 106 ve 108 inci Birleşimlerinde görüşülmüştür.

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik

Dairesi Başkanlığı

Sayı : KKTD/101-928/07097

30 Kasım 1981

DANIŞMA MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kültür Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 16.11.1981 tarihinde kararlaştırılan «Kültür Varlıklarını Koruma Kanunu Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini emirlerine arz ederim.

Bülend ULUSU

Başbakan

KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA KANUNU TASARISI GEREKÇESİ

Yurdumuz, eski eserler, anıtlar, sitler, etnografya ve folklor değerleri bakımından Dünyanın sayılı zengin ülkelerinden biridir. Bizi geçmişimize bağlayan, tarihî ve kültürel varlığımızı idrak ettiren bu belgeler, aynı zamanda geçmiş devirlerin ve zamanımızın, tarihî, kültürel, siyasal ve ekonomik hareketlerini ortaya koyan üstün değerlerdir.

Bu üstün değerli varlıklarımızın tanımı, tanıtılması, onarımı, saklanması, değerlendirilmesi ve korunması ve bu hizmetlerin bilimsel esaslarla yürütülmesi zorunludur.

20 nci Asır başlarında korunması gerekli tarihî ve kültürel varlıkların tanım ve kapsamı çok genişlemiştir. Taşınmazlarda, çevresel koruma, sit kentlerin tüm olarak değerlendirilmesi, taşınmazlarda günümüz seçkin eserleri ve seçkin etnografik eserler korunması gerekli varlıklar kavramına katılmıştır.

Yurdumuzda ise 1972 yılına gelindiğinde 1906 tarihli Kamu Asar-ı Atika Tüzüğü yürürlükte idi. Bu metni çağdaş anlayışla uygulamaya da imkân yoktu. Yine bu metinde taşınmaz eski eserler yönünden bir tespit zorunluluğu da bulunmadığından, taşınmaz eski eser varlığının envanteri de yeterli ölçülerle yapılmamıştı.

Yasal boşluğun yarattığı tahriplere tepki olarak 1710 sayılı Yasa kanunlaşmıştı. Bu Kanunda Çağdaş Korumaya değer tüm varlıklar eski eser olarak tanımlandı. Nicelik ve nitelikleri itibariyle çok farklı varlıklar tek tanımda toplanırken, Kanunda sadece taşınmaz ve taşınır eski eser tanımı, kazılar ve definecilik ayrı statüler içinde düzenlendi. (Taşınmaz eski eserlerde tek yapı taşınmaz eski eser, sit, koruma planı, geçiş dönemleri taşınır eski eserlerde, elinde eski eser bulunan sayıları milyonlara varan ailelerin durumu düzenlenmemişti.)

Sorun bu kadarla da kalmamaktadır. Kanunun bazı maddeleri arasında birbirine zıt görünümlü ve uygulanamaz durumda hükümler de mevcuttur.

Birbirine zıt görünüşlü hükümler 1710 sayılı Kanunun 53 üncü maddesi ile bu kanuna aykırı bütün hükümleri yürürlükten kaldırmışsa da, Kanunun 15 inci maddesinin son bendi hükmü uyarınca İmar Kanunu-na 1605 sayılı İmar Kanununun ek 6 ncı maddesinin yürürlükte bulunduğu açıktır.

Ek 6 ncı madde de özel amaçlı sitlerin belirlenmesi statüsü 1710 sayılı Kanunun 8 inci maddesinden çok farklıdır. Yine Kanunun 4 üncü maddesinde istisnasız tüm eski eserler Devlet malıdır denilirken, 21 inci maddenin mefhumu muhalifinden Kale, burç gibi eski eseliği kesin olan taşınmaz eski eserlerin kamulaştırılması da ilerde yer altından çıkarılacak eski eserlerin maddesel değerlerinin de kamulaştırılma bedeline katılması gerekliliği sonucu çıkmakta ve eski eser ticareti başlığı altında tüm taşınır eski eserlerin yani devlet malı eski eserlerin alınıp satılmasına imkân veren bir statü bulunuşu örnek olarak gösterilebilir.

Uygulanamaz durumda statü hükümleri, 8 inci maddede eski eserin tapuya kayıt zorunluluğu, kadastro yapılmayan yerlerde, malikde belli değilse eski eserin tapuya yazılabilesinin imkânsızlığa yakın bir durumu söz konusudur. Sitlerde, Kanunda sit-koruma planı geçiş dönemi düzenlenmemekle beraber, Danıştay içtihatları ile Sit ilanının, ilk aşamada sit yaklaşım ve koruma alanını da içerebileceği, makul süre içinde, Koruma Planına veri olacak şekilde sitin belirlenebileceği esas kabul edilmiştir. Bu durumda eski eser olan sitin tek tek her tapuya kaydında gereklik de yoktur.

Bu sebeplere 1710 sayılı Kanunun en kısa süre içinde değiştirilmesini gerektiren hususlara aşağıda belirtilenleri de ekleyebiliriz.

1. Uygulamanın zorunlu olarak Anayasaya aykırılığının söz konusu oluşu :

Yukarıda belirtilen konularda Kanunun birbirini zıt anlamlı hükümleri içermesi, suskun oluşu, uygulama nitelikte hükümleri içermesi, uygulamacıyı zorunlu olarak Anayasa'ya aykırı davranışlara itmektedir.

Zira Kanun Kuvvetinde mülga 1906 tarihli Asar-ı Atika Tüzüğünde yer alan özel ve tüzelkişilerin arsa ve arazileri içinde bulunan, bulunacak olan hertürlü taşınmaz eski eserin Devlet malı oluş ilkesi, 1710 sayılı Kanunda aynen yer almaktadır.

Bu durumda tapulu bir mülkün eski eser olarak tespit ve tescili zorunlu olarak bazen mülk edinmesinin bazende mülkiyet hakkının kullanımının sınırlanması olmaktadır.

Anayasa'nın 36 ncı maddesine göre mülkiyet hakkı, kamu yararı ile de olsa Kanun hükmüne dayalı olmadıkça sınırlandırılmaz. Taşınmaz eski eser tescillerinde ise tapuya şerh çoğu kez verilememektedir.

Halbuki Kanunda tapuya tescil zorunluluğu presedür hükmü olarak yer almaktadır.

Bu durumda, gerek uygulamacı ve gerekse yargı mercileri, amaç eski eseri (siti) koruma olunca, her uygulamada, hukuk düzeni ve eski eser arasında tercih yapma zorunda kalmaktadırlar.

2. Eski eser nasıl bir devlet malıdır?

Yasal olarak bütün taşınmaz eski eserler Devlet malıdır. İdare Hukukunun genel ilkesi olarak kamu malının tespit ve tescili gerekli değildir. Bu nedenle bugüne kadar tapuya tescili yaptırılmayanlarda kamu malıdır.

Ancak İdare Hukukunun diğer genel ilkesine göre, özel mülke konu bir mal, kamulaştırılmadıkça kendiliğinden kamu malı olamaz.

Bu nedenle özellikle 1906 tarihlerinden bugüne kadar inşa edilmiş yapılardan eski eser olarak tespit ve tescilleri yapılanlarla sitlerde, Devlet malı olan nedir? Bunu Medenî Kanunla belirlenen esaslara dayalı olarak açıklamaya da imkân yoktur.

3. Kanun değişikliği önerisinin diğer bir sebebi de mevzuattaki yasa hükümlerinde mevcut kavram karışmasının, haklı olarak birlik ve bütünlük göstermeyen yasa metinlerinin anlaşılmasının ve uygulamanın değerlendirilmemesinin mülklerinde eski eser bulunanlar da husule gelen ürküntü halidir.

Vatandaş taşınmazı sit içine alınınca veya eski eser olarak tescil edilince ne olduğunu anlayamadığı statü içinde, ne yapacağını kime başvuracağını bilemez hale düşmektedir.

Meri mevzuatta hertür eski eser ve sit tescillerinde uygulayıcıların kimler olduğuna ve yapılanma şartlarına dönük hükümler bulunmadığı ve 5805 sayılı yasa ile kurulan Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun da iş birlikleri nedeni ile yeterli süratle çalışmadığından vatandaş çaresiz kalmaktadır. Taşınır eski eserlerde de sorun aynı ölçüde vardır.

Kısaca belirlenen bu durumda, Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulunu, uygulamalarındaki sonuçlar nazara alınarak çalışmalarında sürat sağlamak çalışma alanlarını teşkil edilen Bölge Uygulama Kurulları ile yurt düzeyine yaymak amacıyla altıncı bölüm düzenlenmiştir.

1710 sayılı Kanun tanımına uygun hemen her evde iki üç hatıra eşyası olarak saklanan veya kullanılan eser mevcuttur. Kanunda hiçbir istisna bulunmadığından tüm aile reisleri bu yasaya aykırı davranış içindedir. Bu durumda tüm vatandaşların Kanun önünde şüpheli olarak gözükmeleri sonucu doğmaktadır.

Kolleksiyoncuların elindeki eski eserler özel mülkiyete konumu yoksa, Devlet malı mıdır? 1710 sayılı Kanuna göre bu sualede sağlıklı cevap verebilme olanağı yoktur.

Sarraflarda satılan sikkelerin eski eser olmadığını söylemeye imkân yoktur. Böyle olunca 1710 sayılı Kanunun açık ithali bu konuda da serbestce sürdürülmektedir.

Bulunduğu andan itibaren on gün içinde müzelere getirilen eski eserlerin müzelerce satın alınması esas kıyasen müzelere getirilen tüm eserlere uygulanmaktadır. Asıl sorun eski eser ticareti yapılan ve benzeri yerlerden alınan eserlerin yurt dışına çıkarılmak istenilmesinde, maddi olanakları yetersiz olan müzeler bir çok eski eserin yurt dışına gidişine seyirci kalmalarıdır.

Belirtilen bütün bu sebeplerle 1710 sayılı Eski Eserler Kanununun ve 5805 ile 1714 sayılı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine dair Kanunun değiştirilmesine ilişkin bu tasarı hazırlanmış bulunmaktadır.

Sunulan tasarı (9) bölüm olup, 82 maddeden ibarettir.

MADDELER GEREKÇESİ

Madde 1-2. — Bu maddeler ile kanunun amacı ve kapsamı açıklanmıştır. Taşınmaz eski eserlerde kul-
lanılarak korunma asıldır. Bu nedenle çoğu kez değerlendirme de söz konusudur. Ancak, kale, sur eski kent
harabeleri, nekropol ve benzeri taşınmaz eski eserlerde (kültür varlıkları) koruma daha çok müzecilik an-
layışına yaklaşımlıdır.

Madde 3. — Maddede Kültür Varlığının genel bir tanımı yapılmış olup, maddenin taşınmaz eski eser-
lerde, 5 inci, taşınır eski eserlerde 24 üncü madde ile birlikte değerlendirilmesi gereklidir.

Madde 4. — Bu madde az çok farklılıklarla 1906 yılından bugüne kadar uygulanmakta olan hükümlere
uygun olup, taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarını yeniden bulanlar veya varlığından haberdar olanların il-
gili mercilere haber verme yükümlülüklerini düzenlemektedir.

Madde 5. — Bu madde de taşınmaz kültür varlıklarının tanımı yapılmıştır. Taşınır ve taşınmaz eski
eser tanımlarına zaman faktörü yönünden 20 inci asırda farklı yaklaşmaktadır. Bunun nedeni 1710 sayılı
Kanun ve Asar-ı Atika Tüzüğünden zaman yer almadığından günümüze kadar olan taşınmazlar bugüne
kadar eski eser olarak değerlendirilmiştir. Taşınmaz eski eser tanımında kavram değişikliği yapılarak yeni
uyuşmazlıklara sebebiyet verme arzulanmayan bir sonuçtur. Kanunun 1 inci, 2 nci maddelerinde belirti-
len ilgi 16 ncı asır dahil öncesine ait taşınmazlarda kesinlikle var kabul edilirken, 17-19 uncu asır dahil
devreden bu ilginin bulunmadığı veya çok azalmış olduğu haller düşünülmüştür. 20 nci asır yapılarında ise
bu ilgi belli bir ölçünün üstünde olması ve kanuna uygun Kültür Bakanlığınca tespit ve Taşınmaz Kül-
tür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu ile Bölge Uygulama Kurullarınca tescil şartlarına bağlanmıştır.

Maddenin sonuçlarının en önemlisi henüz eski eser olarak tescil edilmemiş 19 uncu asır öncesi taşınmaz
eski eserlerin de kanunu koruma kapsamına dahil edilmiş olmasıdır.

Madde 6. — Maddenin, tasarının amaç maddesi ve 14 üncü maddesi ile birlikte değerlendirilmesi ge-
reklidir. Özel mülke konu taşınmaz mallardaki taşınmaz eski eserlerdeki devlet malı olan taşınmaz eski
eserlerin kendisidir.

Her türlü eski eserlerin devlet malı oluşunun 1906 tarihli mülga Asar-ı Atika Tüzüğüne ulaşan bir geç-
mişi vardır. 1710 sayılı Kanunda da aynı hüküm yer almaktadır.

Maddede , özel mülke konu taşınmaz mallarda 16 ncı asır dahil, öncesi taşınmaz eski eserler tescilli ol-
sun olmasın Devlet malı sayılmakta, sonrası taşınmazlarda ise özel mülke imkan tanımaktadır. Sonuç olarak
Devlet Malı oluş ilkesi kapsamı daraltılmaktadır. Ancak, özel mülke konu taşınmaz mal eski eser olarak
belirlenince idare hukuku ilkelerine göre kendiliğinden kamu malı olmaz. Kamu malında tahsis kararı
kalkmadıkça veya kanunî imkan sağlanmadıkça özel mülke konu olamaz, yani daha önce belirttiğimiz
gibi eski eserlerin ilgili tespit, tescil ve tapuya kaydı sonuca etkili değildir. Hal böyle olunca idare hukuku
prensiplerine göre kapsamlı bir daralma getirilmemiş denilebilir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 9.1.1951 günlü ve 1/119/4 sayılı kararı ile de belirlendiği üzere mülga
Asar-ı Atika Tüzüğü'nün yürürlük süresi içinde kamu malı olanın taşınmaz eski eserlerde, alan hariç bizatihi
eski eser olan kesimden ibaret bulunduğu belirlenmiştir.

1710 sayılı Kanun döneminde, Kanunun 12 nci maddesi ve sitlerin eski eser olması karşısında Devlet
Malının ne olduğunu kesinlikle söyleyebilme imkanı yoktur. Bununla beraber Devlet Malına ilişkin hük-
mün yönetiminde söz sahibi olacak siyasi kişilerin anlayışına göre farklı yorumlanabileceği düşünülebilir.
Yine kıyılarla ilgili kamu malları uygulamasının geçirdiği evre göz önünde tutulursa Devlet Malı ilkesinin
daraltılarak uygulamasının söz konusu olamayacağının kabulü gereklidir. Sonuç olarak Devlet Malı oluş il-
kesi uygulanabilir. Kapsamda, taşınmaz tüm eski eserleri mülk edinme sınırı dışında bırakan mülga Asar-ı
Atika Tüzüğü Medenî Kanunun tatbik şeklini gösterir. 864 sayılı Kanun hükümleri ve taşınmaz eski
eserlerde asıl olanın değerlendirilerek korunma oluşu ilkesi göz önünde bulundurularak sadece 16 ncı asır
dahil öncesi taşınmaz eski eserlerde Devlet Malı olan kısmın eski eserin kendisi vurgulanmıştır. Ancak, bu
kamu malı niteliği Devlete şuf'a hakkı bahşetmez.

Madde 7. — İzinsiz müdahale ve kullanım yasağını düzenleyen madde 1710 sayılı Kanun hükümlerine
eş anlamlı düzenlenmiştir.

Madde 8. — Maddede TBMM ve Millî Savunma Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü taşınmaz eski eserleri rölöve restorasyon, restütüsyon, onarım ve koruma çalışmalarında farklılık yapılmıştır. Diğer kamu kuruluşları genel hükümlere tabi tutulmuştur. Bütün Bakanlıklar, Kamu İktisadî Devlet Teşekkülleri, Devlet Demiryolları, Kara Yolları, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, İl Özel İdareleri, Belediyeler ve bağlı kuruluşları, tüm bankalar, odalar, borsalar ve benzeri bütün kamu kuruluşları bu bölümde yer almaktadır.

Özel mülkiyete konu taşınmaz mallardaki taşınmaz eski eserlerin değerlendirilerek korunmasında devletin gerçekçi yaklaşımlarda malî ve teknik yardımlarda bulunması gereklidir. Eski eserin kamu malî niteliği de devleti eski eserleri korumada yeterli malî katkı yapma ödevi ile yükümlü kılmaktadır.

Madde 9. — Bu madde herhangi bir bakanlık veya kamu kuruluşunun yönetmelik çıkararak eski eser parseli sahiplerine yardım olanakları sağlamaya engel değildir. 14 üncü maddenin 2 nci bendi ile birlikte değerlendirilmesinde malî imkânsızlıklarla eski eseri korumaya muktedir olmayanın cezaî sorumluluğunun sınırlandırıldığı da söylenebilir.

Madde 10. — Bu madde tasarının 5 inci maddesi ile birlikte ele alındığından 19 uncu asır sonuna kadarki eski eserlerde tespit ve tescil işlemlerinin gösterici, 20 inci asır eserleri ile sit anıtlar ve doğal varlıklarda yapıcı nitelikte olduğu belirlenmiştir.

Madde 11. — Yeterli açıklıktadır.

Madde 12. — Yeterli açıklıktadır.

Madde 13. — Yeterli açıklıktadır.

Madde 14. — Maddede 16 ncı yüzyıl dahil öncesi yapıtlar, Kale surları, kent harebeleri ve benzeri eserler olarak nitelendirilmiştir. Zira bu asırdan önce inşa edilip de kısmen veya tamamen fonksiyon değişikliği suretiyle de olsa kullanılabilenler vardır. Yani öncelikle hiçbir şekilde günlük kullanıma elverişli olmayan veya eski eser niteliğine tamamen zıt şekilde kullanılan yerlerin kamulaştırılacağını göstermektedir.

Bugüne kadar uygulamada eski eser olduğu için kamulaştırılma yoluna giden taşınmaz mal sayısı çok azdır. Bu nedenle bir eski eserin çoğu kez kamulaştırılmasına başlanıldığı anda kamunun eline geçmesi gerekmektedir. Zira kamulaştırma işlemleri sırasında geçen süre içinde çok büyük olumsuz sonuçlara sebebiyet verildiği görülmektedir. Bu nedenle özel bir statü ile bu konu düzenlenmiştir.

Madde 15. — Yeterli açıklıktadır.

Madde 16. — Bu maddenin düzenlenmesinde 775 sayılı Gecekondu Kanununun 18 inci maddesinden yararlanılmıştır.

Madde 17. — Yeterli açıklıktadır.

Madde 18. — Maddede koruma planlarında küçük ünitelerde değişikliklerin kısa sürede oluşturulmasına imkân veren prosedür hükmü, İmar Kanununun resmî dairelerin yerlerinin imar planlarında sonradan oluşturulmasında esas hükme paralel düzenlenmiştir. Maddenin 9 uncu madde ile birlikte değerlendirilmesinde sit ve eski eser tescillerinde yapılanmanın kesin önleniği altı aydan az bir süre söz konusudur. Bir taşınmaz malın kamu yararı gereği geçici süre yasal olarak kesin olsa da sınırlandırılması Anayasa Mahkemesi kararlarına göre hakkın özüne dokunma değildir.

Madde 19. — Yeterli açıklıktadır.

Madde 20. — 1710 sayılı Yasada yer alan hükümlere paraleldir.

Madde 21. — 1710 sayılı Yasada yer alan hükümlere paraleldir.

Madde 22. — 1710 sayılı Yasada yer alan hükümlere paraleldir.

Madde 23. — Emlak vergisi yönünden taşınmaz eski eser maliklerine tanınan kısıtlık halinin imar hukukuna göre tanınan kısıtlılıkla eş değerde bulunması eski eserin bünyesine terstir. Devlet Malî oluş ilkesi ile bağdaşmaz.

Eski eserlerin koruma ilkeleri arasında bunların değerlendirilerek veya aynen kullanımının malik veya zilyedlerine cazip hale getirir tedbirler yer aldığından günümüz anlayışına uygun olarak vergi hukuku açısından eski eser sahiplerine olanaklar sağlamıştır.

Madde 24. — Tasarının bu maddesi ile taşınır kültür varlıklarının tanımı yapılmıştır.

Madde 25-26. — 1906 tarihli Mülga Asar-ı Atika Tüzüğü ve 1710 sayılı yasada yer alan taşınır her türlü eski eserin Devlet Malı oluşu kaidesinde, etkin şekilde gerileme ve özel mülkiyete konu eski eserler yasa ile oluşturulmaktadır.

Zira, Devlet Malı ilkesini bugünkü kapsamı ile kesin olarak değerlendirme topluma, toplum gerçeklerine aykırı düşmektedir. Buna sınır çizme işi ise ancak yasa hükmü ile mümkündür.

a) Özel müze ve özel kütüphane ve koleksiyoncuları envanter defterlerinde bu yasanın yürürlüğünden önce kayıtlı her devre ait eski eserlerle, geçici hükümler uyarınca yasanın yürürlüğünden itibaren bir ay içinde envanter defterlerine kaydedilenler özel mülke konu taşınır eski eserlerdir.

b) Ailelerce kullanılan veya saklanan 16 ncı yüzyıldan sonra yapılmış eski eserler de özel mülke konu eski eserlerdir. Daha eski çağlara ait eski eserleri olanların mutlaka geçici madde uyarınca bir ay içinde başvurması ve envanter defterine kaydettirmesi gereklidir.

Özel mülke konu eski eserlerin önce müze veya kütüphanelere gösterilmesi, mutlaka müzelerce alınması gerekli görülenler dışında, eski eserin kütüphaneye müzelerde satın alma yolu ile bedel ödenerek devlete mal edinmelerini zorunluluğunu söz konusu olmayıp, önerilen bedel yeterli görülüyorsa koleksiyoncular seviyesinde satışa ve devre imkan sağlanmaktadır.

Madde 27. — Bu madde ile özel mülke konu olan taşınır kültür varlıklarının korunma esasları hükme bağlanmıştır.

Madde 28. — Bu madde ile özel müze kurulmasına ilişkin şartları, özel kişilerin koleksiyon yapabilme şekil ve şartları hükme bağlanmıştır.

Madde 29. — Bugün bütün milletler kültür ve sanatlarını tanıtmak amacı ile büyük bir kampanya içine girmiş bulunmaktadırlar. Hatta II nci Ramses'in mumyasında olduğu gibi en kıymetli ve en nadide eserler bile deniz aşırı ülkelere gönderilmektedir. Evvelce müzelerimizden seçilen eserlerle Japonya, Amerika ve Avrupa devletlerinde açılan sergilerin memleketimiz hakkında kısa zamanda sağladığı fayda büyük olmuştur. Yurt dışında az tanınan bir ülk olarak kendimizin ve kültür varlıklarımızın yurt dışında tanıtılmalarını sağlamak ulusal çıkarlarımız açısından gerekli görülmektedir.

Bu nedenle müzelerimizde ve özel koleksiyonlarda bulunan 1710 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile 2 nci maddesinin 2 nci fıkrasında belirtilen kültür varlıklarımızın, ulusal çıkarlarımızın mevcut olduğu halde eş veya daha yüksek değerdeki eserlerle değiştirilmesini de veya geçici olarak ve yurda tekrar getirilmek şartı ile sergilenmek üzere yurt dışına çıkartılmasında yarar olacağı kanısındayız. Ancak, bu eserlerin Bakanlığımızla Dışişleri Bakanlığının ve gerekli hallerde Turizm ve Tanıtma Bakanlığının uygun görüşleri alınmak suretiyle Bakanlar Kurulu kararı ile değiştirme ve sergileme işlemi yapılabilir.

Bu arada kordiplomatik mensubu olanlar yurt dışından gelirken beraberlerinde getirdikleri ve deklare ettirdikleri yabancı kaynaklı eserleri, yurdumuzdan ayrılırken tekrar beraberlerinde götürebileceklerdir.

Yabancı ülkelerle eski eserlerle değişme ve yurt dışına geçici olarak sergilenmek üzere eski eser gönderilmesi şartları ile Türkiye'deki kordiplomatik mensuplarının beraberlerinde getirdikleri eski eserlerin giriş ve çıkışlarında yapılacak işlemler Kültür Bakanlığınca düzenlenecek yönetmeliğe göre yürütülecektir.

Madde 30. — Yeterli açıklıktadır.

Madde 31. — Yeterli açıklıktadır.

Madde 32. — Bugün serbestçe kuyumcularda satılan ve halkımızın yaygın olarak kullandığı sikkelerden, nadir nitelikte olmayanlarına bu kanun yönünden yurt içinde ticaret serbestisi vermek, toplum gerçeklerine uygundur.

Madde 33-39. — Bu maddelerde kültür varlığı ticaretine ilişkin hükümler yer almaktadır.

Madde 40-54. — Tasarının kazılar bölümünde yer alan bu maddeler, 1710 sayılı Kanun göz önünde tutularak, uygulamada görülen aksamaların giderilmesi amacıyla yapılan bir kaç düzeltme ile aynen metinleştirilmiştir.

Kazı ve araştırma izinlerinde Türk ve Yabancı kurumlar arasında ayrıcalık tanınmamıştır. Ancak, kazı ve araştırma izninin Kültür Bakanlığının takdirine bağlı olması esası sürdürülmüştür. Kültür Bakanlığının gerçekleştirmeyi amaçladıkları arasında Türk Bilim Kurum ve kuruluşlarını bu konudaki çalışmalarını teşvik ve onlara yardımcı olma da yer almaktadır. Bu nedenle, tasarının 53 üncü maddesinde Türk kazılarının malî sorunlarına Kültür Bakanlığının katkılarına yer verilmiştir.

Yabancı kazılarda Türk Devleti adına kazıya katılan temsilcinin kazı heyeti ile beraber yurt dışından gelen yabancı kazı yardımcı elemanlarına göre çok düşük ücretle kazı mahallinde görev yapmaları uyumsuzluklara sebebiyet vermekte idi. Bu uyumsuzluğun giderilmesi amacıyla yabancı kazılara yönelik malî önlem de getirilmiştir.

Madde 55. — Bu maddede define aramak isteyenlerin hangi koşullarda ve nerelerde define arayabilecekleri ve arama iznine ilişkin hükümler yer almıştır.

Madde 56. — Bu maddede 1710 sayılı Eski Eserler Kanununun kapsamına giren taşınmaz eski eserlerin tespiti, tescili, korunması, bakım ve onarımını sağlayacak yeni Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu oluşturulmuştur.

Madde 57. — Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulunun üye sayısı ile tabii ve seçimle gelen üyeler açıklanmıştır.

Madde 58. — Bu maddede Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kuruluna seçimle girecek üyelerde aranan nitelikler belirtilmiştir.

Madde 59. — Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu üyelerinin üyelik süreleri, üyeliğin sona ermesini gerektiren hallerde açıklanmıştır.

Madde 60. — Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu ile Kültür Bakanlığı arasında koordineli çalışmayı sağlamak amacı ile, Bakanlık bünyesi içinde bir kurul bürosu oluşturulmuştur. Ayrıca maddede Kurulun çalışma şekli de hükme bağlanmış olup, sağlıklı bir karara varabilmek için gerektiğinde taşınmaz kültür varlığının bulunduğu yerde kurulun bizzat veya tayin edeceği naip vasıtasıyla inceleme yapması olanağı sağlanmıştır.

Madde 61. — Tasarıda getirilen en önemli ve yeni kuruluş Bölge Uygulama Kurullarıdır. Anıtlar Yüksek Kurulunun tek olması nedeniyle, bugüne kadarki uygulamada taşınmaz eski eser ve anıtların araştırılması, tespiti, korunması ve tescili ülke çapında ve istenilen düzeyde gerçekleştirilememiştir.

Ayrıca, ancak yerinde çözümlenmesi mümkün bazı anlaşmazlıkların da Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunda tetkik ve karara bağlanması zorunluluğunun sonucu olarak Kurul görevini zamanında ve süratle yapamaz hale gelmiştir.

Bu durumların önlenmesi için Bölge Uygulama Kurullarının kurulması uygun ve zorunlu görülmüştür.

Madde 62. — Bu maddede Bölge Uygulama Kurullarının üyelerinde aranan nitelikler ve çalışma usulleri ile gündemde konusu bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile Belediyelerin oy hakkı olmaksızın birer temsilci bulundurmaları hükme bağlanmıştır.

Madde 63. — Bölge Uygulama Kurulları üyelerinin üyelik sıfatlarının hangi hallerde sona ereceği açıklanmıştır.

Madde 64. — Bu madde ile Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu ile Bölge Uygulama Kurullarının kararlarına uyma zorunluluğu getirildiği gibi, Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulunun sonradan vereceği kararlara aykırı düşün Bölge Uygulama Kurulları kararlarının kendiliğinden hükümsüz hale geleceği belirtilmektedir.

Ayrıca kararlarda taraf olan kişilere de Bölge Uygulama Kurulları kararlarına karşı 30 gün içinde Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kuruluna itiraz hakkı tanınmıştır.

Madde 65. — Bu madde ile Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu üyeleri ile Bölge Uygulama Kurulları üyelerinin alacakları yol masrafları ve gündeliklerinin ödenme şekli düzenlenmiştir.

Madde 66. — Bu madde ile her iki kurulun görev yetki ve sorumluluklarının daha detaylı şekilde düzenlenmesi çıkarılacak bir yönetmeliğe bırakılmıştır.

Madde 67-79. — Bu maddelerde ikramiyeler ve cezalar hükme bağlanmıştır.

Tasarının sekizinci bölümü geçici dört maddeden oluşmaktadır.

Tasarının 80 inci maddesi ile yürürlükten kaldırılan kanunlar gösterilmiştir.

Tasarının 81 ve 82 inci maddeleri yürütme ve yürürlük hükümlerini kapsamaktadır.

İhtisas Komisyonu Raporu

TC

Millî Güvenlik Konseyi

İhtisas Komisyonu

Esas No. : 1/516

Karar No. : 142

1 Temmuz 1983

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

Danışma Meclisi Genel Kurulunda görüşülerek kabul edilen «Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanun Tasarısı» ilgili bakanlıklar ile kurum ve kuruluşların temsilcilerinin de katıldığı komisyon toplantısında incelenerek görüşülmüştür.

Yapılan inceleme ve görüşmelerde;

1. Kanunun amacı ile ilgili 1 inci maddenin, teferruata yer vermeden genel anlamda düzenlenmesi,
2. Tanım ve kısaltmalarla ilgili 2 nci maddenin «Sit» tanımını da ihtiva edecek şekilde yeniden tanımlanması,
3. Danışma Meclisi metninin 6 ncı ve 25 inci maddelerinde yer alan «Devlet malı niteliği» ile ilgili maddelerin 5 inci madde olarak taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi,
4. Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının açıklığa kavuşturularak yeniden belirlenmesi,
5. Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının ve korunma alanlarının tespit işlemleri ile ilgili olarak dikkate alınacak esaslara ait hükümlerin tasarıda yer alması,
6. Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının onarımına katılma fonu ile ilgili olarak yeni bir maddenin düzenlenmesi,
7. Kamulaştırma ile ilgili maddenin açıklığa kavuşturulması,
8. Ruhsatsız yapılar ile, koruma amaçlı imar planlarına ve sit şartlarına aykırı yapılara imar mevzuatına göre işlem yapılmasının yeterli olacağı,
9. Sadece sarayların restorasyonunda kullanılacak altın ve gümüş varak ithalinin, gümrük vergisinden muaf tutulması için ilgili maddeye ilave yapılması,
10. Korunması gerekli taşınır kültür varlıklarının açıklığa kavuşturularak yeniden belirlenmesi,
11. «Yönetim ve gözetim» ile ilgili maddenin açıklığa kavuşturulması,
12. Kültür ticareti ile ilgili maddenin, Kültür ve Turizm Bakanlığından alınacak izni de ihtiva edecek şekilde değiştirilmesi ve açıklığa kavuşturulması,
13. 31 inci maddede belirlenen sikkelerin alım ve satımının, sadece, sarraf kuyumcular için değil, bütün vatandaşlar için serbest olması,
14. Kültür varlıklarının yabancı ülkelerle değiştirilmesinin mahzurlu olduğu,
15. Su altında korunması gerekli kültür varlıklarının bulunduğu bölgelerde sportif amaçlı dalışları yasaklayan bir hüküm getirilmesi,
16. Kazı, sondaj ve araştırmalarda elde edilen askerî tarihle ilgili her türlü kültür varlığının Genelkurmay Başkanlığının uygun görüşü alınarak askerî müzelere devredilmesi,
17. Yüksek Kurulun görevlerinin açıklığa kavuşturulması,
18. Temsilci üyeler arasında bir idare hukuku öğretim üyesi olduğundan, tabii üyeler arasındaki, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürünün, madde metninden çıkarılması, tabii üye sayısının yediye, temsilci üye sayısının sekize indirilmesi,
19. Para cezalarının tamamına bir üst sınır getirilmesi,
20. İlan ve tebligatı usulüne uygun olarak yapmayanların cezalarının hafifletilmesi,
21. Türk Ceza Kanununun ikinci kitap, onuncu babının 1 inci ve 2 nci fasıllarında yazılı suçların konusu bu Kanun kapsamına giren kültür varlıkları ise, cezanın üçte biri oranından az olmamak üzere iki katına kadar artırılması,

22. Genel Kadro Kanunu çıkıncaya kadar Kùltür ve Turizm Bakanlığınca 8 ayrı bölge kurulunun teşkili ve kadro cetvelinin buna göre düzenlenmesi,

Komisyonumuzca uygun mütalaa edilmiştir. Yapılan bu inceleme ve değeriendirme doğrultusunda ilgili maddeler ve bölge kurullarına ilişkin kadro cetveli yeniden düzenlenmiştir.

Raporumuz Millî Güvenlik Konseyinin onayına arz olunur.

Başkan
Cumhur EVCİL
Tuğgeneral

Üye
İlhan KÖSEOĞLU
Hâk. Alb.

Üye
Altan ATEŞ
Mu. Alb.

Üye
Ahmet ÖZTEKER
Kur. Yb.

Üye
Tahsin EKİNCİ
Mly. Bnb.

Üye
Nurettin YARDIMCI
Eski Eserler ve Müzeler
Genel Müdürü

Üye
M. Oluş ARIK
D. T. C. F. Sanat Tarihi
Anabilim Dalı Bşk.

Üye
Kadri İLAL
İmar ve İskân Bakanlığı
Müşaviri

Üye
Tanju ÖZORAL
Eski Eserler ve Müzeler
Gn. Md. Yrd.

Üye
Nadir AVCI
Eski Eserler ve Müzeler
Gn. Md. Yrd.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Kültür Varlıklarını Koruma Kanun Tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı : Korunmaya değer varlıkların tanımı, tanıtılması, taşınmaz eski eserlerin, sit varlıklarının tespiti, değerlendirilerek korunması, kale, sur, şehir kalıntıları, harabeler ve bu nitelikteki taşınmaz eski eserlerin ve taşınır eski eserlerin korunması, sergilenmesi ve kazıların yaptırılması ve bu çalışmaların bilimsel sürdürülmesi, bu amaçla Kültür Bakanlığına bağlı karar alma organlarının teşkili ve taşınmaz kültür varlıkları ile sitlerdeki taşınmaz malların maliklerine gerekli görülen yardımların yapılmasıdır.

Kapsam

MADDE 2. — Taşınmaz ve taşınır eski eserler, korunması gerekli doğal değerler, sitler, özel amaçlı sitler, tabii anıtlar, korunması gerekli eser ve etnografik eserler kültür varlığı olarak bu yasa hükümlerine tabidir.

Kültür varlığı tanımı

MADDE 3. — Tarihten önceki devirlerle, Tarihî devirlere ait olup, bilim, kültür, din veya güzel sanatlarla ilgili bulunan ve bu kanunda öngörülen yer üstünde, yer altında veya su içindeki bütün taşınır ve taşınmazlara kültür varlıkları, doğal varlıklara da korunması gerekli doğal değerler denir.

Haber verme zorunluluğu

MADDE 4. — Taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarını yeniden bulanlar, malik oldukları veya işgal ettikleri arazinin içinde kültür varlığı bulunduğunu bilenler veya yeni haberdar olan malik ve zilyetler, bunu aynı gün içinde en yakın müzeye veya köylerde muhtarlara, Bucak, İlçe ve İllerde en yüksek mülki amirlerine bildirmeye mecburdurlar.

Bu süre mücbir sebeplerin varlığı halinde üç güne kadar uzayabilir.

Bu gibi eserler, askerî garnizonlar veya yasak bölgeler içinde bulunur veya çıkarsa keza usulü dairesinde üst komutanlara bildirilir. Böyle bir ihbarı alan Muhtarlar, Mülki amirleri, Komutanlar veya bu gibi eserlerin varlığından doğrudan doğruya haberdar olan ilgili makamlar, bunların korunmaları için gerekli tedbirleri de açıklamak suretiyle keyfiyeti en geç on gün içinde Kültür Bakanlığına yazı ile bildirmekle yükümlüdürler. Bu ihbarı alan Kültür Bakanlığı eseri envantere kaydeder ve hemen gerekli işlemi yapar.

İKİNCİ BÖLÜM

Taşınmaz Kültür Varlıkları

Tanım

MADDE 5. — Onaltıncı yüzyıl sonuna kadar tabii olarak veya insanlar tarafından yapılmış olan taşınmaz eski eserlerle bu tarihten sonra yapılmış olupta, mimari, tarihî, estetik, artistik, bilimsel vesair önemleri bakımından korunması gerekli ve Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulunca tescil edilen taşınmaz eski eserler veya bunların oluşturduğu gruplar Taşınmaz Kültür Varlıklarıdır.

Yukarıda belirtilen tarih kesimlerine giren tarihî mağaralar, kaya sığınakları, yazılı ve kabartmalı kayalar, höyükler, tümülüsler, örenyerleri, akropol ve nekropoller, surlar, kale ve burçlar her türlü mimari

(Hükümetin Teklifi)

anıtlar, tiyatrolar, hipodrumlar, stadyumlar, anfiteatrlar, agoralar, kütüphaneler, her türlü resmî ve özel yapılar, kışla, tabya, tarihî yol kalıntıları, köprüler, mesafe taşları, dikili taşlar, sunaklar, tersaneler, rıhtımlar, su yolları, sarnıçlar, kuyular, tarihî saraylar, köşkler, yalılar, konaklar, evler, camiiler, mescidler, namazgâhlar, her türlü hayrat, çeşme, sebil imarethane darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, medrese, tekke ve zaviyeler, mezarlıklar, türbeler, hazireler, lahitler, sandukalar, siteller, kümbetler, hanlar, hamamlar, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar ve benzerleri ile bunların birkaçından meydana gelen bina toplulukları, külliyeler eski anıt ve duvar kalıntıları, freskler, kabartmalar mozaikler, ağaç, ağaç toplulukları taşınmaz kültür ve doğal varlık örnekleridir. Bu kültür varlıklarının tescil ve tespiti yönetmelikte belirtilir.

Tarih öncesinden günümüze kadar yaşamış çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin Sosyal, Ekonomik, Mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, önemli tarihî hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış doğal gariplikler ve güzellikleri ile korunması gerekli alanlara Sit denir. Sitler taşınmaz kültür varlıkları gibi korunurlar. Sit içinde bulunan ve yukarıda tanımları yapılmış olan taşınmaz kültür varlığı niteliklerine sahip olan taşınmazlar da ayrıca kültür varlığı olarak korunurlar.

Korunması gerekli niteliklere sahip olan tek ağaçlar ve ağaç gruplarına Tabii Anıt denir. Bunlar da taşınmaz kültür varlığı gibi korunur.

Kamu malî niteliği

MADDE 6. — Devlete ait arazi ve emlak ile, özel ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan emlak ve arazide, varlığı bilinen bütün doğal değerler ve onaltıncı yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmaz kültür varlıkları, Devletin malıdır.

Bunların kazılarla meydana çıkarılmaları, yerlerinde korunmaları bu kanunun hükümlerine tabidir.

İzinsiz müdahale ve kullanım yasağı

MADDE 7. — Taşınmaz kültür varlıklarında, doğal değerlerde, anıtlar ve sitlerde, Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu veya Bölge Uygulama Kurulları kararına dayalı Kültür Bakanlığı izni olmadan her nevi inşaat ve fizikî müdahalede bulunmak, bunları yeniden kullanıma açmak veya kullanımını değiştirmek yasaktır.

Bu durum, taşınmaz malın kamulaştırılması yolunda sahibine herhangi bir hak kazandırmaz.

Taşınmaz kültür varlıkları, doğal değerler, anıtlar, sitler ve bunların koruma sahalarının kullanımı, kullanım şeklinin değiştirilmesi, inşaat ve fizikî müdahale eylemlerine ait Kültür Bakanlığınca verilecek her türlü iznin şekil ve şartları bu kanun hükümlerine ve Kültür Bakanlığı ile İmar ve İskan Bakanlığınca müstereken hazırlanacak yönetmeliğe göre tespit edilir.

Onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, kazı ve benzeri eylemler inşaat ve fizikî müdahale sayılır.

Yetki, Yöntem

MADDE 8. — Her kimin mülkiyetinde, zilyetlik veya idaresinde olursa olsun, kültür varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak veya aldurtmak ve bunların her türlü kontrolünü yapmak Kültür Bakanlığına aittir.

T. B. M. Meclisinin idare ve kontrolünde bulunan kültür varlıklarının korunmasında Kültür Bakanlığı ile işbirliği yapılır.

Millî Savunma Bakanlığının idare ve kontrolünde bulunan kültür varlıklarının korunması, Kültür Bakanlığı ile Millî Savunma Bakanlığı arasında düzenlenecek protokol esaslarına göre yürütülür.

Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde bulunan Vakıf Kültür Varlıklarının kullanılması ve onarımı Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu veya Bölge Uygulama Kurullarının kararı alındıktan

(Hükümetin Teklifi)

sonra Vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılır. Diğer bütün kamu kuruluşlarında bulunan taşınmaz kültür varlıklarının bakım ve onarımı bu kamu kuruluşlarınca bu kanun hükümlerine uygun olarak yapılır.

Yukarıda belirtilen kamu kuruluşlarında bulunan taşınmaz kültür varlıklarının onarımı, bu kuruluşların bütçelerine her yıl bu maksatla konacak ödeneklerle yapılır.

Özel ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan kültür varlıklarının korunması ve onarımı için Kültür Bakanlığınca gerekli aynı, nakdi ve teknik yardımlar hazırlanacak yönetmeliğe göre yapılabilir.

Kültür Bakanlığınca kültür varlıklarının korunması, onarılması ve değerlendirilmesi amacıyla vakıf kurulur.

Bu hizmetlerin yerine getirilebilmesi için Kültür Bakanlığı bütçesine her yıl yeteri kadar ödenek konur.

Hak ve sorumluluk

MADDE 9. — Taşınmaz Kültür Varlıklarının malik ve zilyedler, bu eserlerin bakım ve onarımlarını bu kanun gereğince Kültür Bakanlığının bakım ve onarım hususunda vereceği emir ve talimata uygun olarak yerine getirdikleri sürece bu kanunun kültür varlığı zilyed ve malikleri için tanıdığı muafiyet ve haklardan faydalanırlar. Bu eserler üzerindeki mülkiyet ve zilyetlik haklarının tabii icabı olarak ve kanunun hükümlerine aykırı bulunmayan bütün yetkilerini kullanabilirler. Bakım ve onarımlarını ilgilendiren sorumluluklarını yerine getirmekte aczi olan maliklerle zilyetlerin mülkleri (Vakıf eserler hariç) usulüne göre kamulaştırılırlar, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Özel İdareler ve Belediyeler lüzum gördüğü halde bu gibi taşınmaz kültür varlıklarının tarihi ve tabii anıtların korunma, bakım ve onarımlarına kendi teknik eleman ve ödeneği ile yardımda bulunabilirler.

Yapılacak bu yardımın hangi şartlarda faizsiz veya az faizli, uzun veya kısa vadeli borç şeklinde olacağı bir yönetmelikle tespit olunur.

Tespit ve tescil

MADDE 10. — Taşınmaz kültür varlıkları Bakanlık uzmanlarınca tespit edilir. Bu tespit Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu onayı ile tescil edilir. Bu tesciller mahallin mülki idare amirliğince mutad vasıtalarla en geç 3 gün içinde ilan edilir. İlanı dair tutanak en yakın Kültür Bakanlığı temsilcisine teslim edilir. İlanı takip eden ilk gün çalışma saati sonunda itiraz hakkı saklı kalma koşuluyla tespitler kesinleşir.

Taşınmaz Kültür varlıkları koruma dereceleri, taşınmaz kültür varlığı sahibinin müracaat tarihinden itibaren 3 ay içerisinde ve sitlerde geçiş dönemi yapılanma şartları ise tescil tarihinden en geç 3 ay içerisinde tespit edilerek, Resmî Gazete'de düzenleyici tasarruf olarak yayınlanır. Kültür Bakanlığınca müracaatın yapılış şekli ve diğer hususlar bir yönetmelikle belirtilir.

Kayıt için mevcut bilgiler ilgili tapu kütüğünün beyanlar hanesine kaydedilir.

Koruma alanı

MADDE 11. — 10 uncu maddeye göre tescil edilen taşınmaz kültür varlıklarının koruma alanlarının tayini ve bu alanlar içinde inşaat ve tesisat yapıp, yapılamayacağı konusunda karar alma yetkisi Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu veya Bölge Uygulama Kurullarına aittir.

Kamu mallarındaki taşınmaz kültür varlıkları

MADDE 12. — Hazineye, özel idarelere, köylere, kurumlara, belediyelere, İktisadi Devlet Teşekküllerine, özel kanunlarla kurulmuş teşekküllere ait olup tescil ve ilan olunan her çeşit taşınmaz kültür varlığı, tarihi ve tabii anıtlar ile bunlara ait koruma sınırları dahilindeki emlak ve arazi Taşınmaz Kültür Varlık-

(Hükümetin Teklifi)

ları ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararına istinaden Kültür Bakanlığının izni olmadıkça ve tüzelkişilere satılamaz. Bu gibi sahalarda yeniden imar ve ihya hakkı tanınmaz ve tapu verilmez.

Kullanım

MADDE 13. — Taşınmaz kültür varlıklarının, kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere devlet dairelerine, belediyelere, resmî kurum ve kuruluşlara, genel menfaatlere yararlı millî derneklere intifa haklarının bırakılması veya verilmesi; bunlardan esasî vakıflara ait olan veya 7044 sayılı Aslında Vakıf Olan Tarihî ve Mimari Kıymeti Haiz Eski Eserlerin Vakıflar Umum Müdürlüğüne Devrine Dair Kanunla Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilmiş bulunanlar hakkında adı geçen Genel Müdürlüğün diğerlerinde ise Kültür Bakanlığı'nın iznine tabidir.

Mülkiyeti hazineye ait veya vakıf olan taşınmaz kültür varlıklarının kullanılması, kamu tüzelkişilere veya derneklere bırakılanlarının, bakım, onarım ve restorasyon işleri için yapılacak harcamalar bu eserleri kullananlar tarafından yapılır.

Kent harabeleri ve kale surları

MADDE 14. — Her devre ait kale surları, kent kalıntıları, harabeler ve bu nitelikteki sair taşınmaz kültür varlıklarından kısmen veya tamamen ve tüzelkişilere geçmiş olanlar kamulaştırılabilirler. Bu kamulaştırmada eski eserin değeri hesaba katılmaz. Bu gibi yerlerin belirlenen bir program dahilinde kamulaştırılması için Kültür Bakanlığı bütçesine yeteri kadar ödenek konur. Bunlardan kaynağı vakıf olan ve çeşitli sebeplerle kısmen veya tamamen ve tüzelkişilerin eline geçmiş bulunan taşınmaz kültür varlıklarının kamulaştırılmaları, ilgisi dolayısıyla vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılır, bu kamulaştırmalar için bütçelerine yeterli ödenek konur.

Yukarıda belirtilen niteliklerdeki kültür varlıklarının çevrelerinde, kanunda belirtilen nitelikleri taşıması nedeniyle içi ve dışı olduğu gibi saklanarak korunması gereken yapılarla, çevresel nitelikleri açısından gaba-risi, dış mimarisi, dış cephe malzemesi ve taşıyıcı elemanları olduğu gibi veya yenilenerek korunması gerekli sivil mimari örneği taşınmaz kültür varlıkları ve çevrelerindeki koruma alanları, koruma planları bulunmayan yerlerde Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nce tespit edilen uzaklıktaki özel mülkiyete konu taşınmaz mallar Kültür Bakanlığınca kamulaştırılabilir. Ancak, bu gibi yerlerden imar planında yola otoparka, yeşil sahaya rastlayanların belediyelerce, vakıf eserlerin koruma alanlarının Vakıflar Genel Müdürlüğünce, sair kamu kuruluşlarını bakım ve onarımı ile görevli oldukları veya kullandıkları bu gibi eski eserleri ve koruma alanlarının bu kuruluşlarca kamulaştırılabilmeleri asıldır. Bu maddeye göre kamulaştırma yapmaya idare zorlanamaz.

Bu madde hükümlerine ve 9 uncu madde uyarınca yapılacak kamulaştırmalarda taşınmaz kültür varlıklarının, eski eser bedeli kıymet takdirinde hesaba katılmaz.

Bu kanun gereğince yapılacak kamulaştırmalarda Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nce verilen taşınmaz kültür varlığının tescili kararı kamu yararı kararı niteliğindedir.

Kamulaştırma işlemleri bu kanun hükümleri ile 6830 sayılı İstimlak Kanununun bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerine göre yapılır.

Yıkılan veya yok olan taşınmaz kültür varlıkları

MADDE 15. — Sebebi ne olursa olsun kısmen veya tamamen yıkılmış veya yok olmuş olan 14 üncü maddede sözü edilen taşınmaz kültür varlıkları ile, banların koruma alanlarında, Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu veya Bölge Uygulama Kurullarından olumlu görüş alınmadıkça İmar Yasasının 11 inci maddesine dayanılarak geçici de olsa inşaata izin verilmez.

Bu gibi yerlerde mevcut belgelere göre ihyası mümkün olan taşınmaz kültür varlıklarının Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu veya Bölge Uygulama Kurullarınca uygun görülen projeye göre yenilenmesi esastır.

(Hükümetin Teklifi)

Ruhsatsız yapılanma yasağı

MADDE 16. — Kale surları, kent kalıntıları, harabeler ve bu nitelikteki sair taşınmaz kültür varlıkları ile, sitlerde yapılmış tapuya dayalı olmayan bütün yapılar inşaat sırasında olsun veya iskân edilmiş bulunsun, Kültür Bakanlığı'nın bildirimi üzerine ayrıca karar alınmasına gerek olmadan derhal yıktırılır, veya hazine adına tescil edilir.

Ancak, iskânlı bu gibi yapılarda zilyedlerinin başvuruları halinde bir defaya mahsus olarak doksan günü aşmamak üzere mahallin en büyük mülki amirince tahliye için süre tanınabilir.

14 üncü maddede sözü edilen diğer taşınmaz kültür varlıkları ve korunma sahaları üzerinde bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra izinsiz yaptırılan bütün inşaatlar birinci fıkradaki usulle Kültür Bakanlığının istemi üzerine yıktırılır veya hazine adına tescil edilir.

Yıkılan veya yok olan taşınmaz tescilli kültür varlıkları

MADDE 17. — Tapu kütüğüne kültür varlığıdır, şerhi konulmuş olan ve yasanın yürürlüğe girmesinden sonra her ne sebeple olursa olsun yıkılan veya yok olan taşınmaz kültür varlıklarının evvelce oturduğu alan üzerinde, bu kanunda öngörülen esaslara aykırı inşa edilmiş yapılar, kanuna uygun izin alınuncaya veya yıktırıluncaya kadar, ayrıca bedel ödenmeksizin Kültür Bakanlığı'nın malı sayılır. Bu yapıların her türlü gelirleri hazineye gelir kaydedilir. Ancak, yapı sahibi inşaatı bizzat yıkmayı taahhüt ederse, Kültür Bakanlığı'nın izni ile enkaz kendisine bırakılır.

Korunma planlarında plan, sitlerde sit şartlarına aykırı inşa edilen yapılar hakkında İmar Kanununun hükümleri uygulanır.

Koruma planı ve sit şartlarına aykırı şekilde yapılan yapılardan bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra inşaatı tamamlananlar koruma planı ve sit şartlarına uygun hale dönüştürülünceye kadar belediye hizmetlerinden yararlandırılmaları yasaktır.

Sit geçiş dönemi - koruma planı kısmi plan değişikliği

MADDE 18. — Sit ilanı mevcut imar planı uygulamasını durdurur. Koruma planı yapılıncaya kadar plana geçiş dönemi yapılanma şartları Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından tespit edilir. İlgili belediyeler koruma planını iki yıl içinde İmar ve İskân Bakanlığına onanmak üzere sunmak zorundadırlar. Belediyeler gerekli görürlerse plan hazırlık safhasında ilgili bakanlıklardan teknik yardım isteyebilirler.

İmar Kanunu hükümleri uyarınca düzenlenen ve Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararına uygun surette İmar ve İskân Bakanlığınca onanan koruma planının yürürlüğe girmesi ile geçiş dönemi yapılanma şartları, ayrıca karar almaya gerek olmadan kalkar. Bu planlarda ve plan notlarında taşınmaz kültür varlığı ve sitlerle ilgili yer alan hususlara aykırı davranışlarda bulunanlar hakkında 68 inci maddede uygulanır.

Koruma planlarının, kültür varlıkları ve tabii anıtlar bakımından kısmen değiştirilmesi gerekli görüldüğü ve bu hususta Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararı alındığı takdirde Kültür Bakanlığı durumu valilik kanalı ile ilgili belediyeye ve ayrıca ilgili kurum ve kuruluşlara yazı ile bildirir.

Bu tebligattan sonra Belediye Meclisinin yapacağı ilk toplantıda teklif görüşülür ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Bu süre içinde gereken karar alınmadığı takdirde Belediye Meclisi kararına lüzum kalmaksızın Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulunca karara bağlanan hususlara uygun olarak İmar ve İskân Bakanlığının yapıp onadığı plan veya değişiklik teklifi kesinleşir.

(Hükümetin Teklifi)

Tek yapı ölçeğinde yapılanma

MADDE 19. — Tespit ve tescili yapılan taşınmaz kültür varlıklarının Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulunca gruplandırılması yapılmadıkça Bölge Uygulama Kurulunca onarım ve yapılanma esasları belirlenemez.

Taşınmaz kültür varlığı parselinde, ek, eklenti veya yeni yapım suretiyle inşa edilecek yapıların Bölge Uygulama Kurulunca verilen karar veya onanan Taşınmaz Kültür Varlığı Projelerinde mahallî idareler değişiklik yapamazlar. Ancak, inşa edilecek yapının fen ve sağlık şartları ile ilgili tüzük ve yönetmelik hükümlerine uygunluğu mahallî idarelerce aranır.

Taşınmaz kültür varlığı parselinde yapılacak her türlü inşaat (Koruma Planları hariç) plan ve imar yönetmelikleri ile belirli esaslara öncelikler Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararına dayalı Kültür Bakanlığınca düzenlenen yönetmelikle belirlenir.

Üzerinde taşınmaz kültür varlığı bulunan veya 11 inci madde hükmüne uygun belirlenen koruma alanları taşınmaz kültür varlığı parselidir.

Kültür varlığı parselleri taşınmaz kültür varlıklarının mahiyetine tesir edecek şekil ve surette ifraz edilemez, birleştirilemez.

Maliklerin izin verme yükümlülüğü

MADDE 20. — Taşınmaz kültür varlıklarının, tarihi ve tabii anıtların bulundukları yeri işgal edenler veya bu eserlerin malikleri, Kültür Bakanlığınca bu işle görevlendirilmiş uzmanlara gerektiği zaman eserin kontrolü, incelenmesi, harita plan ve rölövesinin yapılması, fotoğraflarının, kalıplarının çıkarılması için izin vermeye ve kolaylık göstermeye mecburdurlar.

8 inci maddede yazılı kontrol yetkisi ile, bu maddede gösterilen iş ve görevleri yapma şekli ve şartları, konut dokunulmazlığı ve aile mahremiyeti ile bağdaştırılabilecek esaslar dahilinde hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

Taşınmaz kültür varlıklarının nakli

MADDE 21. — Gerçek ve tüzelkişilere ait de olsa, taşınmaz kültür varlıkları ve parçalarının, bulundukları yerlerde korunmaları esastır.

Ancak, bu taşınmaz kültür varlıklarının başka bir yere nakli zorunluluğu varsa bunun kaldırılması Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu veya Bölge Uygulama Kurullarınca uygun görüldüğü takdirde gereken tedbirler alınmak şartı ile Kültür Bakanlığınca istenilen yere nakledilebilir. Nakil sebebi ile şahısların taşınmazına zarar verilmişse Kültür Bakanlığınca oluşturulacak komisyonun tespit edeceği tazminat zarar görene ödenir.

Bu tazminatın hesabında kültür varlığının değeri dikkate alınamaz.

Taşınmaz kültür varlıklarının bakım onarım ve restorasyonu

MADDE 22. — Kültür varlıklarının proje, bakım, onarım ve restorasyonu işleri 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye ve 2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale kanunları ile bu kanunların ek ve değişikliklerine bağlı kalmaksızın, düzenlenecek yönetmelik hükümlerine göre yaptırılır.

Kültür varlıklarının korunması, tespit, proje bakım onarım, restorasyon ve kazı ile müzelerin güvenliği için kullanılmak koşuluyla, Kültür Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğünce dışardan getirilecek her türlü araç, gereç, makine, teknik malzeme ve kimyevi maddeler, bütün gümrük, resim, vergi ve harçlarından muaftır.

(Hükümetin Teklifi)

İstisnaları

MADDE 23. — Tapu kütüğüne kültür varlığıdır şerhi konulmuş olan Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulunca tescil edilerek I inci veya II nci grup olarak gruplandırılmış taşınmaz kültür varlığı, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki dönemlere ait olmak üzere Devlet Malı sayıldıklarından taşınmazlarla ilgili hertürlü vergi ve resimlerden istisnadır.

Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu veya Bölge Uygulama Kurulları kararına uygun olarak bu taşınmaz kültür varlıklarında yapılan onarım ve inşaat işleri de her nevi belediye resim ve harçlarından istisnadır. Ancak, kültür varlığı parselinde yukarıda sözü edilen kurul kararı ile yapılan ihya durumundakiler hariçinde yeni yapılan ve taşınmaz kültür varlığına ilave olarak inşa edilen bağımsız bölümler bu istisnalardan yararlanamazlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Taşınır Kültür Varlıkları

Tanım

MADDE 24. — Günümüze kadar intikal etmiş olan, bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili belge değeri tespit edilen korunması gerekli her türlü taşınır ve yerinde kalması mümkün olmayan kültür varlıkları, taşınır kültür varlığıdır.

Her çeşit hayvan ve bitki fosilleri, tarihten önceki devirlerden kalma insan iskeletleri, çakmak taşları (sleks), volkan camları (obsidien), kemik veya madeni her türlü aletler, çini, seramik, benzeri kap ve kacaklar, heykeller, figürinler, tabletler, kesici, koruyucu ve vurucu silahlar, makaslar, putlar (ikon), cam eşyalar, süs eşyaları (hülliyyat), yüzük taşları, küpeler, iğneler, askılar, mühürler, kalıplar, bilezik ve benzerleri, maskeler, taşlar (diademler), deri, bez, papirüs, perşömen veya maden üzerine yazılı veya tasvirli belgeler, tartı araçları, sikkeler, sence, evrak-ı nakdiye (banknot), damgalı veya yazılı levhalar, yazma veya teshipli kitaplar, mukattaat, minyatürler, beratlar, Devlet arşivine girmesi gereken belgeler, sanat değerine haiz gravür, yağlı veya sulu boya tablolar, müzik aletleri, muhallefet (relique'ler), ibadette kullanılan eserler, adak eşyaları, nişanlar, madalyalar, madalyonlar, çini toprak, cam, ağaç, kumaş, halı, kilim, seccade ve benzeri eşyalar ve parçaları kültür varlığı örnekleridir.

Halk sanatlarını ve halk kültürünü temsil eden araç ve gereçler Etnoğrafya eseri olup, bunların tanımı Kültür Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

Etütlük eser, eserlik niteliğini aşırı derecede yıpranarak esaslı surette zayı etmiş olan veya üzerinde iz, işaret, yazı bulunmadığından hangi eserden koptuğu anlaşılamayan veya benzeri hallerde bulunan ve yalnız zaman faktörü yönünden kültür varlığı durumunda bulunan ve gelecekte birtakım ilmi çalışmalarda yararlanılabilir nitelik içeren parçalara denir. Etütlük eserler müzelerde, kültür varlığı envanteri dışında korunurlar. Etütlük eserler Kültür Bakanlığından izin alınmadan kazı mahalli ve müzeler dışına çıkarılamazlar.

Kamu malı niteliği

MADDE 25. — Devlete ait arazi ve emlak ile özel ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan, varlığı bilinen veya ilerde meydana çıkacak olan bütün taşınır kültür varlıkları Devlet malıdır.

Ancak; a) Özel müze ve özel kütüphanelerle, koleksiyonların envanter defterlerinde kayıtlı olanlar,

b) 16 ncı yüzyıldan sonra yapılmış eserlerden evlerde saklanan veya kullanılan ata yadigarı niteliğindeki taşınır kültür varlıkları,

özel mülkiyete konu taşınır kültür varlıklarıdır.

Müzelere alınma

MADDE 26. — 4 üncü maddeye göre Kültür Bakanlığı Müzeler örgütünün emrine verilen taşınır kültür varlıklarıyla 24 üncü maddedeki tanıma uyan korunması gerekli kültür varlığı ve etnoğrafik nitelikte olanlar tasnif ve tescile tabi tutulur, bunlardan Devlet Müzelerinde bulunması gerekli görülenler usulüne uygun olarak müzelere alınırlar.

Tasnif ve tescil dışı bırakılarak müzelerce alınmayanlar sahiplerine veya zilyedlerine iade olunurlar. Sahip ve zilyedleri tarafından bir yıl içinde alınmayanlar devletçe usulüne uygun olarak satılabilirler.

Özel mülke konu kültür varlıkları

MADDE 27. — 16 ncı asır sonrasına ait özel mülkiyete konu taşınır kültür varlığının koruma, kullanma ve saklanması maliklerce sürdürülür. Ölüm halinde bunlar mirasçılara intikal eder. Ancak, satışa çıkarılma istenildiğinde bölgenin Devlet Müze veya Kütüphane Müdürlük veya Memurluklarına gösterilmesi zorludur. Özel mülkiyete konu bu taşınır kültür varlıkları, komisyonca belirlenen bedel üzerinden kütüphane veya müze-lerde satın alınır. Ancak, satıcı, müze veya kütüphane tarafından kurulacak komisyonca takdir edilen bedeli yetersiz bulursa taşınır kültür varlığı envanter fişi düzenlenerek kültür varlığı koleksiyoncusu durumuna gelen sahibine iade olunur.

Getirilen taşınır kültür varlığının müze veya kütüphanede saklanması, sözü geçen komisyonca gerekli görü-lürse, bakanlığa en kısa süre içinde bildirilir. Bakanlık görüşü belircineye kadar altı ayı geçmemek şartıyla taşınır kültür varlığı, müze veya kütüphanede malik adına korunur.

Kültür Bakanlığınca korunması uygun görülürse, malikine yazı ile duyurulur. Bildirim tarihinden itibaren tak-dir edilen bedele malik tarafından bir ay içinde bakanlık Üst Takdir Komisyonuna itiraz yapılabilir. Yargı yo-lu açık olmak üzere bu komisyonun kararı kesindir. Bu komisyonun kuruluş görev ve yetkileri bir yönetmelik-le belirlenir.

Bakanlık onayı bu süre içinde çıkmamışsa taşınır kültür varlığı yukarıdaki hükümler uyarınca işlem tes-is olunarak koleksiyoncu durumuna gelen malikine iade olunur.

Bu madde uyarınca özel mülkiyete konu taşınır kültür varlığının iade olunacağı şahsın, koleksiyonculuğa mani hali varsa eski eseri devrettiği şahsı bildirinceye kadar müzede adına saklanır.

Müze, özel müze, koleksiyoncu

MADDE 28. — Her türlü müzelerin kurulması ve geliştirilmesi Kültür Bakanlığının görevidir.

Bakanlıklar, kamu kuruluşları, özel ve tüzelkişiler ile Vakıflar bu husustaki statüler gereğince izin almak ve kontrolleri Kültür Bakanlığınca ait olmak şartıyla kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesini ilgilendiren işlerde taşınır ve taşınmaz her çeşit kültür varlığından oluşan koleksiyonlar meydana ge-tirebilirler.

Ancak, özel ve tüzelkişiler, vakıflar tarafından kurulacak özel müzelerin kuruluşuna 16 ncı yüzyıl öncesi yapımlı eski eserleri kapsamamak şartı ile mevzuları belirlenerek Kültür Bakanlığınca izin verilir. Bu mü-zeler konularına giren ve 16 ncı yüzyıldan sonraki yapımlı taşınır kültür varlıklarını edinmelerinde Devlet Müzeleri gibidirler. Ancak, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte özel mülkiyete konu olan taşınır kültür var-lıklarını ise zaman tahdidine tabi olmaksızın edininip teşhir edebilirler.

Bu müzelerin kuruluş, amaç, görev ve yönetim şartları, müzeyi açma zamanı ile takip, kontrol ve denetim hususları Kültür Bakanlığınca düzenlenecek yönetmelikle belirlenir.

Özel kişiler, Kültür Bakanlığınca verilecek belge ile, yönetmeliğine göre; 16 yy. sonrasına ait taşınır kültür varlığı koleksiyonları meydana getirebilirler. Ancak bu kanunun yürürlüğünden önce alınmış olan belgeler ve kazanılmış haklar geçerlidir.

Koleksiyoncular faaliyetlerini Kültür Bakanlığınca bildirmek ve yönetmeliğe uygun surette taşınır Kültür var-lığını envanter defterlerine kaydetmek zorundadırlar. Bunlar usulüne uygun olarak tescil edilir. Koleksiyon-cular ilgili müzeye tescil ettirerek aralarında koleksiyonlarındaki her tür eseri değiştirip birbirlerine satabilirler.

(Hükümetin Teklifi)

Yurt dışına çıkarma yasağı

MADDE 29. — Yurt içindeki korunması gerekli kültür varlıkları; ile özel, resmî müzeler ve koleksiyonlarda bulunan eserler yurt dışına çıkarılamaz.

Ancak, ulusal çıkarlarımızın mevcut olduğu hallerde, bu tür eserlerin geçici olarak sergilendikten sonra yurda geri getirilmek üzere yabancı ülkelere gönderilmesine ve bu tür eserlerin eş veya yüksek değerdeki eserlerle değişimine Kültür Bakanlığının teklifi ve ilgili bakanlıkların olumlu görüşüne dayanılarak, Bakanlar Kurulu tarafından karar verilebilir.

Türkiye'deki kordiplomatik mensupları, Türkiye'ye girişlerinde, deklare etmek suretiyle beraberlerinde getirdikleri yabancı kökenli kültür varlıklarını çıkışlarında da beraberlerinde götürebilirler.

Yabancı ülkelere kültür varlığı değişimi ve yurt dışına geçici olarak sergilenmek üzere kültür varlığı gönderilmesi koşulları ile Türkiye'deki kordiplomatik mensuplarının beraberlerindeki getirdikleri kültür varlıklarının giriş ve çıkışlarında yapılacak işlemler, istenecek belgeler ve ilgili diğer hususlar Kültür Bakanlığı ile Dış İşleri Bakanlığının birlikte düzenleyecekleri yönetmelikte belirtilir.

Yurt dışından getirme

MADDE 30. — Yurt dışından kültür varlığı getirmek serbesttir.

Kopya çıkarma yasağı

MADDE 31. — Öğretim, eğitim ve turizmin geliştirilmesi amacı ile örenyerleri ve Müzelerdeki kültür varlıklarının, kopyalarının alınması, fotoğraflarının, filminin çekilmesi izne bağlıdır. Kültür Bakanlığına bağlı müze ve ören yerlerinde işin yürütülmesi ile ilgili esaslar, alınacak ücret miktarları bir yönetmelikle tespit olunur ve alınacak ücretler Kültür Bakanlığı Döner Sermayesine gelir kaydedilir.

Sikkeler

MADDE 32. — Osmanlı Padişahlarından II. Mahmut, Abdülmecit, Abdülaziz, II. Abdülhamit, V. Resat ve Vahdettine ait altın sikkelerden sadece İstanbul, Kostantiniye, İslambol darplı olanlarının sarraf kuyumcular tarafından hiçbir belgeye tabi olmadan alınıp satılmaları serbesttir. Bunun dışındaki bilumum sikkeler her yılın Kasım ayında Kültür Bakanlığınca tespit ve ilan edilecek bir mahalde, menşe gösterilmeden ve açık olarak belgeli koleksiyoncular ve özel müzeler arasında alınıp satılabilir. Bu muameleler ilgili müzelerce tespit ve tescil edilir.

Belgeli koleksiyoncular ve özel müzeler aralarında bilumum sikkeleri satın almakta, değiştirmekte serbesttirler.

Ancak, satın aldıkları sikkeyi en geç onbeş gün içinde en yakın müzeye bildirmeye en geç üç ay içinde de Kültür Bakanlığınca tespit ve tescilini yaptırmaya mecburdurlar.

Özel müzeler ve koleksiyoncular, Kültür Bakanlığından alacakları belgelere dayalı olarak yukarıdaki fıkra hükümlerine göre faaliyetlerini yürüteceklerdir.

Kültür varlığı ticareti

MADDE 33. — Kültür varlığı ticaretinin konusu 26 ncı madde gereğince tasnif ve tescil dışı bırakılan taşınır kültür varlıklarıdır. Bunun dışında müzeli hiçbir eser Kültür Bakanlığının izni olmadan ticaret maddesi olarak alınıp satılamaz, yerli ve yabancılar tarafından yurt dışına çıkarılamaz.

İzin

MADDE 34. — Kültür varlığı ticareti Kültür Bakanlığının izniyle yapılır. Kültür varlığı ticareti yapmak isteyenlerin Kültür Bakanlığından bir ruhsatname almaları şarttır. Bu ruhsatnameler bir yıl için geçer-

(Hükümetin Teklifi)

lidir. Süresi dolan ruhsatnameler yenilenebilir. Kültür Bakanlığınca bu hususta hazırlanacak yönetmeliğe aykırı hareket edenlerin ruhsatnameleri, süresi dolmadan iptal edilir.

Defter tutma zorunluluğu

MADDE 35. — Kültür varlığı ticareti ile meşgul olanlar, ticarethanelerindeki kültür varlıklarının usulüne göre günü gününe basılı ve noterden tasdikli envanter defterlerine geçirmeye ve görevli memurların her arayışında bu defterleri ilgili eser ile birlikte göstermeye mecburdurlar.

Haber verme zorunluluğu

MADDE 36. — Bilumum Devlet Daireleri, Kurumlar, Belediyeler ve Vakıflar İdaresi, Özel İdareler, özel ve tüzelkişiler satacakları eşya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlarda konu olan kültür varlıkları ile koleksiyonları ilk önce Devlet Müzelerine haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Bu eserleri veya müzeli eserlerden mürekkep komisyonları Kültür Bakanlığının teşkil edeceği uzmanlardan oluşan bir komisyonun takdir edeceği bedel üzerinden satın almaya yetkilidir. Bu eserlerin hazineye intikal etmiş olup ve müze koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümleri dairesinde bedelsiz olarak Kültür Bakanlığına devrolunurlar.

Müzeye haber verme zorunluluğu

MADDE 37. — Kültür varlığı ticareti ile meşgul olanlar ticarethanelerine giren her yeni eseri, satışa çıkarılmadan önce bölgenin müze müdürlük veya memurluklarına göstermeye mecburdurlar. Bunlardan müzelere mal edinmesine lüzum gösterilenler, müzelerde kurulan kıymet takdiri komisyonlarınca satın alınır. Bedelde anlaşmazlık halinde satıcı üç gün içinde mahallî Asliye Hukuk Mahkemesine itiraz edebilir. Mahkeme kararı kesindir.

İkametgâhını ticarethane olarak gösterme yasağı

MADDE 38. — Kültür varlığı ticareti ile meşgul olanlar ikametgâhlarını hiçbir zaman ticarethane veya depo olarak gösteremezler. Ancak, ticarethanelerinin içinde depolar tesis edebilirler.

Ticarethane ve depoların kontrolü

MADDE 39. — Kültür varlıkları ticarethane ve depoları gerektiğinde Kültür Bakanlığı müfettişleri ve mahallî müze müdürlüğü tarafından her zaman tetkikle kontrol edilir.

Kültür varlığı ticareti ile meşgul olanlar, bu tetkik ve kontrollere müsaade etmeye mecburdurlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kazılar

Kazı ve sondaj izni

MADDE 40. — Bu kanun hükümlerine tabi, taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarını meydana çıkartmak üzere, araştırma, sondaj ve kazı yapma hakkı sadece Kültür Bakanlığına aittir.

İzni ve malî yeterliği Kültür Bakanlığınca takdir vekabul olunan Türk ve Yabancı heyet ve kurumlara araştırma izni Kültür Bakanlığı tarafından, sondaj ve kazı yapma izni bu Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile verilir. Bu konuları Kültür Bakanlığı denetler. Askerî yasak bölgelerde yapılacak araştırma, sondaj ve kazı ruhsatnamesi, Genel Kurmay Başkanlığının izni alınmışsa Kültür Bakanlığınca, sözü geçen

(Hükümetin Teklifi)

heyet ve kurumların göstereceği ilmi yeterliliği bulunan uzmanlar adına düzenlenir. Kültür Bakanlığınca haklı görülebilecek sebep olmadıkça heyet ve kurumlar ruhsatnamedeki temsilcilerini değiştiremezler.

Kültür Bakanlığı elemanları tarafından yapılacak araştırma, sondaj ve kazılar bu Bakanlığın iznine bağlıdır.

Kazıdan çıkan eserlerin müzelere nakli

MADDE 41. — Kazılarda meydana çıkan eserler kazı yapan heyet ve kurumlar tarafından kazı sonunda Kültür Bakanlığının göstereceği Devlet Müzesine nakl olunur. Kazı ve jeoloji araştırmalarında elde edilen insan ve hayvan iskeletleri ile bilumum fosiller, tabiat müzeleri ile üniversitelere veya ilgili diğer Türk bilim kurumlarına Kültür Bakanlığınca verilebilir.

Maliklerin mülkleri içinde yapacakları kazılar

MADDE 42. — Taşınmaz kültür varlığı sahiplerinin kendi mülkleri içinde kültür varlığı aramak maksadıyla kazı, sondaj ve araştırma yapmaları da bu Kanunun 40 ve 41 inci maddeleri hükümlerine tabidir.

Kazı izninde usul

MADDE 43. — Aynı kazı heyetine veya şahsa aynı süre içinde Kültür Bakanlığınca yapılan kurtarma kazıları dışında birden fazla yerde kazı, sondaj ve araştırma izni verilemez. Araştırma, sondaj ve kazıya izin verilmesi, araştırma, sondaj ve kazının yapılması, elde edilecek kültür varlıklarının muhafazası şartları bu eserler üzerine araştırma, sondaj ve kazı sahiplerine tanınacak diğer haklar bir yönetmelikle tespit olunur.

Türk ve yabancı bilim kurumlarına verilen kazı izni

MADDE 44. — Türk ve yabancı bilim kurumlarına veya onların adına hareket eden kişilere verilen kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni Kültür Bakanlığının izni olmadıkça başkalarına devredilemezler. Bu iş için bir başkası tevkil olunamaz.

Kazı ve sondaj izninin hükümsüzlüğü

MADDE 45. — Kültür Bakanlığı'nca kabul edilecek haklı bir sebep gösterilmeden ruhsatname tarihinden itibaren en çok altı ay içinde başlanılmayan araştırma, kazı ve sondajlara ait izin ve ruhsatnameler hükümsüz sayılır. Araştırma, kazı ve sondaj çalışmaları makul bir sebep gösterilmeksizin iki aydan fazla tatil edilemez. Bu süreyi geçirenlerin izin ve ruhsatnameleri iptal edilmiş sayılır.

Kazı ve sondaj izninde süre

MADDE 46. — Kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni aynı yıl için geçerlidir. Ruhsatname ve izin süresinin sonunda kazı başkanı kazıya, sondaj ve araştırmaya devam edildiğini yazılı olarak bildirdiği takdirde, bu hak, her yıl müracaat şartı ile gelecek yıllarda da müracaatçı için saklı tutulur.

Zarar vermede tazminat yükümlülüğü

MADDE 47. — Kazı ve sondaj araştırma izni alanlar, kazı, sondaj ve araştırma bölgesindeki arazi sahiplerinin zararlarını tazmin ile yükümlüdürler. Arazi sahipleri, Kültür Bakanlığınca oluşturulacak komisyonca takdir edilecek bir tazminat karşılığında kazı veya sondaj veya araştırmaya izin vermeye mecburdurlar.

Bu gibi yerler Kültür Bakanlığınca kamulaştırılabilir. Yabancı bilim kurumlarınca yapılan kazılarda bu kamulaştırma bedeli, kazı sahipleri tarafından ödenir. Hazine adına tescil edilecek yerin kamulaştırma bedelinin takdirinde, genel kamulaştırma hükümleri uygulanır. Bu madde gereğince ödenecek tazminat ve kamulaştırma bedellerinin takdirinde yerin üstünde ve altında bulunan kültür varlıklarının değeri dikkate alınmaz.

(Hükümetin Teklifi)

Kazı ve sondaj sonunda çıkan eserlerin yayın hakkı

MADDE 48. — Kültür Bakanlığı'nın izni ile yapılan kazı, sondaj ve araştırmalarda meydana çıkarılan eserlerin yayın hakkı 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri dairesinde kazı, sondaj ve araştırma izni alan heyet ve kurumlar adına kazı, sondaj ve araştırmayı fiilen idare edenlere aittir. Kazı sahipleri her kazı mevsim sonunda Kültür Bakanlığına bilimsel bir rapor vermekle yükümlüdürler. Kazının bitiminden itibaren mevsim çalışmalarına ait raporların iki yıl, son raporlarını üç yıl zarfında yayınlamayan kazı sahiplerinin, kazı ve kazıda bulunan kültür varlıkları üzerindeki her türlü yayın hakları Kültür Bakanlığına geçer. Bakanlıkça uygun görülen mazeretler dışında üç yıl içinde kazı son raporlarını yayınlamamış bulunan heyet ve kişilere yeni bir kazı ruhsatnamesi verilemez.

Kazı ve sondaj sonunda çıkan eserlerin korunması için yapılacak masraflar

MADDE 49. — Kazı, sondaj ve araştırma yapılan saha ile, kazı, sondaj ve araştırmalardan çıkan kültür varlıklarının mahallen korunmasını sağlamak için o yerde geçici olarak çalıştırılacak bekçilerin ücret ve masraflarını kazı yerinin eski haline getirilmesinin gerektirdiği giderler, kazı sırasında herhangi bir zarar meydana gelirse tazmini için lüzumlu masraflar, düzenlenecek yönetmeliğe göre Kültür Bakanlığı tarafından ruhsat verme veya süre uzatma sırasında kazı sahiplerinden tahsil edilerek emaneten mal sandığına yatırılan paralardan ödenir.

Kazı sonunda çıkan eserlerin bakım ve onarımı

MADDE 50. — Kültür Bakanlığı'nın izni ile yapılan kazılarda ortaya çıkan taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının bakım, onarım ve korunması ile çevre düzenlemesi kazı başkanlığınca yapılır.

Kazı ve sondajların geçici veya tamamen tatili

MADDE 51. — Bu Kanunda mevcut hükümlere uygun olarak yapılmayan kazı, sondaj ve araştırmalar Kültür Bakanlığı'nın göstereceği lüzum üzerine geçici olarak veya tamamen tatil edilir.

Tesislerin devri

MADDE 52. — Heyet ve kurumlar adına, kazı, sondaj ve araştırma yapan şahıslar tarafından, kazı, sondaj ve araştırmaya başlamak için veya kazı, sondaj ve araştırmanın devamı sırasında muhtelif şekillerde satın alınan veya inşa olunan depo, lojman ve bunlar gibi tesisler kazının sonunda Kültür Bakanlığına bedelsiz olarak devrolunur. Bu tesislerin kullanış şekillerini tayine Kültür Bakanlığı yetkilidir.

Kazı ve sondajda bulunan bakanlık temsilcileri

MADDE 53. — Bu Kanunun 40, 41, 43 üncü maddeleri gereğince Türk ve Yabancı heyet ve kurumlar tarafından yapılan sondaj ve kazılarda Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü örgütündeki uzmanlardan bir veya birkaç temsilci bulundurulur. Temsilcilerin seçimi ve görevleri Kültür Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

Türk heyet ve kurumlarınca yapılan kazılarda temsilcilere ödenecek yol masrafları, yevmiye ve gerektiğinde mahallinde ikametleri için zaruri giderler Kültür Bakanlığı'na ödenir.

Yabancı Kurum ve Heyetler tarafından yapılan kazı, sondaj ve araştırmalarda görevlendirilecek Bakanlık temsilcilerine ödenecek olan yol masrafları, yevmiye ve temsil ödeneği, kazı başkanlığından peşinen tahsil edilip millî bir bankaya yatırılır. Temsil ödeneğinin miktarı her yıl için Kültür Bakanlığı'na tayin edilir.

(Hükümetin Teklifi)

Kazı izni yasağı

MADDE 54. — Türkiye'deki elçilikler ve konsolosluklar mensuplarına, kazı, sondaj ve araştırma yapmak izni verilemez.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Define

Define arama izni

MADDE 55. — Define aramak isteyenlere, bu Kanunun 5 inci maddesinde kültür varlığı olarak belirtilen yerler ve tespit, tescil edilen sit alanları ve mezarlıklar dışında, Kültür Bakanlığı'nca define arama ruhsatnamesi verilebilir. Araştırma, Kültür, İçişleri ve Maliye Bakanlığı'nın birer temsilcisinden kurulu komisyon önünde yapılır.

Define aramak isteyenlere aynı süre içinde birden fazla yerde arama izni verilemez. Define arama izni başkalarına devredilemez, bu iş için başkası tevkil olunamaz.

Arama ruhsatının verilmesi, define arayıcıdan istenecek belgeler, aramanın yapılması, çıkan defineden arayıcıya tanınacak haklar, Kültür ve Maliye Bakanlığınca birlikte düzenlenecek yönetmelikte belli edilir.

ALTINCI BÖLÜM

Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu ile Bölge Uygulama Kurulları

Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu

MADDE 56. — Taşınmaz Kültür Varlıkları ve sitlerin tespiti koruma, onarım ve restorasyon işlerinde uyulacak prensipleri belirlemek, kültür varlıklarının tescilini yapmak ve bunlarla ilgili olarak herhangi bir şekilde intikal eden konu ve uyuşmazlıklar hakkında karar vermek üzere; Kültür Bakanlığına bağlı, merkezi Ankara'da Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu kurulmuştur.

Kurul üyeliği

MADDE 57. — Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu 5'i tabii, 6'sı seçimle gelen 11 üyeden oluşur.

Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanı, Kültür Bakanlığı Müsteşarı; Başkan Yardımcısı Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürüdür. Başkan bulunmadığı zaman Kurul Başkanlığına, Başkan Yardımcısı Vekâlet eder.

a) Kamu kesiminden;

— Kültür Bakanlığı Müsteşarı,

— Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü,

— Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Turizm Planlaması Genel Müdürü,

— İmar ve İskân Bakanlığı, Planlama ve İmar Genel Müdürü,

— Vakıflar Genel Müdürü

Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulunun tabii üyeleridir.

58 inci maddede nitelikleri açıklanan Yüksek Öğretim Kurumlarının göstereceği 18 asıl 6 yedek üye arasından Kültür Bakanlığınca seçilecek, 6 asıl 2 yedek üye Kurulun seçimle gelen diğer üyelerini oluşturur.

(Hükümetin Teklifi)

Kurul üyelerinin nitelikleri

MADDE 58. — Kurula seçimle gelecek üyelerin, Mimarlık (tercihan rölöve ve restorasyon bölümü) Arkeoloji, Sanat Tarihi, Mimarlık Tarihi, Tarih, Şehircilik, Peyzaj Mimarisi ve Hukuk sahalarında yüksek öğretim yapan kurumlardan tanınır ve etütler yapacak eser vermiş kimseler arasından seçilmeleri şarttır.

Kurul toplantılarına, Kültür Bakanlığı, Hukuk Müşavirlerinden birisi ile Kurulun ihtiyaç duyması halinde, çağıracağı uzmanlar oy hakkı olmaksızın katılabilirler.

Üyelik süresi - üyeliğin sona ermesi

MADDE 59. — Tabii üyelerin kurul üyelikleri yukarıda belirtilen asıl üyelikleri devamınca ve seçimle gelen üyelerin kurul üyelikleri de bağlı bulundukları yüksek öğretim kurumlarındaki görevlerinin devamınca sürer. Kamu kesiminden gelen tabii üyelerin dışında, seçimle gelen temsilcilerin üyelikleri 5 yıl sürelidir. Bu üyeliklerin seçimleri her 5 yılda bir tekrarlanır.

Ölen, istifa eden, hastalık ve görev gereği, yurt dışına çıkış hariç dört toplantıya katılmayan üyelerle, görev gereği de olsa yurt dışına kesintisiz altı aydan fazla bir süre için giden üyelerin yerine yedek üyelerden kurulca tespit edilenler asıl üyeliğe alınır.

Kurulun çalışma şekli

MADDE 60. — Kurulun çalışma gündemi başkanlıkça belirlenir.

Kurul gerektiğinde bizzat veya tayin edeceği naip vasıtasıyla yerinde inceleme yapabilir.

Kurul en az ayda bir defa veya Kültür Bakanının çağrısı üzerine toplanır.

Kurul kararlarının uygulanmasına yönelik işlemlerin yürütülmesi ve koordinasyonun sağlanması için Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü bünyesinde bir birim ile Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı bürosu oluşturulur.

Bölge uygulama kurulları

MADDE 61. — Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulunun verdiği prensip kararlarına uyumlu olmak şartıyla uygulamaya yönelik kararlar almak üzere yetkili Bölge Uygulama Kurulları kurulmuştur.

Kurulların oluşumu ve çalışma usulleri :

MADDE 62. — Bölge Uygulama Kurulları; Kültür Bakanlığı, İmar İskân Bakanlığı, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğünün görevlendirileceği birer tabii üye ile bölge dahilinde mimarlık (tercihan Rölöve ve Restorasyon Bölümü), Arkeoloji, Sanat Tarihi, Mimarlık, Tarih, Tarih, Şehircilik, Peyzaj Mimarisi, Hukuk sahalarında yüksek öğretim yapan kuruluşların, o bölgede ikamet eden ve çalışan adayları arasından Taşınmaz Kültürel Varlıklar ve Anıtlar Yüksek Kurulunca seçilecek 5 üyeden oluşur.

Kültür Bakanlığının, Bölge Uygulama Kurulları Üyesi Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün teknik müdürlüklerinin olduğu yerlerde, teknik müdür, olmadığı yerlerde o bölgede bulunan müze müdürüdür.

Kurulların çalışma gündemi başkanlıkça belirlenir. Gündemde konusu bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler oy hakkı olmaksızın kurulda birer temsilci bulundurabilirler.

Bölge uygulama kurulları başkan ve başkanyardımcıları kendi üyelerince kendi aralarından seçilir. Başkan bulunmadığı zaman yerine başkanyardımcısı vekâlet eder.

Kurullar mevcudun oy çokluğu ile karar alır. Eşitlik halinde başkanın oyu iki oy sayılır.

Kurullar çalışmalarında Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kuruluna bağlıdır.

Kurulların büro işlerini yürütmek üzere yeteri kadar elemandan oluşan bir kurul bürosu kurulur. Büro personelinin kadrolarını gösterir cetvel ektedir.

(Hükümetin Teklifi)

Kurullar üyeliğinin sona ermesi

MADDE 63. — Sürekli olarak bölge dışına çıkan üyelerin üyelik sıfatları sona erer. Boşalan üyeliklere, 62 nci maddedeki usule göre yenileri seçilir. Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulunda olduğu gibi Bölge Uygulama Kurullarında da seçimle gelen temsilcilerin üyelikleri her 5 yılda bir sona erer. Bu üyeliklerin seçimleri her 5 yılda bir tekrarlanır.

Kararların uygulama alanı

MADDE 64. — Kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler, özel ve tüzelkişiler kendilerini ilgilendiren hususlarda Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu ile Bölge Uygulama Kurullarının kararlarına uymaya mecburdurlar.

Bölge Uygulama Kurullarının uygulamaya yönelik kararlarının Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulunca sonradan alınan kararlarına aykırı olan kısımları kendiliğinden hükümsüz olur.

Bölge Uygulama Kurullarının kararlarına karşı 30 gün içinde yapılacak itirazlar Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulunca incelenir ve kesin olarak sonuca bağlanır.

Kurul üyelerinin yol masrafı ve gündelikleri

MADDE 65. — Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu ile Bölge Uygulama Kurulları üyelerinden umumi harcırah hükümlerine tabii bulunanların kurul toplantıları için memuriyetlerinin bulunduğu yer haricindeki seyahatleri halinde yol masrafları, gündelikleri tabii üyelere mensup oldukları kuruluşlarca, diğer üyelere Kültür Bakanlığınca ödenir.

Yönetmeliğe bağlanacak konular

MADDE 66. — Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu ile Bölge Uygulama Kurullarının görev, yetki ve sorumlulukları ile bu kurullarla Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü arasındaki görev ilişkileri bu kanunun yürürlük tarihinden itibaren üç ay içinde hazırlanacak bir yönetmelikle tespit olur.

YEDİNCİ BÖLÜM

İkramiyeler ve Cezalar

Kültür varlıklarını bulanlara verilecek ikramiyeler

MADDE 67. — Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde, yer üstünde, su ve yer altında yeni bulunan taşınır kültür varlıklarını 4 üncü maddede yazılı makam ve mercilere maddede yazılı süreler içerisinde haber verenlere, eserin madde ve antik kıymeti göz önünde tutularak Kültür Bakanlığı uzmanlarınca takdir ve tespit olunacak değeri verilir.

Yeniden bulunup da 4 üncü maddede yazılı süreler içinde haber verilmediğinden dolayı gizlenmiş sayılan kültür varlıklarını haber verenler ile bunları yakalayan kamu görevlilerine 1905 sayılı «Menkul ve Gayrimenkul Emval ile Bunların İntifa Haklarının ve Daimi Vergilerin Mektumlarını Haber Verenlere Verilecek İkramiye Hakkında Kanun»da taşınır mallar için gösterilen oranlar dahilinde bu bedel ikramiye olarak verilir. Kültür varlıklarını bulan, haber veren ve yakalayan kişiler, birden fazla ise bu maddede yazılı ikramiyeler, bulanlar arasında eşit olarak paylaşılır. Yukarıda belirtilen tahakkuk ve tediyesine ait işlemler Maliye ve Kültür bakanlıklarınca hazırlanacak yönetmelik esasları dairesinde yapılır.

(Hükümetin Teklifi)

Tahrip edenlere verilecek cezalar

MADDE 68. — Bu Kanunun 7 nci maddesine aykırı surette davranışla;

a) 16 ncı asır (dahil) öncesine ait taşınmaz kültür varlıklarını tahrip veya yok olmaya bilerek sebebiyet veren, iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve otuz bin Türk lirasından aşağı olmamak üzere bir milyon Türk liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Tahrip, kültür varlığını yurt dışına kaçırmak kastı ile vaki olmuşsa yukarıda belirtilen cezalar bir kat artırılarak verilir.

b) 17 ve 19 uncu (dahil) asırlar arasında inşa edilen taşınmaz kültür varlıklarında tahrip veya yok olmaya veya yıkılmaya bilerek sebebiyet verenler (a) bendinde yazılı cezaların yarısı ile cezalandırılırlar.

c) 20 nci asırda inşa edilen taşınmaz kültür varlıklarının tahrip ve yok olmasına veya yıkılmasına bilerek sebebiyet verenler altı aydan iki yıla kadar hapis ve on bin Türk lirasından az olmamak üzere ikiyüzelli bin Türk liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

d) Sit şartlarına ve koruma planlarında Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulunca bu Kanuna uygun belirlenen alanlarda şartlarına aykırı izinsiz inşaat yapan ve yaptıranlar iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis, yüzbin Türk lirasından beşyüzbin Türk liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar ve yapılan inşaat yıktırılır.

Maddenin (b), (c) ve (d) bentleri hükmüne aykırı davranış, normal kullanım sınırları içinde vukubulmuş ise fiil suç teşkil etmez.

e) Bu Kanunda belirli usuller dışında usulsüz yıkma veya imar izni düzenleyenler, izin belgesine konur taşınmaz mal bu maddenin (a) bendinde belirtilen taşınmaz kültür varlıklarında altı aydan, iki yıla, (b) bendindeki taşınmaz kültür varlıklarında da dört aydan onsekiz aya, (c) bendindeki taşınmaz kültür varlıklarında iki aydan bir yıla kadar hapis cezası, ayrıca onbin Türk lirasından yüzbin Türk liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Bu maddenin (b), (c) ve (e) bendine aykırı hareket edenlerle bu fiillere katılanların bu Kanunda belirlenen usullerle alacakları izin belgesi ve projeyi ibraz etmeleri; tahkikat veya duruşma sırasında müdahale edilen kültür varlığını en geç iki yıl içinde eski haline geçireceğini beyan ve taahhüt ile suç teşkil eden kültür varlığının Hazine lehine teminat gösterilmesi halinde, dava ve ceza zamanaşımına uğramaksızın muvakkat tatil kararı verilir. Taahhüdün yerine getirildiğinin Kültür Bakanlığınca oluşturulacak bir komisyon tarafından tespiti halinde, verilecek cezalar dörtte bir indirilerek hükmolunur.

Usulsüz belge verenler, ilan ve tebligat yapanlar

MADDE 69. — Bu Kanunun 15 ve 17 nci maddesinde yer alan yasaklara aykırı olarak belge verenler ve bu Kanunun 10 uncu maddesinde yer alan ilan ve tebligatları bilerek süresinde usulüne uygun yapmayanlar, suç diğer yasalarda daha ağır bir cezayı gerektirmediği hallerde bir aydan üç aya kadar hapis ve onbin Türk lirasından otuzbin Türk liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Haber verme zorunluluğuna ve ikametgâhı ticarethane olarak gösterme yasağına aykırı hareket

MADDE 70. — Bu Kanunun 4, 33, 37 ve 38 inci maddelerine aykırı hareket edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmibeşbin Türk lirasından yüzbin Türk liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Yurt dışına çıkarma ve kültür varlığı ticaretine ilişkin yasaklara aykırı hareket

MADDE 71. — Bu kanunun 29 uncu maddelerine aykırı davranışlara, beş yıldan on yıla kadar ağır hapis ve bir milyon Türk lirasından üç milyon Türk liraya kadar ağır para cezası hükmolunur. Ancak verilecek ceza, 16 ncı yüzyıldan sonra yapımlı Kültür varlıklarında her yüzyıl için beşte bir oranında indirilerek hükmolunur.

(Hükümetin Teklifi)

Ayrıca kültür varlığına el konur ve Müzeye kaldırılır.

Bu fiillerin işlenmesi sırasında kültür varlığı olduğu bilinerek kullanılan her türlü eşya ve araçlara el konulur. Kamu kuruluşlarına ait eşya ve araçlar bu hükmün dışındadır.

Tetkik ve kontrole muhalefet

MADDE 72. — Bu kanunun 39 uncu maddesinde yer alan tetkik ve kontrole muhalefet edenler, 41 inci maddede yer alan nakil işlerine aykırı hareket edenler iki aydan beş aya kadar ağır hapis ve yirmibeşbin Türk lirasından yüzellibin Türk liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Kontrolde malik veya zilyetin bulunmaması halinde ihtiyar heyetinden birisi veya bir güvenlik mensubu huzuru ile zorla açtırılıp gerekli kontrol yapılır.

Özel mülkiyete konu olanlar

MADDE 73. — Bu kanunun 27 ve 5 inci maddelerine aykırı hareket edenler bir aydan üç aya kadar hapis ve bin Türk lirasından onbeşbin Türk liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Kazı, sondaj ve araştırmaya ilişkin hükümlere aykırı hareket

MADDE 74. — Bu kanunun 44, 47, 48 inci maddelerine aykırı hareket edenler, yüzbin Türk lirasından ikiyüzbin Türk liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Kamu personeline ilişkin kararlar

MADDE 75. — Bu kanunun uygulanmasında, görevli kamu personeli hakkında yapılacak işler ve alınacak her türlü kararlar ve bu kararlara karşı yapılacak itirazlar öncelikle incelenir ve karara bağlanır.

Özel müze ve koleksiyonculara ilişkin hükümlere aykırı hareket

MADDE 76. — Bu kanunun 28, 32 ve 36 ncı maddesine aykırı davranışlara, suç bu ve diğer kanunlarda daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa, bir aydan üç aya kadar hapis ve yirmibeşbin liradan ellibin Türk liraya kadar ağır para cezası verilir.

Ruhsatsız kazı ve sondaj yapanlar

MADDE 77. — Ruhsatsız sondaj ve kazı yapanlara iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve ellibin Türk lirasından yüzbin Türk liraya kadar ağır para cezası verilir. İzinsiz define araştıranlara da bir yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve yirmibin Türk lirasından ellibin Türk liraya kadar ağır para cezası verilir. Bu fiilleri yurt dışına kültür varlıkları kaçırma aracı ile yaptıkları belirlenenler ve bu fiili işleyenler kültür varlıklarının korunmasında görevli kişiler ise bu maddede yazılı cezanın iki katı hükmolunur. Bu kişilerin ellerinde bulunan kültür varlıkları bedel ödemeksizin alınıp ilgili müzelere tevdi olunur. Ayrıca, kültür varlıkları ve çevreye, çevredekilere verdikleri zararlar ödetilir.

Cezaların azamî haddi

MADDE 78. — T.C. Kanunun 2 nci Kitap, 10 uncu Babının 1 ve 2 nci fasıllarında yazılı suçların konusu bu kanunun kapsamına giren kültür varlıkları ise, T.C.K. da yazılı cezaların azamî haddi hükmolunur.

T.C.K. na göre aşağı veya azamî ceza verilmesi gereken hallerde bu cezanın iki katı hükmolunur.

T.C.K. nun 8 inci fasıl hükümleri uygulanmaz. Ancak, suça konu teşkil eden kültür varlığı tahribe uğramadan iade veya ele geçirilirse bu cezaların yarısı hükmolunur.

(Hükümetin Teklifi)

Yabancı kişilerce işlenen suçlar

MADDE 79. — Bu kanuna muhalefet yabancı uyruklu kişilerce işlenmişse hapis cezaları suç konusu kültür varlığı aynen iade veya ele geçirilmesi şartı ile kıymet takdir yönetmeliğine göre tespit edilecek antik değerinin on katı para cezasına çevrilebilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Geçici Hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Özel ve tüzelkişiler, koleksiyoncular, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde ellerinde bulunan her türlü taşınır kültür varlıkları ve sikkeleri menşe göstermeksizin envanter defterlerine kaydederek en yakın müzeye onaylatmaları halinde taşınır kültür varlığı, bu kanunun 37 nci maddesinde yer alan özel mülkiyete konu taşınır kültür varlığı olur.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunla kurulması öngörülen taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulu oluşuncaya kadar, 5805 sayılı Kanuna dayalı olarak kurulmuş bulunan Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu görevine devam eder.

GEÇİCİ MADDE 3. — Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Anıtlar Yüksek Kurulunun seçikle gelen üyeleri, bu kanunun yürürlük tarihinden itibaren iki ay içinde seçilir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunda belirtilen yönetmeliklerin kanunun yayınlanmasından itibaren en geç altı ay içinde hazırlanması zorunludur.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Yürürlükten Kaldırılan Kanunlar, Yürütme ve Yürürlük Hükümleri

Kaldırılan kanunlar

MADDE 80. — Bu kanunla 28.2.1960 günlü ve 7463 sayılı Hususî Şahıslara ait Eski Eserlerle Tarihî Abidelerin İstimlakı Hakkındaki Kanun ve 25.4.1973 günlü 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu ile 5805 ve 5805 sayılı Kanunun bazı maddelerini değiştiren 1741 sayılı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine dair Kanun ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Yönetmeliği Yürürlükten kaldırılmıştır.

(Hükümetin Teklifi)

Yürürlük

MADDE 81. — Bu Kanunun altıncı bölümü yayımı tarihinde, diğer bölümleri yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 82. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

16. 11. 1981

Başbakan

B. Ulusu

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
Z. Baykara

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı V.
K. Erdem

Devlet Bakanı
Prof. Dr. İ. Öztrak

Devlet Bakanı
M. Özgünes

Devlet Bakanı
Prof. Dr. M. N. Özdaş

Adalet Bakanı
C. Menteş

Millî Savunma Bakanı
Ü. H. Bayülken

İçişleri Bakanı
S. Çetiner

Dışişleri Bakanı
İ. Türkmen

Maliye Bakanı
K. Erdem

Millî Eğitim Bakanı
H. Sağlam

Bayındırlık Bakanı
Dr. T. Önalp

Ticaret Bakanı
K. Cantürk

Sağlık ve Sosyal Yrd. Bakanı
Prof. Dr. N. Ayanoğlu

Gümrük ve Tekel Bakanı
R. Baturalp

Ulaştırma Bakanı
N. Özgür

Tarım ve Orman Bakanı
Prof. Dr. S. Özbek

Çalışma Bakanı
Prof. Dr. T. Esener

Sanayi ve Teknoloji Bakanı
Ş. Kocatopçu

Enerji ve Tabii Kay. Bakanı
S. Bingöl

Turizm ve Tanıtma Bakanı
İ. Evliyaoğlu

İmar ve İskân Bakanı
Dr. Ş. Tüten

Köy İşleri ve Koop. Bak.
M. R. Güney

Gençlik ve Spor Bakanı
V. Özgül

Sosyal Güvenlik Bakanı
S. Şide

Kültür Bakanı
C. Baban

HÜKÜMETİN TEKLİFİNE BAĞLI CETVEL

Kadrolara İlişkili Cetvel

Unvanı	Sınıfı	Derece	Adet	Ek Gösterge
Bölge Uygulama Kurulu Büro				
Müdürü	GH	2	4	+ 200
Müdür Yardımcısı	GH	3	8	+ 100
Uzman	GH	3	8	+ 100
Y. Mimar Mimar	THS	3	8	
Y. Mimar Mimar	THS	8	12	
Şehir Plancısı	THS	8	12	
Ressam	GH	10	4	
Memur	GH	13	20	
Daktilo	GH	14	16	
Şoför	THS	14	4	
Odacı	YHS	14	12	

Not : Şimdilik dört bölgede «Bölge Uygulama Kurulu» Bürosu öngörülmüştür

DANIŞMA MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu Tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı, korunmaya değer taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tanımı, tespiti, tescili, korunması, kazı ve sondajların yapılması, değerlendirilmesi ve bu konularda bilimsel düzeyde gerekli ilke kararlarını verecek ve uygulamaları yürütecek teşkilatın kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını ve kamu kurumlarınca yerine getirilecek her türlü faaliyet, özendirme, yardım, ödüllendirme, cezalandırma ve taşınır malların ticaretiyle, denetimi esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2. — Korunması gerekli taşınır ve taşınmaz tarih, kültür ve tabiat varlıkları bu Kanun hükümlerine tabidir.

Tanımlar

MADDE 3. — Tarih öncesi ve tarihî devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmazlara «Kültür Varlıkları» denir.

Jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihî devirlere ait olup ender bulunmaları, özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan değerlere «Tabiat Varlıkları» denir.

Bu Kanunda yer alan :

- «Bakanlık» sözünden «Kültür ve Turizm Bakanlığı»
- «Yüksek Kurul» sözünden «Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu»,
- «Bölge Kurulu» sözünden «Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Bölge Kurulları»,
- «Koruma» ve «Korunma» sözünden, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım, restorasyon işleri,
- «Korunma alanı» sözünden, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının muhafazaları veya tarihî çevre içinde korunmalarında etkinlik taşıyan korunması gerekli olan alan,
- «Değerlendirme» sözünden, kültür ve tabiat varlıklarının müzelerde teşhiri, tanzimi ve bilimsel yöntemlerle tanıtılması,

Anlaşılır.

Haber verme zorunluluğu

MADDE 4. — Taşınmaz ve taşınır kültür ve tabiat varlıklarını bulanlar, malik oldukları veya kullandıkları arazinin içinde kültür ve tabiat varlığı bulunduğunu bilenler veya yeni haberdar olan mâlik ve zilyetler, bunu en geç üç gün içinde en yakın müze müdürlüğüne veya köyde muhtara, bucak, ilçe ve ilde mülkî âmire bildirmeye mecburdurlar.

Bu gibi varlıklar, askerî garnizonlar ve yasak bölgeler içinde bulunursa, usulüne uygun olarak üst komutanlara bildirilir.

M. G. K.

İHTİSAS KOMİSYONUNUN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu Tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı; korunmaya değer taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmektir.

Kapsam

MADDE 2. — Bu Kanun; korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hükümleri kapsar.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 3. — Bu Kanunda geçen tanımlar ve kısaltmalar şunlardır :

a) Tanımlar :

(1) «Kültür varlıkları»; tarih öncesi ve tarihî devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.

(2) «Tabiat varlıkları»; jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihî devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan değerlerdir.

(3) «Sit»; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, önemli tarihî hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır.

(4) «Koruma» ve «Korunma»; taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleridir.

(5) «Korunma alanı»; taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının muhafazaları veya tarihî çevre içinde korunmalarında etkinlik taşıyan korunması zorunlu olan alandır.

(6) «Değerlendirme»; kültür ve tabiat varlıklarının teşhiri, tanzimi ve bilimsel yöntemlerle tanıtılmasıdır.

b) Kısaltmalar :

(1) «Yüksek Kurul»; «Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu» nu,

(2) «Bölge Kurulu»; «Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Bölge Kurulu»nu,

İfade eder.

Haber verme zorunluluğu

MADDE 4. — Taşınmaz ve taşınır kültür ve tabiat varlıklarını bulanlar, malik oldukları veya kullandıkları arazinin içinde kültür ve tabiat varlığı bulunduğunu bilenler veya yeni haberdar olan malik ve zilyetler, bunu en geç üç gün içinde, en yakın müze müdürlüğüne veya köyde muhtara veya diğer yerlerde mülki idare amirlerine bildirmeye mecburdurlar.

Bu gibi varlıklar, askerî garnizonlar ve yasak bölgeler içinde bulunursa, usulüne uygun olarak üst komutanlıklara bildirilir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Böyle bir ihbarı alan muhtar, mülkî âmir, komutan veya bu gibi varlıklardan doğrudan doğruya haberdar olan ilgili makamlar, bunların muhafaza ve güvenlikleri için gerekli tedbirleri alır ve durumu, alınan tedbirlerle birlikte, on gün içinde yazı ile Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirir.

İhbarı alan Bakanlık, bu Kanun hükümlerine göre, en kısa zamanda gerekli işlemleri yapar.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Böyle bir ihbarı alan muhtar, mülkî amir veya bu gibi varlıklardan doğrudan doğruya haberdar olan ilgili makamlar, bunların muhafaza ve güvenlikleri için gerekli tedbirleri alırlar. Muhtar, aynı gün alınan tedbirlerle birlikte durumu en yakın mülkî amire; mülkî amir ve diğer makamlar ise on gün içinde, yazı ile en yakın müze müdürlüğü ile Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirir.

İhbarı alan Bakanlık ve müze müdürü bu Kanun hükümlerine göre, en kısa zamanda gerekli işlemleri yapar.

Devlet malı niteliği

MADDE 5. — Devlete, kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlar ile özel hukuk hükümlerine tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmazlarda varlığı bilinen veya ileride meydana çıkacak olan korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları Devlet malı niteliğindedir.

Özel nitelikleri dolayısıyla ayrı statüye tabi tutulan mazbut ve mülhak vakıf malları bu hükmün dışındadır.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

İKİNCİ BÖLÜM

Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları

Tanım

MADDE 5. — Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları; korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19 uncu yüzyıl sonuna kadarki taşınmaz eski eserler ve bunların oluşturduğu yapı gruplarıdır.

«Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nca mimarî, tarihî, estetik, arkeolojik vesair önemleri bakımından korunması gerekli bulunmadığı karar altına alınan taşınmazlar, kültür varlığı sayılmazlar.

Bu tarihten sonraya ait olup önem ve özellikleri bakımından korunmalarında gerek görülen taşınmazlar da kültür varlığıdır.

Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda büyük tarihî olaylara sahne olmuş binalar, alanlar ve Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kullanılmış evler, millî tarihimizdeki önemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın taşınmaz kültür varlığı tarifi içinde yer alır.

Aşağıdaki taşınmazlar ve benzerleri; kültür ve tabiat varlığı örnekleridir :

Tarihî mağaralar, kaya sığınaklar, kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol, nekropoller, kale, hisar, burç, sur, tarihî kışla ve tabya ve istihkâmlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar, harabeler, her türlü mabetler, kervansaraylar, han, medrese, kümbet, türbe, kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç, kuyu, korgan, tarihî yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar, sunaklar, tersaneler, rıhtımlar, tarihî saraylar, köşkler, evler, yalılar, konaklar, camiler, mesitler, musallalar, namazgâhlar, hertürlü hayrat su kemerleri, çeşme, sebil, imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, tekke ve zaviyeler, mezarlıklar, hazineler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, lanitler, sandukalar, siteler, hamamlar, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar ile bunların birkaçından meydana gelen bina toplulukları külliye, eski anıt ve duvar kalıntıları, freskler, kabartmalar, mozaikler ile özellik gösteren ağaç ve ağaç toplulukları.

Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimarî ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntılarına, önemli tarihî hadiselerin cereyan ettiği yerlere ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlara «Sit» denir.

Sit içinde bulunan ve yukarıda tanımları yapılmış olan taşınmaz kültür varlığı niteliklerine sahip taşınmazlar da kültür varlığı olarak korunurlar.

Devlet malı niteliği

MADDE 6. — Devlete, kamu kurum ve kuruluşlarına ait arazi ve emlak ile özel hukuk hükümlerine tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan beşinci maddede belirtilen ayırıma uygun olarak korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, Devlet malı niteliğindedir.

Bunlardan özel mülkiyette olup da Devlet tarafından henüz kamulaştırılmayan veya kamulaştırma konusu olmayan kültür ve tabiat varlıkları, için, Devlet imkânları ölçüsünde yardım ve desteği yapar ve korunması için gerekli tedbirleri alır.

Özel nitelikleri dolayısıyla ayrı statüye tabi tutulan mazbut ve mülhak vakıf malları, bu hükmün dışındadır.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

İKİNCİ BÖLÜM

Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları

Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları

MADDE 6. — Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları şunlardır :

- a) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19 uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar,
- b) Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar,
- c) Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları,
- d) Millî tarihimizdeki önemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda büyük tarihî olaylara sahne olmuş binalar ve tespit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kullanılmış evler.

Ancak, Yüksek Kurulca mimarî, tarihî, estetik, arkeolojik ve diğer önem ve özellikleri bakımından korunması gerekli bulunmadığı karar altına alınan taşınmazlar, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı sayılmazlar.

Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihî kışla, tabya ve istihkâmlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar; harabeler, kervansaraylar, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler; köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; koruganlar, tarihî yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar; sunaklar, tersaneler, rıhtımlar; tarihî saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgâhlar; çeşme ve sebiller; imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, hazireler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, siteller, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar; külliye, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar, mozaikler ve benzeri taşınmazlar; taşınmaz kültür varlığı örnekleridirler.

Tarihî mağaralar, kaya sığınaklar; özellik gösteren ağaç ve ağaç toplulukları ile benzerleri; taşınmaz tabiat varlığı örnekleridirler.

Tespit ve tescil

MADDE 7. — Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tespiti, Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılır. Kültür ve Turizm Bakanlığı bu tespiti kendi uzmanları ile yapabileceği gibi, varlıkların niteliklerine göre diğer ilgili kurum ve kuruluşların uzmanlarından faydalanarak da yapabilir.

Yapılacak tespitlerde, kültür ve tabiat varlıklarının tarihsel, sanatsal, bölgesel ve diğer özellikleri dikkate alınır. Devletin imkânları göz önünde tutularak, örnek durumda olan ve ait olduğu devrin özelliklerini yansıtan yeteri kadar eser, korunması gerekli kültür varlığı olarak belirlenir. Tespit ve tescil ile ilgili usuller, esaslar ve kıstaslar yönetmelikte gösterilir. Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılan tespitler, Yüksek Kurul Kararı ile tescil olunur.

Tescil kararı, adresleri bilinen maliklere Kültür ve Turizm Bakanlığınca tebliğ edilir, gerektiğinde ilân yoluyla da duyurulur. Malikleri bilinmeyen veya mahiyetleri icabı mülkiyete konu olmayan taşınmazların tescil kararı, sadece ilân yoluyla duyurulur.

Tesciller mahallin mülkî idare amirliğince mutat vasıtalarla en geç üç gün içinde ilân edilir; ilâna dair tutanak, Kültür ve Turizm Bakanlığının en yakın temsilcisine teslim edilir.

Bu işlemler tamamlandıktan sonra, mahallî mülkî amirinin bildirisi üzerine, tapu kütüğünün beyanlar hanesine, korunması gerekli kültür veya tabiat varlığı olduğu hususunda kayıt konur.

İzinsiz müdahale ve kullanma yasağı

MADDE 7. — Kültür ve Turizm Bakanlığının, Taşınmaz, Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu veya Bölge Kurullarının kararına dayalı izni olmadan, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında her çeşit inşai ve fizikî müdahalede bulunmak, bunları yeniden kullanıma açmak veya kullanımlarını değiştirmek, yasaktır. Onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, kazı veya benzeri işler inşai ve fizikî müdahale sayılır.

Bu durum, taşınmazların kamulaştırılması yolunda, sahibine herhangi bir hak kazandırmaz.

Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve bunların korunma sahalarının kullanılması, kullanma şeklinin değiştirilmesi, inşai ve fizikî müdahale işlerine ait Bakanlıkça verilecek her türlü iznin şekil ve şartları, bu Kanun hükümlerine göre Kültür ve Turizm Bakanlığı ile İmar ve İskân Bakanlığınca birlikte hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

Yetki ve yöntem

MADDE 8. — Her kimin mülkiyetinde, zilyedlik veya idaresinde olursa olsun, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırarak ve bunların her türlü denetimini yapmak Bakanlığa aittir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin idare ve kontrolünde bulunan kültür ve tabiat varlıklarının korunması, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca yerine getirilir. Bu korunmanın sağlanmasında, gerektiğinde, Bakanlığın teknik yardımı ve işbirliği sağlanır.

Millî Savunma Bakanlığının idare ve denetiminde veya sınır boyu ve yasak bölgede bulunan kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi, Millî Savunma Bakanlığınca yerine getirilir. Bu korunmanın sağlanması, Millî Savunma Bakanlığı ile Bakanlık arasında düzenlenecek protokol esaslarına göre yürütülür.

Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde veya denetiminde bulunan mazbut ve mühlak vakıflara ait kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu veya Bölge Kurullarının kararı alındıktan sonra Vakıflar Genel Müdürlüğünce yürütülür.

Diğer kamu kurum ve kuruluşlarında bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunma ve değerlendirilmesi, bu Kanun hükümlerine uygun olarak kendileri tarafından sağlanır.

Kamu kurum ve kuruluşlarında bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması, bu kuruluşların bütçelerine her yıl bu maksatla konacak ödeneklerle yapılır.

Özel hukuka tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan kültür ve tabiat varlıklarının korunması için Bakanlıkça yapılacak aynî, nakdî ve teknik yardımlar, hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

Bu hizmetlerin yerine getirilebilmesi için, Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesine her yıl yeteri kadar ödenek konur.

Kültür ve Turizm Bakanlığınca kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla, vakıf kurulabilir.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Korunma alanı ile ilgili karar alma yetkisi

MADDE 8. — Yedinci maddeye göre tescil edilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tespiti ve bu alanlar içinde inşaat ve tesisat yapılıp yapılamayacağı konusunda karar alma yetkisi Bölge Kurullarına aittir. Bölge Kurullarının kararına 61 inci maddenin ikinci fıkrasına göre itiraz edilebilir.

Korunma alanlarının tespitinde, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunması, görünümünün ve çevreleri ile uyumlarının muhafazası için yeteri kadar korunma alanına sahip olmaları dikkate alınır. Bu hususlarla ilgili esaslar, Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

İzinsiz müdahale ve kullanma yasağı

MADDE 9. — Yüksek Kurul veya Bölge Kurullarının kararlarına dayalı Kültür ve Turizm Bakanlığının izni olmadan, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında her çeşit inşai ve fizikî müdahalede bulunmak, bunları yeniden kullanıma açmak veya kullanımlarını değiştirmek, yasaktır. Onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, kazı veya benzeri işler inşai ve fizikî müdahale sayılır.

Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve bunların korunma alanlarının kullanılması, kullanma şeklinin değiştirilmesi, inşai ve fizikî müdahalelere ait Yüksek Kurul veya Bölge Kurullarının kararına göre Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilecek her türlü iznin şekil ve şartları, bu Kanun hükümleri uyarınca Kültür ve Turizm Bakanlığı ile İmar ve İskân Bakanlığının birlikte hazırlayacağı yönetmelikte belirtilir.

Yetki ve yöntem

MADDE 10. — Her kimin mülkiyetinde veya idaresinde olursa olsun, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırma ve bunların her türlü denetimini yapmak, Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin idare ve kontrolünde bulunan kültür ve tabiat varlıklarının korunması, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca yerine getirilir. Bu korunmanın sağlanmasında, gerektiğinde, Kültür ve Turizm Bakanlığının teknik yardımı ve işbirliği sağlanır.

Millî Savunma Bakanlığının idare ve denetiminde veya sınır boyu ve yasak bölgede bulunan kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi, Millî Savunma Bakanlığınca yerine getirilir. Bu korunmanın sağlanması, Millî Savunma Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında düzenlenecek protokol esaslarına göre yürütülür.

Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde veya denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflara ait kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi Yüksek Kurul veya Bölge Kurullarının kararı alındıktan sonra Vakıflar Genel Müdürlüğüne yürütülür.

Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının mülkiyetinde bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunma ve değerlendirilmesi, bu Kanun hükümlerine uygun olarak kendileri tarafından sağlanır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının mülkiyetinde bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması, bu kuruluşların bütçelerine her yıl bu maksatla konacak ödeneklerle yapılır.

Bu hizmetlerin yerine getirilebilmesi için, Kültür ve Turizm Bakanlığı Bütçesine her yıl yeteri kadar ödenek konur.

Kültür ve Turizm Bakanlığınca kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla, vakıf kurulabilir,

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Hak ve sorumluluk

MADDE 9. — Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının malik ve zilyetleri, bu varlıkların bakım ve onarımlarının Bakanlığın bu Kanun uyarınca bakım ve onarım hususunda vereceği emir ve talimata uygun olarak yerine getirdikleri sürece, bu Kanunun bu konuda malik ve zilyetlere tanıdığı hak ve muafiyetlerden yararlanırlar.

Malik ve zilyetler bu varlıkların üzerindeki mülkiyet ve zilyetlik haklarının tabii icabı olan bu Kanun hükümlerine aykırı bulunmayan bütün yetkilerini kullanabilirler.

Bu Kanunun belirlediği bakım ve onarım sorumluluklarını yerine getirmekte aczi olanların mülkleri, usulüne göre kamulaştırılır. Mazbut veya mülhak vakıf varlıkları bu hükme tabi değildir.

Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının malik ve zilyetlerine koruma, bakım ve onarımla ilgili Bakanlıkça yapılacak yardımın şekil ve şartları, yapılacak yardımın faizli veya faizsiz, uzun veya kısa vadeli borç şeklinde yapılacağı, bir yönetmelikle düzenlenir.

Yapılacak yardım için, her yıl genel bütçeden ayrılacak ödenek miktarı, söz konusu yönetmeliğe göre sarfedilmek üzere bir fonda toplanır.

Bakanlığın uygun görmesi ile, Vakıflar Genel Müdürlüğü, özel idareler, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, yukarıda sözü geçen mâlik ve zilyetlere lüzum görülen hallerde, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının koruma, bakım ve onarımlarına, teknik eleman ve ödenekleri ile yardımda bulunabilirler.

Tespit ve tescil

MADDE 10. — Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tespiti, Bakanlıkça yapılır. Bakanlık bu tespiti kendi uzmanları ile yapabileceği gibi, varlıkların niteliklerine göre diğer ilgili kurum ve kuruluşların uzmanlarının yardımlarından faydalanarak da yapabilir. Bu tespit, Yüksek Kurul kararı ile tescil olunur.

Tescil kararı, adresleri bilinen malik ve zilyetlere tebliğ edilir, gerektiğinde ilan yoluyla da duyurulur. Malikleri ve zilyetleri bilinmeyen veya mahiyetleri icabı mülkiyete konu olmayan taşınmazların tescil kararı, sadece ilan yoluyla duyurulur.

Tesciller mahallin mülki idare amirliğince mutat vasıtalarla en geç üç gün içinde ilan edilir; ilana dair tutanak, en yakın Bakanlık temsilcisine teslim edilir.

Korunma alanı

MADDE 11. — Onuncu maddeye göre tescil edilen taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tespiti ve bu alanlar içinde inşaat ve tesisat yapılıp yapılamayacağı konusunda karar alma yetkisi, Yüksek Kurul veya Bölge kurullarına aittir.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Hak ve sorumluluk

MADDE 11. — Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının malikleri bu varlıkların bakım ve onarımlarını Kültür ve Turizm Bakanlığının bu Kanun uyarınca bakım ve onarım hususunda vereceği emir ve talimata uygun olarak yerine getirdikleri sürece, bu Kanunun bu konuda maliklere tanıdığı hak ve muafiyetlerden yararlanırlar. Ancak, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanları, zilyedlik yoluyla iktisap edilemez.

Malikler bu varlıkların üzerindeki mülkiyet haklarının tabii icabı olan ve bu Kanunun hükümlerine aykırı bulunmayan bütün yetkilerini kullanabilirler.

Bu Kanunun belirlediği bakım ve onarım sorumluluklarını yerine getirmekte aczi olanların mülkleri, usulüne göre kamulaştırılır. Mazbut veya mülhak vakıf varlıkları bu hükme tabi değildir.

Kültür ve Turizm Bakanlığının uygun görmesi ile, Vakıflar Genel Müdürlüğü, il özel idareleri, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, yukarıda sözü geçen maliklere lüzum görülen hallerde, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının koruma, bakım ve onarımlarına, teknik eleman ve ödenekleri ile yardımda bulunabilirler.

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının onarımına katkı fonu

MADDE 12. — Özel hukuka tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının; korunması, bakım ve onarımı için Kültür ve Turizm Bakanlığınca aynî, nakdî ve teknik yardım yapılır ve kredi verilir.

Bu amaçla, bir Devlet bankasında açılacak özel bir hesapta ve Kültür ve Turizm Bakanlığı emrinde «Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Katkı Fonu» kurulur. Bu fonun ita amiri Kültür ve Turizm Bakanındır.

Bu fonun gelirleri, her yıl Devlet Bütçesinden ayrılmak üzere ödenekler ile bu fondan verilecek kredilerin faizlerinden oluşur.

Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılacak aynî, nakdî ve teknik yardımlar, fondan yapılacak harcamalar ve verilecek kredilerle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Devir yasağı

MADDE 12. — Hazineye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait olup, usulüne göre tescil ve ilan olunan, her çeşit taşınmaz kültür ve tabiat varlığı ile bunlara ait korunma sınırları dahilindeki emlak ve arazi, Yüksek Kurul kararına dayanan Bakanlık izni olmadan, gerçek ve tüzelkişilere devredilemez.

Bu gibi sahalarda yeniden imar ve ihya hakkı tanınmaz ve tapu verilemez.

Kullanma

MADDE 13. — Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının intifa haklarının, belirli sürelerle kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere, Devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu menfaatine yararlı millî derneklere bırakılması veya gerçek ve tüzelkişileri kiraya verilmesi, Bakanlık iznine tabidir.

Anılan varlıklardan, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yönetim ve denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflarla, 7044 sayılı aslında vakıf olan tarihi ve mimari kıymeti haiz eski eserlerin Vakıflar Umum Müdürlüğüne devrine dair Kanunla yönetimi Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilen vakıfların kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere, Devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına ve kamu yararına çalışan millî derneklere, belirli sürelerle, intifa haklarının bırakılması veya gerçek ve tüzelkişilerce karakterine uygun kullanılmak şartı ile kiraya verilmesi, Vakıflar Genel Müdürlüğünün iznine bağlıdır.

Yukarıda belirlenen taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını kullananlar, bunların bakım, onarım ve restorasyon işlerini bu Kanunda belirlenen esaslara göre yapmak ve bunun için gerekli masrafları karşılamakla yükümlüdürler.

Kamulaştırma

MADDE 14. — Taşınmaz kültür varlıkları ve bunların korunma alanları, farklılıklarına uygun olarak, aşağıda belirlenen esaslara göre kamulaştırılır:

a) Kısmen veya tamamen gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetine geçmiş olan her devre ait tümülüs, höyük, resimli kaya ve mağaralar, dolmen ve menhirler, kale, sur, kent kalıntıları, harabeler ve yeraltı şifalı buhar yarıkları ile bu nitelikteki benzeri kültür varlıkları, Bakanlık tarafından öncelikle kamulaştırılır. Kamulaştırma bir program dahilinde gerçekleştirilir. Bu maksat için, Bakanlık bütçesine yeterli ödenek konur.

b) Yukarıda sözü edilen taşınmaz kültür varlıklarının korunma alanlarından, kısmen veya tamamen gerçek veya tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan yerler, Bakanlıkça gerekli görüldüğü takdirde, belirlenen programa uygun olarak kamulaştırılır.

c) Menşei vakıf olup da çeşitli sebeplerle kısmen veya tamamen gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetine geçen bu gibi taşınmaz kültür varlıkları ve bunların korunma alanlarının kamulaştırılmaları, yukarıda belirlenen esaslara uygun olarak, Vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılır. Bu maksat için Vakıflar Genel Müdürlüğü bütçesine yeteri kadar ödenek konur.

d) Gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan han, hamam ve bu nitelikteki kültür varlıkları ile köşk, yalı, konak ve benzeri sivil mimari örnekleri taşınmaz kültür varlıklarından, içi ve dışı olduğu gibi saklanarak korunması gereken yapılar ve çevresel nitelikleri açısından dış mimarisi, dış cephe malzemesi, taşıyıcı elemanları, yüksekliği, olduğu gibi veya yenilenerek korunması gerekenler ve bunların korunma alanları, Bakanlık tarafından; menşei vakıf olanlar da Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından, korunma veya değerlendirme amacıyla gerektiğinde kamulaştırılır.

Bu fıkra uyarınca kamulaştırma yapmaya, Bakanlık ve Vakıflar Genel Müdürlüğü zorlanamaz.

e) Sözü geçen kültür varlıklarının korunma alanları, imar planında yola, otoparka, yeşil sahaya rastlıyorsa bunların belediyelerce; sair kamu kurum ve kuruluşlarının bakım ve onarımı ile görevli oldukları veya kul-

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Devir yasağı

MADDE 13. — Hazineye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait olup, usulüne göre tescil ve ilân olunan, her çeşit korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı ile bunlara ait korunma sınırları dahilindeki taşınmazlar, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni olmadan, gerçek ve tüzelkişilere satılamaz, hibe edilemez.

Kullanma

MADDE 14. — Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının intifa haklarının, belirli sürelerle kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere, Devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu menfaatine yararlı millî derneklere bırakılması veya gerçek ve tüzelkişilere kiraya verilmesi, Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine tabidir.

Anılan varlıklardan, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yönetim ve denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflarla, 7044 sayılı Aslında Vakıf Olan Tarihî ve Mimari Kıymeti Haiz Eski Eserlerin Vakıflar Umum Müdürlüğüne Devrine Dair Kanunla yönetimi Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilen vakıf mallarının kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere, Devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına ve kamu yararına çalışan millî derneklere, belirli sürelerle, intifa haklarının bırakılması veya gerçek ve tüzelkişilerce karakterine uygun kullanılmak şartı ile kiraya verilmesi, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yetkisindedir.

Yukarıda belirlenen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını kullananlar, bunların bakım, onarım ve restorasyon işlerini bu Kanunda belirlenen esaslara göre yapmak ve bunun için gerekli masrafları karşılamakla yükümlüdürler.

Kamulaştırma

MADDE 15. — Taşınmaz kültür varlıkları ve bunların korunma alanları, aşağıda belirlenen esaslara göre kamulaştırılır:

a) Kısmen veya tamamen gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetine geçmiş olan korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile korunma alanları Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak programlara uygun olarak kamulaştırılır. Bu maksat için, Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konur.

b) Menşei vakıf olup da çeşitli sebeplerle kısmen veya tamamen gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetine geçen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve bunların korunma alanlarının kamulaştırılmaları, Vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılır. Bu maksat için Vakıflar Genel Müdürlüğü bütçesine yeteri kadar ödenek konur.

c) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanları, imar planında yola, otoparka, yeşil sahaya rastlıyorsa bunların belediyelerce; sair kamu kurum ve kuruluşlarının bakım ve onarımı ile görevli oldukları veya kullandıkları bu gibi kültür varlıklarının korunma alanlarının ise, bu kurum ve kuruluşlarca, kamulaştırılması esastır.

d) Kamulaştırmalarda bedel takdirinde, taşınmaz kültür varlıklarının eskilik, enderlik ve sanat değeri dikkate alınmaz.

e) Kamulaştırma işlemleri, bu Kanun hükümleri ile, 6830 sayılı İstimlak Kanununun bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerine göre yapılır.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

landıkları bu gibi kültür varlıklarının korunma alanlarının ise, bu kurum ve kuruluşlarca, kamulaştırılması esastır. Bu fıkra göre de idareler kamulaştırma yapmaya zorlanamaz.

f) Kamulaştırma işlemleri, bu Kanun hükümleri ile, 6830 sayılı İstimlak Kanununun bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerine göre yapılır.

İnşaat yasağı

MADDE 15. — 14 üncü maddede sözü edilen kısmen veya tamamen yıkılmış veya yok olmuş bulunan taşınmaz kültür varlıkları ile bunların korunma alanlarında inşaat yapımına, Yüksek Kurul veya Bölge Kurullarından olumlu görüş alınmadıkça, geçici dahi olsa izin verilemez.

Söz konusu varlıklardan, mevcut belgelere göre ihtiyasının mümkün olacağı tespit edilenlerden gerekli görülenlerin yenilenmesi, ancak Yüksek Kurul veya Bölge Kurullarınca uygun görülecek projelere göre yapılır.

Ruhsatsız yapı yasağı

MADDE 16. — Kale surları, kent kalıntıları, harabeler ve bu nitelikteki benzeri taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları üzerine veya Yüksek Kurulca tespit ve ilan olunan korunma alanları, içinde, ruhsatsız olarak yapılmış, yapılmakta veya iskân edilmiş bulunan bütün yapılar, Bakanlıkça derhal yıktırılır. Bunlardan, niteliklerine göre muhafazasında yarar görülenler, intifa hakkı Bakanlık üzerinde olmak üzere, Hazine adına tescil edilir.

Bu gibi yapıların zilyedlerinin, başvurmaları veya mahallî en büyük mülkî amirin teklifi ile bir defaya mahsus olmak üzere, Bakanlıkça 90 günü aşmamak şartıyla tahliye için süre tanınabilir.

Yıkılan veya yok olan tescilli taşınmaz kültür varlıkları

MADDE 17. — Tapu kütüğüne «kültür varlığıdır» kaydı konulmuş bulunduğu halde bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra herhangi bir sebeple yıkılan veya yok olan kültür varlığının evvelce işgal ettiği alan üzerinde, bu Kanunda öngörülen esaslara aykırı olarak inşa edilmiş bulunan yapılar Kanuna uygun izin alınıncaya veya yıktırılınca kadar, ayrıca bedel ödenmeksizin Devlet malı sayılır. Bu yapıların her türlü gelirleri, hazineye gelir kaydedilir. Ancak, yapı sahibi inşaatı bizzat yıkmayı taahhüt ederse Bakanlığın izni ile enkaz kendisine bırakılabilir.

Koruma planlarında, plana, sitlerde, sit şartlarına aykırı inşa edilen yapılar hakkında 6785 sayılı İmar Kanununun ve değişikliklerinin hükümleri uygulanır.

Koruma planına ve sit şartlarına aykırı yapılardan inşaatı bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra tamamlananların koruma planına ve sit şartlarına uygun hale dönüştürülmeleri sağlanıncaya kadar, belediye hizmetlerinden yararlandırılmaları yasaktır.

Sit geçiş dönemi - Koruma planı - kısmî plan değişikliği

MADDE 18. — Bir alanın sit olarak ilanı, bu alandaki imar planı uygulamasını durdurur ve koruma planı yapıncaya kadar, geçiş dönemi yapı şartları, Yüksek Kurul tarafından 3 ay içinde tespit edilir. Yüksek Kurulca önerilen bu tespit, Bakanlık kararı olarak Resmî Gazete'de yayımlanır. İlgili belediyeler anılan koruma planını onaylamak üzere, en geç 2 yıl sonunda İmar ve İskân Bakanlığına sunmak zorundadırlar. Belediyeler gerekli görürlerse, plan hazırlık safhasında, ilgili Bakanlıklardan teknik yardım da isteyebilirler.

İmar Kanunu hükümleri uyarınca düzenlenen ve Yüksek Kurul Kararına uygun surette İmar ve İskân Bakanlığınca onaylanan koruma planının yürürlüğe girmesi ile geçiş dönemi yapı şartları, ayrıca karar almaya gerek olmadan kalkar.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Ruhsatsız yapı yasağı

MADDE 16. —Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında ruhsatsız olarak inşaat yapmak yasaktır. Buralarda ruhsatsız olarak yapılacak inşaatlar ile, koruma amaçlı imar planlarında, plana; sitlerde, sit şartlarına aykırı olarak inşa edilen yapılar hakkında imar mevzuatına göre işlem yapılır.

Sit geçiş dönemi - koruma amaçlı imar planı - kısmi plan değişikliği

MADDE 17. — Bir alanın sit olarak ilânı, bu alandaki imar planı uygulamasını durdurur ve koruma amaçlı imar planı yapılıncaya kadar, geçiş dönemi yapı şartları, Yüksek Kurul tarafından üç ay içinde kararlaştırılır. Yüksek Kurulca önerilen bu karar Resmî Gazetede yayımlanır. İlgili valilikler ve belediyeler anılan koruma amaçlı imar planını onaylanmak üzere, en geç iki yıl sonunda İmar ve İskân Bakanlığına sunmak zorundadırlar. Belediyeler gerekli görürlerse, plan hazırlık safhasında, ilgili bakanlıklardan teknik yardım da isteyebilirler.

İmar Kanunu hükümleri uyarınca düzenlenen ve Yüksek Kurul kararına uygun surette İmar ve İskân Bakanlığınca onaylanan koruma amaçlı imar planının yürürlüğe girmesi ile geçiş dönemi yapı şartları, ayrıca karar almaya gerek olmadan kalkar.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Koruma planlarının, kültür ve tabiat varlıkları bakımından kısmen değiştirilmesi gerekli görüldüğü ve bu hususta Yüksek Kurul Kararı alındığı takdirde, Bakanlık durumu, valilik kanalı ile ilgili belediyeye ve ayrıca ilgili kurum ve kuruluşlara yazı ile bildirilir.

Bu tebligattan sonra belediye meclisinin yapacağı ilk toplantıda, teklif görüşülür ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Bu süre içinde gereken karar alınmadığı takdirde belediye meclisi kararına lüzum kalmaksızın Yüksek Kurulca karara bağlanan hususlara uygun olarak İmar ve İskân Bakanlığının hazırladığı plan veya değişiklik teklifi kesinleşir.

Tek yapı ve yapı grubu

MADDE 19. — Taşınmaz kültür varlıklarının gruplandırılması Yüksek Kurul tarafından maliklerinin usulüne uygun müracaat tarihinden itibaren üç ay içinde yapılır. Gruplandırılan taşınmaz kültür varlıkları, tapu kütüğünün beyanlar hanesine kaydedilir. Yüksek Kurulca gruplandırma yapılmadıkça, Bölge Kurulunca onarım ve yapı esasları belirlenemez.

Mahallî idareler, taşınmaz kültür varlığı parselinde ek, eklenti veya yeni yapma suretiyle inşa edilecek yapılara ait Bölge Kurulunca verilen kararlarda veya onaylanmış kültür varlığı projelerinde değişiklik yapamazlar. Ancak; inşa edilecek yapının fen ve sağlık şartlarının mevzuata uygunluğunu kontrol ederler.

Taşınmaz kültür varlığı parselinde taşınmaz kültür varlığı haricinde yapılacak her türlü inşaatla aranacak planlar, imar ve yapı şartları, İmar ve İskân Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığının müştereken hazırlayacağı yönetmelikle düzenlenir.

Üzerinde taşınmaz kültür ve tabiat varlığı bulunanlarla 11 inci maddede belirlenen korunma alanları, taşınmaz kültür varlığı parselidir.

Kültür varlığı parselleri, taşınmaz kültür varlıklarının mahiyetine tesir edecek şekil ve surette ifraz edilemez ve birleştirilemez.

İzin verme yükümlülüğü

MADDE 20. — Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının malikleri veya zilyedleri, Bakanlıkça bu işle görevlendirilmiş uzmanlara, gerektiği zaman varlığın kontrolü, incelenmesi, harita, plan ve rölevesinin yapılması, fotoğraflarının çekilmesi, kalıplarının çıkarılması için izin vermeye ve gereken kolaylığı göstermeye mecburdurlar.

Bu maddede öngörülen faaliyet ve görevleri yerine getirmenin şekil ve şartları, konut dokunulmazlığı ve aile mahremiyetini ihlal etmeyecek tarzda hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Taşınmaz kültür varlıklarının nakli

MADDE 21. — Taşınmaz kültür varlıkları ve parçalarının, bulundukları yerlerde korunmaları esastır. Ancak, bu taşınmaz kültür varlıklarının başka bir yere nakli zorunluluğu varsa veya özellikleri itibarıyla nakli gerekli ise, Yüksek Kurul veya ilgili Bölge Kurulunun önerisi ile Bakanlıkça, istenilen yere nakledilebilir. Kültür varlığının nakli dolayısıyla taşınmazın maliki veya zilyedi, bir zarara maruz kalmışsa, Bakanlıkça oluşturulacak bir komisyonun tespit edeceği tazminat zarar görene ödenir.

Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bakım, onarım ve restorasyonu

MADDE 22. — Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bakım, onarım, restorasyon muhafaza ve nakil işleri ile bu maksatla hazırlanacak projelerin yapılmasında ve arkeolojik kazılarda kullanılacak aletlerin alımı, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye ve 2490 sayılı Artırma ve Eksiltme ve İhale Kanunları ile bu Kanunların ek ve değişikliklerine tabi değildir.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Koruma amaçlı imar planlarının, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları bakımından kısmen değiştirilmesi gerekli görüldüğü ve bu hususta Yüksek Kurul kararı alındığı takdirde, Kültür ve Turizm Bakanlığı durumu, valilik kanalı ile ilgili belediyeye ve ayrıca ilgili kurum ve kuruluşlara yazı ile bildirir.

Bu tebligattan sonra belediye meclisinin, varsa imar idare heyetinin yapacağı ilk toplantıda, teklif görüşülür ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Bu süre içinde gereken karar alınmadığı takdirde belediye meclisi, varsa imar idare heyeti kararına lüzum kalmaksızın Yüksek Kurulca karara bağlanan hususlara uygun olarak İmar ve İskân Bakanlığının hazırladığı plan veya değişiklik teklifi kesinleşir.

Yapı esasları

MADDE 18. — Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının gruplandırılması, maliklerinin müracaat tarihinden itibaren üç ay içinde Yüksek Kurulca yapılır. Gruplandırılan taşınmaz kültür varlıkları, tapu kütüğünün beyanlar hanesine kaydedilir. Yüksek Kurulca gruplandırma yapılmadıkça, Bölge kurullarınca onarım ve yapı esasları belirlenemez.

Mahallî idareler, taşınmaz kültür varlığı parselinde, ek veya eklenti suretiyle yapılacak veya yeni inşa edilecek yapılara ait Bölge Kurulunca verilen kararlarda veya onaylanmış kültür varlığı projelerinde değişiklik yapamazlar. Ancak; inşa edilecek yapının fen ve sağlık şartlarının mevzuata uygunluğunu kontrol ederler.

Taşınmaz kültür varlığı parselinde taşınmaz kültür varlığı haricinde yapılacak her türlü inşaatta arancak planlar, imar ve yapı şartları, İmar ve İskân Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığının müştereken hazırlayacağı yönetmelikle düzenlenir.

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı parselleri, taşınmaz kültür varlıklarının mahiyetine tesir edecek şekil ve surette ayrılamaz ve birleştirilemez.

Maliklerin izin verme yükümlülüğü

MADDE 19. — Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının malikleri, Kültür ve Turizm Bakanlığınca görevlendirilmiş uzmanlara, gerektiği zaman, varlığın kontrolü, incelenmesi, harita, plan ve rölevesinin yapılması, fotoğraflarının çekilmesi, kalıplarının çıkarılması için izin vermeye ve gereken kolaylığı göstermeye mecburdurlar. Ancak, görevliler konut dokunulmazlığı ve aile mahremiyetini ihlâl etmeyecek tarzda faaliyetlerini yürütürler.

Taşınmaz kültür varlıklarının nakli

MADDE 20. — Taşınmaz kültür varlıkları ve parçalarının, bulundukları yerlerde korunmaları esastır. Ancak, bu taşınmaz kültür varlıklarının başka bir yere nakli zorunluluğu varsa veya özellikleri itibarıyla nakli gerekli ise, Yüksek Kurul veya ilgili Bölge Kurulunun uygun görüşü ve gereken emniyet tedbirleri alınmak suretiyle Kültür ve Turizm Bakanlığınca istenilen yere nakledilebilir. Kültür varlığının nakli dolayısıyla taşınmazın maliki bir zarara maruz kalmışsa, Kültür ve Turizm Bakanlığınca oluşturulacak bir komisyonun tespit edeceği tazminat zarar görene ödenir.

İstisnalar

MADDE 21. — Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bakım, onarım, restorasyon, muhafaza ve nakil işleri ile bu maksatla hazırlanacak projelerin yapılmasında ve arkeolojik kazılarda kullanılacak aletlerin alımı hakkında 2490 sayılı Artırma ve Eksiltme ve İhale Kanunu ile bu Kanunun ek ve değişiklikleri uygulanmaz.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Kültür varlıklarının korunması maksadıyla tespit, proje, bakım, onarım, restorasyon ve kazı ile müzelerin güvenliği için kullanılmak şartıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Bakanlık, Millî Savunma Bakanlığı ve Vakkıflar Genel Müdürlüğünce dışarıdan getirilecek her türlü araç, gereç, makine, teknik malzeme ve kimyevî maddeler, bütün gümrük vergisi ile resim ve harçlardan muaftır.

İstisnalar

MADDE 23. — Tapu kütüğüne «Kültür varlığıdır» kaydı konmuş olan ve Yüksek Kurulca tescil edilerek I inci ve II nci grup olarak gruplandırılmış bulunan taşınmaz kültür varlığı, her türlü vergi, resim ve harçlardan muaftır.

Yüksek Kurul veya bölge kurulları kararına uygun olarak bu taşınmaz kültür varlıklarında yapılan onarım ve inşaat işleri de, her nevi belediye vergi harçlar ve harcamalara katılma paylarından müstesnadır. Ancak, kültür varlığı durumundakiler haricinde yeni yapılan ve taşınmaz kültür varlığına ilave olunarak inşa edilen bağımsız bölümler, bu istisnalardan yararlanamazlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları

Tanım

MADDE 24. — Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları; arkeolojik eserlerle, belge değeri olan etnografik eserler ve aynı nitelikte olup da bulundukları yerlerde korunmaları mümkün olmayan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarıdır.

Bunlardan, jeolojik devirlerden itibaren zamanımıza intikal eden ve genellikle kazı ve benzeri faaliyetlerde bulunan ve sanat ve estetik değerleri veya eskilik ölçüleri bakımından korunması gerekli olan insan yapısı taşınırlara Arkeolojik Eser;

Halk hayatı ile sanat ve kültürünü temsil eden her türlü araç ve gereçler dahil olmak üzere, bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili, belge değeri bakımından korunmaları gerekli insan yapısı taşınırlara ise, Etnografik Eser denir.

Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşuna ait tarihî değer taşıyan belge ve eşyalar, Mustafa Kemal Atatürk'e ait zati eşya, evrak, kitap, yazı ve benzeri taşınırlar, Millî tarihimizdeki önemleri sebebiyle, korunması gerekli taşınır kültür varlığı tarifi içinde yer alırlar.

Jeolojik ve arkeolojik eserlerden, aşırı derecede yıpranarak eser niteliğini kaybetmiş ve üzerinde iz, işaret ve yazı bulunmadığından, hangi eserden koptuğu anlaşılamayan ancak, zaman faktörü yönünden kültür varlığı durumunda bulunan, gelecekte bilimsel çalışmalara ışık tutacak nitelikte olan parçalara Etütlük Eser denir.

Aşağıdaki taşınırlar ve benzerleri taşınır kültür ve tabiat varlıklarıdır:

a) Yeraltı yarıklarından çıkan sıcak ve şifalı buğu ağızları, maden suları ve tarihî kaplıcalar, her çeşit hayvan ve bitki fosilleri, tarihten önceki devirlerden kalma insan ve hayvan iskeletleri, lav tabakaları üzerindeki insan ve hayvan ayak izleri, memleketimizde nesli tükenmiş canlılara ait kemikler, jeolojik taşınır kültür ve tabiat varlıklarıdır.

b) Kaya ve mağara resimleri, işlenmiş çakmak taşları (sileks), volkan camları (obsidien), ağaç, kemik, taş veya maden her türlü aletler ve eski taşıt araçları (arabalar, kızaklar, kayıklar), çini, seramik ve benzeri

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Muafiyetler

MADDE 22. — Tapu kütüğüne «korunması gerekli taşınmaz kültür varlığıdır» kaydı konmuş olan ve Yüksek Kurulca tescil edilerek I inci veya II nci grup olarak gruplandırılmış bulunan taşınmaz kültür varlığı, her türlü vergi, resim ve harçtan muafır.

Kültür varlıklarının korunması maksadıyla tespit, proje, bakım, onarım, restorasyon ve kazı ile müzelerin güvenliği için kullanılmak şartıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Millî Savunma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğünce dışardan getirilecek her türlü araç, gereç, makine, teknik malzeme ve kimyevî maddeler ile sadece sarayların restorasyonunda kullanılmak üzere ithal edilecek altın ve gümüş varak gümrük vergisi ile resim ve harçlardan muafır.

Yüksek Kurul veya bölge kurulları kararına uygun olarak bu taşınmaz kültür varlıklarında yapılan onarım ve inşaat işleri de, her nevi belediye vergisi, harçlar ve harcamalara katılma paylarından muafır. Ancak, kültür varlığı durumundakiler haricinde yeni yapılan ve taşınmaz kültür varlığına ilave olarak inşa edilen bağımsız bölümler, bu muafiyetten yararlanamazlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları

Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları

MADDE 23. — Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları şunlardır :

a) Jeolojik, tarih öncesi ve tarihî devirlere ait; jeoloji, antropoloji, prehistorya, protohistorya, arkeoloji, sanat tarihi ve etnoğrafya açılarından belge değeri taşıyan veya ilgili bulundukları dönemin sosyal, kültürel, teknik ve bilimsel özellikleri ile seviyesini yansıtan veya ender bulunur özelliklere sahip olan her türlü taşınır kültür ve tabiat varlıkları,

b) Millî tarihimizdeki önemleri sebebiyle, Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşuna ait tarihî değer taşıyan belge ve eşyalar, Mustafa Kemal ATATÜRK'e ait zatî eşya, evrak, kitap, yazı ve benzeri taşınırlar.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

kaplar ve kacaklar, heykeller, figürler, tabletler, kesici, vurucu ve koruyucu silahlar, makaslar, putlar, (ikon), cam eşyalar dinge (kadın başlığı), kemer ve pazubentler dahil her türlü süs eşyaları (hülliyyat) yüzük taşları, küpeler, iğneler, askılar, mühtürler, ağaç, maden ve pişmiş toprak kalıplar, insan ve havan nazarlıkları, bilezik ve benzerleri, maskeler, taçlar (diademler), deri, bez, papirüs parşömen veya maden üzerine yazılı veya tasvirli belgeler, taş - maden veya ağaç üzerine yazılı kitabeler, her türlü tartı aleti, kâğıt ve madenî paralar, sikkeler ve senceler, damgalı veya yazılı levhalar, yazma veya tezhip (altın yaldızlı) kitaplar, şeriye defterleri ve sicilleri, vakfiyeler, beratlar, temliknameler, fermanlar ve Devlet arşivine girmesi gereken benzeri belgeler, murakaat, minyatürler, sanat değerine haiz gravür, yağlı veya sulu boya tablolar, müzik aletleri, muhallefat (relique'ler) ibadette kullanılan eşyalar, şamdanlar, tüt-sülükler, mangallar, adak eşyaları, nazarlıklar, nişanlar, madalyalar, madalyonlar, çini, pişmiş toprak, cam, ağaç, kumaş, halı, kilim, seccade, çadır, çadır malzemesi ve benzeri eşyalar ve parçaları çiftçi ve bağcı - bostancı araçları, demirci - bakırcı - kalaycı aletleri, binek ve koşum at ve deve takımları, süt ürünleri araçları, her türlü dokuma, çulhacılık ve örme aletleri, arkeolojik ve etnografik taşınır kültür ve tabiat varlıklarıdır.

Devlet malı niteliği

MADDE 25. — Devlete, kamu kurum ve kuruluşlarına ait arazide ve emlakde ve özel hukuka tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan, 19 uncu yüzyıl sonuna kadarki döneme ait korunması gerekli her türlü taşınır kültür ve tabiat varlıkları, Devlet malı niteliğindedir.

19 uncu yüzyıl sonuna kadar olan döneme ait etnografik eserler de, 26 ncı maddede yer alan yönetmelikte öngörüldüğü üzere Devlet malı niteliğindedir.

Mazbut ve mulhak vakıflara ait korunması gerekli taşınır kültür varlıkları bu hükmün dışındadır.

Özel müzelerle, koleksiyoncuların ellerinde kayıtlı olarak bulunan her devre ait korunması gerekli taşınır kültür varlıkları ile, kişilerin ellerinde veya kullanımında bulunan, jeolojik ve arkeolojik eserler dışındaki ata yadigârı taşınır kültür varlıkları, özel mülkiyete konu teşkil ettiğinden, Devlet malı niteliği taşımazlar.

Yönetim ve gözetim

MADDE 26. — 25 inci maddede açıklanan niteliklerine göre taşınır kültür varlıkları, korunma ve değerlendirilmeleri bakımından, aşağıdaki farklı esaslara tabidirler;

a) Devlet malı niteliğini taşıyan jeolojik ve arkeolojik eserlerin Devlet elinde ve müzelerde bulundurulması ve bunların korunup değerlendirilmeleri Devlet sorumluluğundadır. Bu gibi varlıklardan gerçek ve tüzelkişilerin ellerinde bulunanlar, değer pahası ödenerek Bakanlık tarafından satın alınır.

b) Mazbut ve mulhak vakıflara ait korunması gerekli taşınır kültür varlıkları, Bakanlığın gözetim ve denetiminde bulunur.

c) Gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan, 19 uncu yüzyıl sonuna kadarki döneme ait jeolojik ve arkeolojik eserler kapsamına girmeyen etnografik ve güzel sanat eserlerinden, korunması gerekli olanlar, Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikte belirlenir. Bu yönetmelikte ilim, kültür, din ve güzel sanatlar bakımından değer taşıdıkları belirlenenler, değer pahaları ödenmek şartı ile müzelere konulmak üzere Bakanlıkça satın alınırlar; satın alınmayanlar, sahiplerinin mülkiyetinde bırakılır. Ancak, Bakanlık, yönetmeliğinde belirlenecek esaslar dahilinde, bunların kayıt ve bakımlarını kontrol eder.

d) Özel müze ve koleksiyoncuların ellerinde bulunan taşınır kültür varlıklarından jeolojik ve arkeolojik eserlerle, Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikte yer alan korunması gerekli etnografik ve güzel sanatlarla ilgili taşınır kültür varlıkları, Bakanlığın teşkil ve kontrolüne tabi olmak şartı ile maliklerinin mülkiyetinde ve tasarrufundadırlar, Bakanlık kontrolünün şekil ve şartları, yönetmelikte belirlenir.

e) 24 üncü maddede tanımı yapılan Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ve ATATÜRK'e ait korunması gerekli taşınır kültür varlıkları, Devletçe satın alınır. Satın alınmayanlar, sahiplerinin mülkiyeti ve tasarrufunda kalmakla beraber, Türk Milleti için taşıdıkları önem ve değerleri dolayısıyla, Bakanlığın teşkil ve kontrolüne tabi tutulurlar.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Yönetim ve gözetim

MADDE 24. — Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları, korunma ve değerlendirilmeleri bakımından, aşağıdaki farklı esaslara tabidirler :

a) Devlet malı niteliğini taşıyan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının Devlet elinde ve müzelerde bulundurulması ve bunların korunup değerlendirilmeleri Devlete aittir. Bu gibi varlıklardan gerçek ve tüzelkişilerin ellerinde bulunanlar, değeri ödenerek Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından satın alınabilir. Satın alınmayanlar, sahiplerinin mülkiyetinde bırakılır. Yönetmelikte belirlenecek esaslara göre Kültür ve Turizm Bakanlığı, bu gibi varlıkların kayıt ve bakımlarını kontrol edebilir.

b) Mazbut ve mülhak vakıflara ait korunması gerekli taşınır kültür varlıkları, Kültür ve Turizm Bakanlığının gözetim ve denetiminde bulunur.

c) Özel müze ve koleksiyoncuların ellerinde bulunan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile gerçek kişilerin ellerinde ve kullanımında bulunan ata yadigârı korunması gerekli taşınır kültür varlıkları Kültür ve Turizm Bakanlığının tescil ve kontrolüne tabi olmak şartı ile maliklerinin mülkiyetinde ve tasarrufundadırlar. Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılacak kontrolün şekil ve şartları, yönetmelikte belirlenir.

d) 23 üncü maddede tanımı yapılan millî mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti tarihi ve ATATÜRK'e ait korunması gerekli taşınır kültür varlıkları, Kültür ve Turizm Bakanlığınca veya Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumunca satın alınabilir. Satın alınmayanlar, sahiplerinin mülkiyeti ve tasarrufunda kalmakla beraber, Türk Milleti için taşıdıkları önem ve değerleri dolayısıyla, Kültür ve Turizm Bakanlığının tesoi ve kontrolüne tabi tutulurlar.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Müzelere alınma

MADDE 27. — 4 üncü maddeye göre Bakanlığa bildirilen taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile, 24 üncü maddeledeki tanıma uyan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları, Bakanlık tarafından bilimsel esaslara göre tasnif ve tescile tabi tutulurlar.. Bunlardan Devlet müzelerinde bulunması gerekli görülenler, usulüne uygun olarak müzelere alınırlar.

Türk askerî tarihini ilgilendiren her türlü malzemenin, kesici, koruyucu ve vurucu silahların, bulundukları veya ihbar edildikleri yerde, tarihî niteliklerini araştırma, inceleme ve değerlendirilmesi Genelkurmay Başkanlığınca yapılır.

Tasnif ve teşkil dışı bırakılan ve müzelere alınması gerekli görülmeyenler, sahiplerine veya zilyedlerine iade olunurlar. Bir yıl içinde sahip veya zilyedleri tarafından alınmayanlar, müzelerde saklanabilir veya usulüne uygun olarak Devletçe satılabilir.

Müze, özel müze ve koleksiyonculuk

MADDE 28. — Bu Kanunun kapsamına giren kültür ve tabiat varlıklarına ait müzelerin kurulması, geliştirilmesi Bakanlığın görevlerindendir.

Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzelkişilerle vakıflar, Bakanlıktan izin almak şartı ile, kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesini ilgilendiren konularda her çeşit kültür varlığından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilir ve müzeler kurabilirler. Ancak, gerçek ve tüzelkişilerle vakıflar tarafından kurulacak müzelerin faaliyet konuları ve alanları, bunlarca yapılan başvuruda beyan olunan isteklere dayanılarak Bakanlıkça verilecek izin belgesinde belirlenir.

Gerçek ve tüzelkişilerce kurulacak müzeler, Bakanlığın izin belgesinde belirlenen konu alanlarına inhisar etmek şartı ile, jeolojik ve arkeolojik eserler dışındaki diğer taşınır kültür varlığı bulundurabilir ve teşhir edebilirler. Bu müzeler de, taşınır kültür varlıklarının korunması hususunda Devlet müzeleri statüsündedirler.

Anılan müzelerin kuruluş amacı, görevi ve yönetim şekli ve şartları ile, gözetim ve denetimi yönetmelikle belirlenir.

Gerçek ve tüzelkişiler, Bakanlıkça verilecek izin belgesi ile çıkarılacak yönetmeliğe göre, jeolojik ve arkeolojik eser dışında kalan kültür varlıklarından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilirler. Ancak, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce alınmış olan izin belgeleri ve kazanılmış olan haklar geçerlidir.

Koleksiyoncular faaliyetlerini, Bakanlığa bildirmek ve yönetmelik gereğince, taşınır kültür varlıklarını envanter defterine kaydetmek zorundadırlar.

Koleksiyoncular, ilgili müzeye teşkil ettirerek koleksiyonlarındaki her türlü eseri onbeş gün önce Bakanlığa haber vermek şartı ile müzayedeye çıkarabilirler. Müzayedede alım önceliği Bakanlığa aittir. Bakanlık bu hakkını kullanmadığı takdirde koleksiyoncular, eseri yurt içinde serbestçe değiştirip satabilirler. Ancak, bu eserler yurt dışına çıkarılamaz.

Devlet müzeleri içerisinde özel bir ihtisas ve araştırma müzeleri olan askerî müzelerin kurulması, yapılması, malzemenin ve uğraş konularının tayin ve tespiti Genelkurmay Başkanlığına aittir.

Kültür varlığı ticareti

MADDE 29. — 27 nci madde gereğince tasnif ve tescil dışı bırakılan ve Devlet müzelerine alınması gerekli görülmeyen taşınır kültür varlıklarının sahiplerine bir belge verilir. Bu belgelerde gösterilen her türlü eserin ticareti serbesttir. Müzelerde bulunması gerekli eserlerin Bakanlığın izni olmadan alım - satımı yapılamaz. Yerli ve yabancılar tarafından yurt dışına çıkarılamaz.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Müzelere alınma

MADDE 25. — Dördüncü maddeye göre Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirilen taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile 23 üncü maddede belirlenen korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından bilimsel esaslara göre tasnif ve tescile tabi tutulurlar. Bunlardan Devlet müzelerinde bulunması gerekli görülenler, usulüne uygun olarak müzelere alınırlar.

Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının tasnifi, tescili ve müzelere alınmaları ile ilgili kıstaslar, usuller ve esaslar yönetmelikte belirlenir.

Türk askerî tarihini ilgilendiren her türlü silah ve malzemenin bulundukları veya ihbar edildikleri yerde, tarihî niteliklerinin araştırılması, incelenmesi ve değerlendirilmesi Genelkurmay Başkanlığınca yapılır.

Tasnif ve tescil dışı bırakılan ve müzelere alınması gerekli görülmeyenler, sahiplerine bir belge ile iade olunurlar. Belge ile iade olunan kültür varlıkları üzerinde, sahipleri her türlü tasarrufta bulunabilirler. Bir yıl içinde sahipleri tarafından alınmayanlar, müzelerde saklanabilir veya usulüne uygun olarak Devletçe satılabilir.

Müze, özel müze ve koleksiyonculuk

MADDE 26. — Bu Kanunun kapsamına giren kültür ve tabiat varlıklarına ait müzelerin kurulması, geliştirilmesi Kültür ve Turizm Bakanlığının görevlerindendir.

Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzelkişilerle vakıflar, Kültür ve Turizm Bakanlığının izin almak şartıyla, kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için her çeşit kültür varlığından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilir ve müzeler kurabilirler. Ancak, gerçek ve tüzelkişilerle vakıflar tarafından kurulacak müzelerin faaliyet konuları ve alanları, yapılacak başvuruda beyan olunan istekleri değerlendirerek, Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilecek izin belgesinde belirlenir.

Gerçek ve tüzelkişilerce kurulacak müzeler, Kültür ve Turizm Bakanlığının izin belgesinde belirlenen konu alanlarına inhisar etmek şartı ile, taşınır kültür varlığı bulundurabilir ve teşhir edebilirler. Bu müzeler de, taşınır kültür varlıklarının korunması hususunda Devlet müzeleri statüsündedirler.

Anılan müzelerin kuruluş amacı, görevi ve yönetim şekil ve şartları ile, gözetim ve denetimi yönetmelikle belirlenir.

Devlet müzeleri içerisinde özel bir ihtisas ve araştırma müzeleri olan askerî müzelerin kurulması, yapılması, malzemenin ve uğraş konularının tayin ve tespiti Genelkurmay Başkanlığına aittir. Bu müzelerin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma düzenleri, Millî Savunma Bakanlığının, Kültür ve Turizm Bakanlığıyla birlikte hazırlayacağı bir yönetmelikte belirtilir.

Gerçek ve tüzelkişiler, Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilecek izin belgesiyle korunması gerekli taşınır kültür varlıklarından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilirler.

Koleksiyoncular faaliyetlerini, Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirmek ve yönetmelik gereğince, taşınır kültür varlıklarını envanter defterine kaydetmek zorundadırlar.

Koleksiyoncular, ilgili müzeye tescil ettirerek, koleksiyonlarındaki her türlü eseri onbeş gün önce Kültür ve Turizm Bakanlığına haber vermek şartı ile kendi aralarında değiştirebilir veya satabilirler. Satın almada öncelik Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir.

Kültür varlığı ticareti

MADDE 27. — Yirmibeşinci madde gereğince tasnif ve tescil dışı bırakılan ve Devlet müzelerine alınması gerekli görülmeyen taşınır kültür varlıklarının ticareti, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni ile yapılır.

Bu ticareti yapmak isteyenler, Kültür ve Turizm Bakanlığından ruhsatname almak zorundadırlar. Bu ruhsatnameler üç yıl için geçerlidir. Bu sürenin bitiminden bir ay önce ruhsatname yenilenebilir. Bu Kanun hükümlerine aykırı hareket edenlerin ruhsatnameleri, süresine bakılmaksızın iptal edilir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce, ellerinde tescilli taşınır kültür varlığı bulunan özel mülkiyete konu olan her çeşit taşınır kültür varlığına sahip olanlar, bunları, Bakanlığa tescil ettirmek sureti ile alıp satabilirler. Ancak, bunların alım ve satımında Bakanlığa öncelik tanınır.

İzin

MADDE 30. — Kültür varlığı ticareti, Bakanlığın izni ile yapılır. Bu ticareti yapmak isteyenlerin, Bakanlıktan ruhsatname almaları gereklidir. Bu ruhsatnameler üç yıl için geçerlidir. Süresi dolan ruhsatname son ay içinde yenilenebilir. Kanun hükümlerine aykırı hareket edenlerin ruhsatnameleri, süresine bakılmaksızın iptal edilir.

İkametgâhını ticarethane olarak gösterme yasağı

MADDE 31. — Kültür varlığı ticareti yapanlar belli bir ticaret yeri göstermek mecburiyetindedir. Ancak, ikametgâhlarını hiçbir zaman, ticarethane veya depo olarak gösteremezler.

Ticarethane ve depoların kontrolü

MADDE 32. — Kültür varlığı ticareti yapanların işyerleri ve depoları yönetmelikte belirlenen esaslar dahilinde Bakanlık yetkililerince denetlenir.

Kültür varlığı ticareti ile meşgul olanlar denetim için her türlü kolaylığı göstermek zorundadırlar.

Haber verme zorunluluğu

MADDE 33. — Devlet, kamu kurumu ve kuruluşları (Belediyeler ve il özel idareleri dahil), Vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları eşya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzakerelerdeki satışlara konu, olan taşınır kültür varlıkları ile koleksiyonları, önce Devlet müzelerine haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar.

Bakanlık, kültür ve tabiat varlıklarından meydana getirilen koleksiyonları kuracağı komisyonun takdir edeceği bedel üzerinden satın alabilir.

Bunlardan Hazineye intikal etmiş olup da müze koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler, Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre, Bakanlığa devrolunurlar.

Birinci fıkrada sözü edilen, Devlet, kamu kurumu ve kuruluşları (Belediyeler ve il özel idareleri dahil), vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları eşya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlarda konu olan askerî tarihimize ait kültür varlıkları ile silah koleksiyonlarını Genelkurmay Başkanlığına haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Bu kültür varlıklarından Hazineye intikal etmiş olup askerî müzelerin koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre bedelsiz olarak Millî Savunma Bakanlığına devrolunur.

Sikkeler

MADDE 34. — Osmanlı Padişahlarından Abdülmecit, Abdülaziz, V inci Murat, II nci Abdülhamit, V inci Mehmet Reşat ve Vahidettin'e ait sikkelerden sadece İstanbul, konstantiniye, İslambol darplı olanlarının sarraf kuyumcular tarafından hiçbir belgeye tabi olmadan alınıp satılmaları serbettir.

Bu madde kapsamına girmeyen sikkeler bu Kanun'un genel hükümlerine tabidir.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

İkametgâhını ticarethane olarak gösterme yasağı

MADDE 28. — Danışma Meclisinin kabul ettiği 31 inci madde, 28 inci madde olarak aynen benimsenmiştir.

Ticarethane ve depoların kontrolü

MADDE 29. — Kültür varlığı ticareti yapanların işyerleri ve depoları yönetmelikte belirlenen esaslar dahilinde Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkililerince denetlenir.

Haber verme zorunluluğu

MADDE 30. — Kamu kurumu ve kuruluşları (Belediyeler ve il özel idareleri dahil), vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları eşya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlara konu olan taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile koleksiyonları, önce Devlet müzelerine haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Kültür ve Turizm Bakanlığı, kültür ve tabiat varlıklarından meydana getirilen koleksiyonları kuracağı komisyonun takdir edeceği bedel üzerinden satın alabilir. Bunlardan hazineye intikal etmiş olup da müze koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler, Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre, Kültür ve Turizm Bakanlığına devrolunurlar.

Birinci fıkrada sözü edilen, kamu kurumu ve kuruluşları (Belediyeler ve il özel idareleri dahil), vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları eşya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlara konu olan askerî tarihimize ait kültür varlıkları ile silah ve askerî malzeme koleksiyonlarını Genelkurmay Başkanlığına haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Bu kültür varlıklarından hazineye intikal etmiş olup askerî müzelerin koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre Millî Savunma Bakanlığına devrolunur.

Sikkeler

MADDE 31. — Osmanlı Padişahlarından Abdülmecit, Abdülaziz, V. Murat, II. Abdülhamit, V. Mehmet Reşat ve Vahidettin'e ait sikkelerden sadece İstanbul, Konstantiniye, İslambol darphı olanlar, bu Kanuna göre tescile tabi olmaksızın alınıp satılabilirler.

Bu madde kapsamına girmeyen sikkeler bu Kanunun genel hükümlerine tabidir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Yurt dışına çıkarma yasağı

MADDE 35. — Yurt içindeki korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları yurt dışına çıkarılmaz.

Ancak, tarih, sanat, estetik veya bilim açısından tek ve istisnaî, millî ve evrensel değerde olan kültür ve tabiat varlıkları dışında kalan aynısından birden fazla bulunan eserlerin, millî çıkarlarımızın gerektirdiği durumlarda, sigortalanmak şartı ile, yurt dışında geçici olarak sergilendikten sonra geri getirilmelerine bu tür eserlerin eş veya yüksek değerdeki eserlerle değiştirilmesine, Bakanlıkça Arkeoloji ve Sanat Tarihi bilim dallarının başkanlarından oluşan bilim kurulunun kararı ve Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilir.

Anılan eserlerin değiştirilmesi konusunda bilim kurulunun kararının oy birliği ile alınması gerekir.

Türkiye'deki kordiplomatik mensupları, Türkiye'ye girişlerinde deklare ederek beraberlerinde getirdikleri yabancı kökenli kültür varlıklarını çıkışlarında beraberlerinde götürebilirler.

Yabancı ülkelerde kültür varlığı değişimi ve yurt dışına geçici olarak sergilenmek üzere aynısından birden fazla bulunan kültür varlığı gönderilmesi şartları ile Türkiye'deki kordiplomatik mensuplarını beraberlerinde getirdikleri kültür varlıklarının giriş ve çıkışlarında yapılacak işlemler, istenecek belgeler ve ilgili diğer hususlar Bakanlık ile Dışişleri Bakanlığının birlikte düzenleyecekleri yönetmelikte belirtilir.

Yurt dışından getirme

MADDE 36. — Yurt dışından kültür varlığı getirmek, menşei gösterilmek ve beyan etmek şartıyla serbesttir.

Kopya çıkarma yasağı

MADDE 37. — Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı ören yerleri ve müzelerdeki taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının öğretim, eğitim, bilimsel araştırma ve tanıtmaya amacı ile fotoğraflarının ve filmlerinin çekilmesi, mulaj ve kopyalarının çıkartılması Bakanlık iznine bağlıdır.

Bu işle ilgili esaslar yönetmelikte tespit olunur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Araştırma, Sondaj ve Kazı ve Define

Araştırma, sondaj ve kazı izni

MADDE 38. — Bu Kanun hükümlerine tabi, taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını meydana çıkarmak üzere, araştırma, sondaj ve kazı yapma hakkı, sadece Bakanlığa aittir.

İlmî ve malî yeterliği Bakanlıkça takdir ve kabul olunan Türk ve yabancı heyet ve kurumlara araştırma izni, Bakanlık tarafından; sondaj ve kazı yapma izni Bakanlığın teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu kararı ile verilir. Bu konuları Bakanlık denetler. Askerî yasak bölgelerde yapılacak araştırma, sondaj ve kazı için gerekli ruhsatname, Genelkurmay Başkanlığının iznini müteakip, Bakanlıkça, sözü geçen heyet ve kurumların göstereceği uzmanlar adına düzenlenir. Bakanlıkça, haklı görülebilecek sebep olmadıkça, heyet ve kurumlar ruhsatnamedeki temsilcilerini değiştiremezler.

Bakanlık elemanları veya Bakanlıkça görevlendirilecek Türk bilim adamları tarafından yapılacak araştırma, sondaj ve kazılar, bu Bakanlığın iznine bağlıdır.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Yurt dışına çıkarma yasağı

MADDE 32. — Yurt içinde korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları yurt dışına çıkarılamaz.

Ancak, tarih, sanat, estetik veya bilim açısından tek ve istisnai olan kültür ve tabiat varlıkları dışında kalan ve aynısından birden fazla bulunan eserlerin, millî çıkarlarımızın gerektirdiği durumlarda, her türlü hasar, zarar, tehdit veya tecavüz ihtimaline karşı, gideceği ülke makamlarından teminat almak ve sigortalanmak şartı ile, yurt dışında geçici olarak sergilendikten sonra geri getirilmelerine; Kültür ve Turizm Bakanlığıınca teşkil edilecek yükseköğretim kurumlarının Arkeoloji ve Sanat Tarihi bilim dallarının başkanlarından oluşan bilim kurulunun kararı ve Kültür ve Turizm Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilir.

Türkiye'deki kordiplomatik mensupları, Türkiye'ye girişlerinde beyan ederek beraberlerinde getirdikleri yabancı kökenli kültür varlıklarını, çıkışlarında beraberlerinde götürebilirler.

Yurt dışına geçici olarak sergilenmek üzere aynısından birden fazla bulunan kültür varlığı gönderilmesi şartları ile, Türkiye'deki kordiplomatik mensuplarının beraberlerinde getirdikleri kültür varlıklarının giriş ve çıkışlarında yapılacak işlemler, istenecek belgeler ve ilgili diğer hususlar Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Dışişleri Bakanlığının birlikte düzenleyecekleri yönetmelikte belirtilir.

Yurt dışından getirme

MADDE 33. — Yurt dışından kültür varlığı getirmek serbesttir.

Kopya çıkarma

MADDE 34. — Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı ören yerleri ve müzelerdeki taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının öğretim, eğitim, bilimsel araştırma ve tanıtma amacı ile fotoğraflarının ve filmlerinin çekilmesi, mulaj ve kopyalarının çıkartılması Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine bağlıdır.

Bu hususlarla ilgili esaslar, yönetmelikte tespit olunur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Araştırma, Sondaj, Kazı ve Define Arama

Araştırma, sondaj ve kazı izni

MADDE 35. — Bu Kanun hükümlerine tabi, taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını meydana çıkarmak üzere, araştırma, sondaj ve kazı yapma hakkı, sadece Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir.

Bilimsel ve malî yeterliği Kültür ve Turizm Bakanlığınca takdir ve kabul olunan Türk ve yabancı heyet ve kurumlara araştırma izni, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından; sondaj ve kazı yapma izni Kültür ve Turizm Bakanlığının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu kararı ile verilir. Kültür ve Turizm Bakanlığı elemanları veya bu Bakanlıkça görevlendirilecek Türk bilim adamları tarafından yapılacak araştırma, sondaj ve kazılar, Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine bağlıdır. Askerî yasak bölgelerde yapılacak araştırma, sondaj ve kazı için gerekli ruhsatname, Genelkurmay Başkanlığının iznini müteakip, sözü geçen heyet ve kurumların göstereceği uzmanlar adına düzenlenir. Kültür ve Turizm Bakanlığınca haklı görülebilecek sebep olmadıkça heyet ve kurumlar ruhsatnamedeki üyelerini değiştiremezler.

Su altında korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu bölgeler, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak Kültür ve Turizm Bakanlığınca tespit edilir ve Bakanlar Kurulu kararı ile yayımlanır. Bu bölgelerde, sportif amaçlı dalış yapmak yasaktır, ikinci fıkra hükümlerine göre izin almak şartıyla araştırma ve kazı yapılabilir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Maliklerin mülkleri içinde yapılacak kazılar

MADDE 39. — Taşınmaz kültür varlığı sahiplerinin kendi mülkleri içinde kültür varlığı aramak maksadı ile araştırma sondaj ve kazı yapmaları da bu Kanunun 38 ve 44 üncü maddeleri hükümlerine tabidir.

Kazı izninde usul

MADDE 40. — Aynı kazı heyetine veya şahsa, aynı süre içinde Bakanlıkça yapılan kurtarma kazıları dışında, birden fazla yerde kazı, sondaj ve araştırma izni verilemez. İzin verilmesi, araştırma, sondaj ve kazının yapılması, elde edilecek kültür ve tabiat varlıklarının muhafaza şartları, bu eserler üzerinde araştırma, sondaj ve kazı sahiplerine tanınacak diğer haklar bir yönetmelikte tespit olunur.

Türk ve yabancı bilim kurumlarına verilen kazı izni

MADDE 41. — Türk ve yabancı bilim kurumlarına veya onların adına hareket eden kişilere verilen kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni, Bakanlığın izni olmadıkça başkalarına devredilemez. Bu iş için bir başkası tevkil olunamaz.

Araştırma, sondaj ve kazı izninin hükümsüzlüğü

MADDE 42. — Bakanlıkça kabul edilen haklı bir sebep getirilmeden, ruhsatname tarihinden itibaren, en çok altı ay içinde başlanılmayan araştırma, kazı ve sondajlara ait izin ve ruhsatnameler, hükümsüz sayılır. Araştırma, sondaj ve kazı çalışmaları, makul bir sebep gösterilmeksizin iki aydan fazla tatil edilemez. Bu süreyi geciktirenlerin izin ve ruhsatnameleri iptal edilmiş sayılır.

Araştırma, sondaj ve kazı izninde süre

MADDE 43. — Kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni aynı yıl için geçerlidir. Ruhsatname ve izin süresinin sonunda kazı başkanı kazıya, sondaj ve araştırmaya devam edildiğini, yazılı olarak bildirdiği takdirde, bu hak her yıl müracaat şartı ile gelecek yıllarda da müracaatçı için saklı tutulur.

Kazıdan çıkan eserlerin müzelere nakli

MADDE 44. — Kazılarda meydana çıkan bütün taşınır kültür ve tabiat varlıkları, kazı yapan heyet ve kurumlar tarafından her yıl yapılan kazı sonunda Bakanlığın göstereceği Devlet müzesine naklolunur. Kazı ve sondaj araştırmalarında elde edilen insan ve hayvan iskeletleri ile bütün fosiller, Bakanlıkça uygun görüldüğü takdirde, tabiat tarihi müzeleri ile üniversitelere veya ilgili diğer Türk bilim kurumlarına verilebilir.

Zarar vermede tazminat yükümlülüğü

MADDE 45. — Kazı ve sondaj izni alanlar, bu çalışmayı sahipli arazide yaptıkları takdirde, kazı, sondaj ve araştırma bölgesindeki arazi sahiplerinin zararlarını tazmin ile yükümlüdürler. Arazi sahipleri Bakanlığın oluşturacağı komisyonca takdir edilecek tazminat karşılığında, kazı ve sondaj veya araştırmaya izin vermeye mecburdurlar.

Bu gibi yerler, gerektiğinde Bakanlıkça kamulaştırılabilir. Yabancı bilim kurumlarınca yapılan kazılarda, bu kamulaştırmanın bedeli kazı sahipleri tarafından ödenir. Hazine adına tescil edilecek yerin kamulaştırma be-

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Maliklerin mülkleri içinde yapılacak kazılar

MADDE 36. — Taşınmaz kültür varlığı sahiplerinin kendi mülkleri içinde kültür varlığı aramak maksadı ile araştırma, sondaj ve kazı yapmaları da bu Kanunun 35 ve 41 inci maddeleri hükümlerine tabidir.

Kazı izninde usul

MADDE 37. — Aynı kazı heyetine veya şahsa, aynı süre içinde Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılan kurtarma kazıları dışında, birden fazla yerde kazı ve sondaj izni verilemez. İzin verilmesi, araştırma, sondaj ve kazının yapılması, elde edilecek kültür ve tabiat varlıklarının muhafaza şartları, bu eserler üzerinde araştırma, sondaj ve kazı sahiplerine tanınacak diğer haklar bir yönetmelikte tespit olunur.

Kazı izninin devredilemeyeceği

MADDE 38. — Türk ve yabancı bilim kurumlarına veya onların adına hareket eden kişilere verilen kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni olmadan devredilemez. Bu iş için bir başkası tevkil olunamaz.

Araştırma, sondaj ve kazı izninin hükümsüzlüğü

MADDE 39. — Kültür ve Turizm Bakanlığınca kabul edilen haklı bir sebep gösterilmeden, ruhsatname tarihinden itibaren, en çok altı ay içinde başlanılmayan araştırma, kazı ve sondajlara ait izin ve ruhsatnameler, hükümsüz sayılır. Araştırma, sondaj ve kazı çalışmaları, makul bir sebep gösterilmeksizin iki aydan fazla tatil edilemez. Bu süreyi geciktirenlerin izin ve ruhsatnameleri iptal edilmiş sayılır. Ayrıca, bu Kanun hükümlerine aykırı hareket edenlerin ruhsatnameleri iptal edilir ve bu gibilere, daha sonra izin ve ruhsat verilmez.

Araştırma, sondaj ve kazı izninde süre

MADDE 40. — Kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni aynı yıl için geçerlidir. Ruhsatname ve izin süresinin sonunda heyet başkanı kazıya, sondaj ve araştırmaya devam edildiğini, yazılı olarak bildirdiği takdirde, bu hak her yıl müracaat şartı ile gelecek yıllarda da müracaatçı için saklı tutulur.

Kazıdan çıkan eserlerin müzelere nakli

MADDE 41. — Kazılarda meydana çıkan bütün taşınır kültür ve tabiat varlıkları, kazı yapan heyet ve kurumlar tarafından her yıl yapılan kazı sonunda Kültür ve Turizm Bakanlığının göstereceği Devlet müzesine naklolunur. Kazı ve sondaj araştırmalarında elde edilen insan ve hayvan iskeletleri ile bütün fosiller, Kültür ve Turizm Bakanlığınca uygun görüldüğü takdirde, tabiat tarihi müzeleri ile üniversitelere veya ilgili diğer Türk bilim kurumlarına verilebilir. Ayrıca, kazı ve sondaj araştırmalarında elde edilen askerî tarihle ilgili her türlü taşınır kültür varlığı, Genelkurmay Başkanlığının uygun görüşü ile, Kültür ve Turizm Bakanlığınca askerî müzelere devredilir.

Zarar vermede tazminat yükümlülüğü

MADDE 42. — Kazı ve sondaj izni alanlar, bu çalışmayı sahipli arazide yaptıkları takdirde, kazı, sondaj ve araştırma bölgesindeki arazi sahiplerinin zararlarını tazmin ile yükümlüdürler. Arazi sahipleri Kültür ve Turizm Bakanlığının oluşturacağı komisyonca takdir edilecek tazminat karşılığında, kazı ve sondaj veya araştırmaya izin vermeye mecburdurlar.

Bu gibi yerler, gerektiğinde Kültür ve Turizm Bakanlığınca kamulaştırılabilir. Yabancı bilim kurumlarıncaya yapılan kazılarda, bu kamulaştırmanın bedeli kazı sahipleri tarafından ödenir. Hazine adına tescil edilecek

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

delinin takdirinde genel kamulaştırma hükümleri uygulanır. Bu madde gereğince ödenecek tazminat ve kamulaştırma bedellerinin takdirinde, kazı, sondaj ve araştırma faaliyetlerinden önce, mevcut kültür ve tabiat varlıklarının eskilik, enderlik ve sanat değeri ile, bu faaliyetler sonucu bulunan kültür varlıklarının değeri, dikkate alınmaz.

Yayım hakkı

MADDE 46. — Kazı, sondaj ve araştırmalarda, meydana çıkacak olan varlıkların yayım hakkı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri gereğince, kazı, sondaj ve araştırma izni alan heyet ve kurumlar adına, kazı, sondaj ve araştırmayı fiilen idare edenlere aittir. Kazı sahipleri, her kazı mevsimi sonunda, Bakanlığa bilimsel bir rapor vermekle yükümlüdürler. Mevsim çalışmalarına ait raporlarını iki yıl, o yerdeki kazıya son verenler ise, nihai bilimsel raporlarını beş yıl içinde vermedikleri takdirde, kazı sahiplerinin kazı, sondaj ve araştırmalarda bulunan kültür ve tabiat varlıkları üzerindeki her türlü yayım hakkı Bakanlığa geçer.

Bakanlık adına yapılan kazı, sondaj ve araştırmalara ait mevsim raporları ve bilimsel yayımlar, kazı başkanlığınca, yayımlanacak şekilde hazırlanır. Bakanlık bunlardan gerekli görülenleri yayımlar.

Bakanlıkça uygun görülecek mazeretler dışında, yukarıda açıklanan süre içinde son raporlarını yayımlamamış bulunan heyet ve kişilere yeni bir kazı için ruhsatname verilmez.

Giderler

MADDE 47. — Kazı, sondaj ve araştırma yapılan saha ile, kazı, sondaj ve araştırmadan çıkan kültür varlıklarının yerinde korunmasını sağlamak maksadıyla, kazı yerinde geçici olarak çalıştırılacak bekçilerin ücret ve masrafları ile kazı yerinin eski haline getirilmesinin gerektirdiği giderleri karşılamak, kazı sırasında herhangi bir zarar meydana gelirse tazmin etme ve bunlarla ilgili bütün giderler, düzenlenecek yönetmeliğe göre, Bakanlık tarafından ruhsat verme veya süre uzatma sırasında, kazı sahiplerinden tahsil edilerek emaneten mal sandığına yatırılan paralardan ödenir.

Korunma ve çevre düzenlemesi

MADDE 48. — Bakanlığın izni ile yapılan kazılarda ortaya çıkan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bakım, onarım ve çevre düzenlemeleri ile taşınır kültür ve tabiat varlıklarının bakım ve onarımları kazı başkanlığınca yapılır.

Araştırma, kazı ve sondajların geçici olarak veya tamamen durdurulması

MADDE 49. — Bu Kanunda mevcut hükümlere uygun olmayarak yapılan kazı, sondaj ve araştırmalar, Bakanlıkça gerektiğinde geçici olarak veya tamamen durdurulabilir.

Tesislerin devri

MADDE 50. — Heyet ve kurumlar adına, kazı, sondaj ve araştırma yapan şahıslar tarafından, işe başlamak için veya çalışmaların devamı sırasında muhtelif şekillerde satın alınan veya inşa edilen depo, lojman ve benzeri tesisler ve malzeme, kazının sonunda bedelsiz olarak, Bakanlığa devrolunur. Bu tesislerin kullanılış şekillerinin tayinine Bakanlık yetkilidir.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Mev'in)

yerin kamulaştırma bedelinin takdirinde genel kamulaştırma hükümleri uygulanır. Bu madde gereğince ödenecek tazminat ve kamulaştırma bedellerinin takdirinde, kazı, sondaj ve araştırma faaliyetlerinden önce, mevcut kültür ve tabiat varlıklarının eskilik, enderlik ve sanat değeri ile, bu faaliyetler sonucu bulunan kültür varlıklarının değeri, dikkate alınmaz.

Yayım hakkı

MADDE 43. — Kazı, sondaj ve araştırmalarda, meydana çıkacak olan varlıkların yayım hakkı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri gereğince, kazı, sondaj ve araştırma izni alan heyet ve kurumlar adına, kazı, sondaj ve araştırmayı fiilen idare edenlere aittir. Kazı başkanları, her kazı dönemi sonunda, Kültür ve Turizm Bakanlığına bilimsel bir rapor vermekle yükümlüdürler. Kazının bitiminden itibaren, kazı dönemi çalışmalarına ait bilimsel raporlarını en geç iki yıl, nihaî bilimsel raporlarını ise beş yıl içinde yayımlamayan kazı heyetlerinin kazı, sondaj ve araştırmalarda buldukları kültür ve tabiat varlıkları üzerindeki her türlü yayım hakkı Kültür ve Turizm Bakanlığına geçer.

Kültür ve Turizm Bakanlığı adına yapılan kazı, sondaj ve araştırmalara ait bilimsel raporlar, kazı başkanlığınca, yayımlanacak şekilde hazırlanır. Kültür ve Turizm Bakanlığı bunlardan gerekli görülenleri yayımlar.

Kültür ve Turizm Bakanlığınca uygun görülecek mazeretler dışında, yukarıda açıklanan süre içinde son raporlarını yayımlamamış bulunan heyet ve kişilere yeni bir kazı için ruhsatname verilmez.

Giderler

MADDE 44. — Kazı, sondaj ve araştırma yapılan saha ile, kazı, sondaj ve araştırmadan çıkan kültür varlıklarının yerinde korunmasını sağlamak maksadıyla, kazı yerinde geçici olarak çalıştırılacak bekçilerin ücret ve masrafları ile kazı yerinin eski haline getirilmesinin gerektirdiği giderleri karşılamak, kazı sırasında meydana gelebilecek zararları tazmin ve bunlarla ilgili bütün giderler, düzenlenecek yönetmeliğe göre, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ruhsat verme veya süre uzatma sırasında, kazı sahiplerinden tahsil edilerek emaneten mal sandığına yatırılan paralardan ödenir. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından finanse edilen konularda, gider karşılıklarının mal sandığına yatırılması zorunlu değildir.

Korunma ve çevre düzenlemesi

MADDE 45. — Kültür ve Turizm Bakanlığının izni ile yapılan kazılarda ortaya çıkan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bakım, onarım ve çevre düzenlemeleri ile taşınır kültür ve tabiat varlıklarının bakım ve onarımları kazı başkanlığınca yapılır.

Araştırma, kazı ve sondajların geçici olarak veya tamamen durdurulması

MADDE 46. — Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak yapılan kazı, sondaj ve araştırmalar, Kültür ve Turizm Bakanlığınca geçici olarak veya tamamen durdurulur.

Tesislerin devri

MADDE 47. — Heyet ve kurumlar adına, kazı, sondaj ve araştırma yapan şahıslar tarafından, işe başlamak için veya çalışmaların devamı sırasında muhtelif şekillerde satın alınan veya inşa edilen depo, lojman ve benzeri tesisler ve malzeme, kazının sonunda bedelsiz olarak, Kültür ve Turizm Bakanlığına devrolunur. Bu tesislerin kullanılış şekillerinin tayinine Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkilidir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Araştırma, kazı ve sondajda görevlendirilenler

MADDE 51. — Yabancı heyet ve kurumlar tarafından yapılan araştırma, kazı ve sondajlarda Bakanlık Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü uzmanlarından bir veya birkaç temsilci bulunur. Türk heyet ve kurumlarınca yapılan araştırma, kazı ve sondajlara Bakanlık adına yetkili bir uzman katılır. Temsilci ve uzmanların seçimi ve görevleri, Bakanlıkça hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

Türk heyet ve kurumlarınca yapılan kazılara katılacak Bakanlık uzmanına ödenecek yol masrafları, yevmiye ve gerektiğinde mahallinde ikametleri için zarurî giderler, Bakanlıkça ödenir.

Yabancı kurum ve heyetler tarafından yapılan araştırma, kazı ve sondajlarda görevlendirilecek Bakanlık temsilcilerine ödenecek olan yol masrafları, yevmiye ve temsil ödeneği, kazı başkanlığından peşinen tahsil edilip millî bir bankaya yatırılır. Temsil ödeneğinin miktarı, her yıl Bakanlıkça tayin edilir.

Araştırma, kazı ve sondaj izin yasağı

MADDE 52. — Türkiye'deki elçilikler ve konsolosluklar mensuplarına, araştırma, kazı ve sondaj izni verilmaz.

Define arama

MADDE 53. — Define aramak isteyenlere, bu Kanunun 5 inci maddesinde kültür ve tabiat varlığı olarak belirtilen yerler ile tespit ve tescil edilen sit alanları ve mezarlıklar dışında, Bakanlıkça define arama ruhsatnamesi verilebilir.

Define aramak isteyenlere aynı süre içinde birden fazla yerde arama izni verilemez. Define arama izni, başkalarına devredilemez. Bu iş için bir başkası tevkil olunamaz.

Define aramada, Bakanlıkça temsilci olarak gönderileceklerin yolluk ve yevmiyeleri ile zarurî giderleri arayıcı tarafından karşılanır. Bu iş için gerekli olan ödenek, Bakanlıkça, define arayıcısından peşinen tahsil edilip millî bir bankaya yatırılır.

Arama ruhsatının verilmesi, define arayıcıdan istenecek belgeler, aramanın yapılması, çıkan defineden arayıcıya tanınacak haklar, Bakanlık ile Maliye Bakanlığınca birlikte düzenlenecek yönetmelikte belli edilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu ile Bölge Kurulları

Kuruluş

MADDE 54. — Yurt içinde bulunan ve bu Kanunda tanımlanan korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hizmetlerin ilmi esaslara göre yürütülmesini sağlamak üzere Bakanlığa bağlı, merkezi Ankara'da «Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu» ile Bakanlıkça tespit edilecek bölgelerde «Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Bölge Kurulları» kurulur.

Yüksek Kurulun görevleri

MADDE 55. — Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulunun görevleri şunlardır :

a) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını tespit, koruma ve restorasyon işlerinde uygulanacak ilkeleri belirlemek,

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin,

Araştırma, kazı ve sondajda görevlendirilenler

MADDE 48. — Yabancı heyet ve kurumlar tarafından yapılan araştırma, kazı ve sondajlarda Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü uzmanlarından bir veya birkaç temsilci bulunur. Türk heyet ve kurumlarınca yapılan araştırma, kazı ve sondajlara Kültür ve Turizm Bakanlığı adına yetkili bir uzman katılır. Temsilci ve uzmanların seçimi ve görevleri, yönetmelikle belirlenir.

Türk heyet ve kurumlarınca yapılan kazılara katılacak Kültür ve Turizm Bakanlığı uzmanlarının yol masrafları, yevmiyeleri ve zarurî giderleri, 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Kültür ve Turizm Bakanlığınca ödenir.

Yabancı kurum ve heyetler tarafından yapılan araştırma, kazı ve sondajlarda görevlendirilecek Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcilerine ödenecek olan yol masrafları, yevmiye, temsil ödeneği ve su altı dalış tazminatı, kazı başkanlığından Kültür ve Turizm Bakanlığınca peşinen tahsil edilip bir Devlet bankasına yatırılır. Temsil ödeneğinin miktarı, her yıl Kültür ve Turizm Bakanlığınca tayin edilir.

Araştırma, kazı ve sondaj izin yasağı

MADDE 49. — Danışma Meclisinin kabul ettiği 52 nci madde, 49 uncu madde olarak aynen benimsenmiştir.

Define arama

MADDE 50. — Define aramak isteyenlere, bu Kanunun 6 ncı maddesinde korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı olarak belirtilen yerler ile tespit ve tescil edilen sit alanları ve mezarlıklar dışında, Kültür ve Turizm Bakanlığınca define arama ruhsatnamesi verilebilir.

Define aramak isteyenlere aynı süre içinde birden fazla yerde arama izni verilemez. Define arama izni, başkalarına devredilemez. Bu iş için bir başkası tevkil olunamaz.

Define aramada, Kültür ve Turizm Bakanlığından ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından temsilci olarak gönderileceklerin yolluk ve yevmiyeleri ile zarurî giderleri arayıcı tarafından karşılanır. Bu iş için gerekli olan ödenek, Bakanlıkça, define arayıcısından peşinen tahsil edilip bir Devlet bankasına yatırılır.

Arama ruhsatının verilmesi, define arayıcıdan istenecek belgeler, aramanın yapılması, çıkan defineden arayıcıya tanınacak haklar, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Maliye Bakanlığının birlikte düzenleyeceği yönetmelikte belirtilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu ile Bölge Kurulları

Kuruluş

MADDE 51. — Yurt içinde bulunan ve bu Kanunda tanımlanan korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hizmetlerin bilimsel esaslara göre yürütülmesini sağlamak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı, merkezi Ankara'da «Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu» ile Kültür ve Turizm Bakanlığınca tespit edilecek bölgelerde «Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Bölge Kurulları» kurulur.

Yüksek Kurulun görevleri

MADDE 52. — Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulunun görevleri şunlardır :

a) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve restorasyon ile ilgili işlerde uygulanacak ilkeleri belirlemek,

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

- b) Tespit olunan bu varlıkların tescilini yaptırmak,
- c) Anılan varlıklarla ilgili olarak Kurula intikal edecek veya bizzat bilgi edindiği konu ve uyuşmazlıklar hakkında Bakanlığa görüş bildirmek,
- d) Yüksek Kurulca oluşturulan ilke kararları ve diğer görüşler doğrultusundaki uygulamaların denetlenmesi amacı ile Bakanlığa teklifte bulunmak ve sonuçları izlemek,
- e) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Yüksek Kurul üyeliği

MADDE 56. — Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu sekiz tabii, dokuz temsilci üye olmak üzere onyedi üyeden oluşur.

1. Tabii üyeler :

- a) Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı,
- b) Bakanlık ilgili müsteşar yardımcısı,
- c) Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü,
- d) Kültür ve Turizm Bakanlığı Turizm Genel Müdürü,
- e) Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürü,
- f) İmar ve İskân Bakanlığı Planlama ve İmar Genel Müdürü,
- g) Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürü,
- h) Vakıflar Genel Müdürü.

2. Temsilci üyeler :

Temsilci üyelerin üçü Cumhurbaşkanı altısı Yüksek Öğretim Kurulunca seçilir.

Yüksek Öğretim Kurulunca seçilecek temsilci üyeler, yükseköğretim kurumları tarafından, tercihan röleve ve restorasyon bölümünden olmak üzere mimarlık, öncelikle prehistorya, protohistorya ve Anadolu arkeolojisinden uzman alanlarda arkeoloji, sanat tarihi, şehircilik, peyzaj mimarisi, idare hukuku dallarının her birinden gösterilecek ikişer aday arasından seçilecek altı asıl, altı yedek üyeden oluşur.

Yükseköğretim kurumlarınca gösterilecek adayların kendi kurum kadrolarında öğretim üyesi olmaları şarttır. Bu sıfatları sona eren veya herhangi bir sebeple öğretim kurumlarından ayrılan veya ilgisi kesilenlerin üyelikleri düşer.

Yüksek Kurul toplantılarına, gerektiğinde Bakanlığın Başhukuk Müşaviri ile çağrılacak başka uzmanlar, oy hakkı olmaksızın katılabilir.

Yüksek Kurulun Başkanı, Bakanlık Müsteşarıdır. Başkan bulunmadığı zaman Müsteşar Yardımcısı kendisine vekâlet eder.

Temsilci üyelerin nitelikleri

MADDE 57. — Yüksek Kurulun temsilci üyelerinin, yükseköğrenim görmüş olmaları ve 56 ncı maddenin ikinci fıkrasında belirlenen bilim dallarından biri veya birkaçında tanınmış ve bu alanlarda çalışmalar yaparak yurt içinde veya yurt dışında yayımlanmış eserler vermiş olmaları şarttır.

Yüksek kurul üyelik süresi - üyeliğin sona ermesi

MADDE 58. — Tabii üyelerin kurul üyelikleri, memuriyetleri süresince devam eder. Temsilci üyelerin üyelikleri ise yedi yıl sürebilir. Bu üyeler iki dönemi aşmamak şartı ile yeniden seçilebilirler.

Üyelikleri sona eren, ölen, istifa eden, hastalık ve görev gereği hariç, yıllık toplantıların dördüne katılmayan ve bir yıldan fazla süre ile yurt dışına giden üyelerin yerine bilim dalı ile ilgili yedek üyeler asıl üyeliğe alınır.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

b) Kültür ve Turizm Bakanlığınca tespit olunan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının tescilini yapmak,

c) Anılan varlıklarla ilgili olarak Yüksek Kurula intikal edecek veya bizzat bilgi edindiği konu ve uyuşmazlıklar hakkında Kültür ve Turizm Bakanlığına görüş bildirmek,

d) İlke kararları ve diğer görüşler doğrultusunda yapılacak uygulamalarda Kültür ve Turizm Bakanlığına yardımcı olmak ve sonuçlarını izlemek,

e) Bu Kanunla verilen diğer görevleri yapmak.

Yüksek Kurul üyeliği

MADDE 53. — Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu yedi tabii, sekiz temsilci olmak üzere onbeş üyeden oluşur.

a) Tabii üyeler :

- (1) Kültür ve Turizm Bakanlığı müsteşarı,
- (2) Kültür ve Turizm Bakanlığının ilgili müsteşar yardımcısı,
- (3) Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü,
- (4) Kültür ve Turizm Bakanlığı Turizm Genel Müdürü,
- (5) İmar ve İskân Bakanlığı Planlama ve İmar Genel Müdürü,
- (6) Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürü,
- (7) Vakıflar Genel Müdürü,

b) Temsilci üyeler :

Temsilci üyelerin üçü Cumhurbaşkanı, beşi Yükseköğretim Kurulunca seçilir.

Yükseköğretim Kurulunca seçilecek temsilci üyeler; yükseköğretim kurumlarının mimarlık; arkeoloji; sanat tarihi; şehircilik ve idare hukuku dallarının her birinden seçilecek beş öğretim üyesinden oluşur.

Öğretim üyeliği sıfatları sona eren veya herhangi bir sebeple yükseköğretim kurumlarından ayrılanların üyelikleri düşer.

Yüksek Kurul toplantılarına, gerektiğinde Kültür ve Turizm Bakanlığının Başhukuk Müşaviri ile çağrılacak başka uzmanlar, oy hakkı olmaksızın katılabilir.

Yüksek Kurulun Başkanı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarıdır. Başkan bulunmadığı zaman Müsteşar Yardımcısı kendisine vekâlet eder.

Temsilci üyelerin nitelikleri

MADDE 54. — Yüksek Kurulun temsilci üyelerinin, yükseköğrenim görmüş olmaları ve 53 üncü maddede belirtilen bilim dallarından biri veya birkaçında tanınmış ve bu alanlarda çalışmalar yapmış, tercihan yurt içinde veya yurt dışında yayımlanmış eserler vermiş olmaları şartı aranır.

Yüksek kurul üyelik süresi - üyeliğin sona ermesi

MADDE 55. — Tabii üyelerin kurul üyelikleri, kurumlarındaki görevleri süresince devam eder. Temsilci üyelerin üyelikleri ise yedi yıl sürelidir. Bu üyeler iki dönemi aşmamak şartı ile yeniden seçilebilirler.

Üyelikleri sona eren, ölen, istifa eden; hastalık ve görev gereği hariç, yıllık toplantıların dördüne katılmayan ve bir yıldan fazla süre ile yurt dışına giden temsilci üyelerin yerine 53 üncü maddeye göre aynı bilim dalından en geç iki ay içinde yeni üye seçilir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Yüksek Kurulun çalışma düzeni

MADDE 59. — Yüksek Kurul ayda en az bir defa toplanır. Gerektiğinde, Bakanın çağrısı üzerine, olağanüstü toplanabilir.

Kurulun çalışma gündemi Kurul Başkanlığınca hazırlanır ve toplantıdan bir hafta önce üyelere duyurulur.

Kurul salt çoğunlukla toplanır, toplantıya katılan üyelerin en az üçte ikisinin oyları ile karar verilir.

Yüksek Kurulun sekreteryâ hizmetlerini yürütmek üzere Bakanlık bünyesinde bir «Yüksek Kurul İdarî Hizmet Bürosu» oluşturulur.

Bölge kurullarının görevi

MADDE 60. — Bölge kurulları, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulunun verdiği prensip kararlarına uymak şartıyla uygulamaya yönelik kararlar almakla görevlidir.

Bölge kurullarının oluşumu

MADDE 61. — Bölge kurulları dört tabîî, beş temsilci olmak üzere dokuz üyeden oluşur.

1. Tabîî üyeler :

- a) Bakanlığın bölgedeki teknik müdürü, bulunmadığı yerde ise, o bölgenin Devlet müzesi müdürü,
- b) İmar ve İskân Bakanlığından bir üye,
- c) Vakıflar Genel Müdürlüğünden bir üye,
- d) Millî Eğitim Bakanlığınca o ilin Millî Eğitim Müdürlüğünce seçilecek bir sanat tarihi uzmanı,

2. Temsilci üyeler :

Bölge dahilinde yükseköğretim yapan kurumlarca arkeoloji, mimarlık, sanat tarihi, şehircilik, peyzaj mimarisi bilim dallarından seçilecek birer üye.

Bölge kurullarının toplantılarına, ihtiyaç duyulduğu takdirde, gündemde konusu bulunan kamu kurum ve kuruluşları (belediyeler dahil) temsilcileri, oy hakkı olmaksızın davet edilebilir.

Bölge kurul üyelerinin nitelik, süre ve çalışma düzeni

MADDE 62. — Bölge kurul üyelerinin nitelikleri ve görev süreleri Yüksek Kurul üyelerinkinin aynıdır.

Bölge kurulları, başkan ve başkan yardımcılarını kendi aralarından seçerler, başkan bulunmadığı zaman yerine başkan yardımcısı vekâlet eder.

Toplantı gündemleri başkanlıkça hazırlanır. Toplantılar üçte iki çoğunlukla yapılır ve oy çokluğu ile karar verilir. Oylarda eşitlik halinde başkanın bulunduğu taraf ağırlık kazanır.

Bölge kurulları ayda en az iki defa toplanır.

Kurulların büro hizmetlerini yürütmek üzere, Başkanlıkça, yeteri kadar elemandan oluşan bir büro kurulur.

Kurul üyeliğinin sona ermesi

MADDE 63. — Bölge dışına atanan üyelerin üyelik sıfatları sona erer. Boşalan üyeliklere 61 inci madde gereğince yenileri seçilir. Bölge kurullarının seçimle gelen temsilci üyelerinin üyelik süresi beş yıldır. Süresi dolan üye yeniden seçilebilir.

(M, G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Yüksek Kurulun çalışma şekli

MADDE 56. — Yüksek Kurul ayda en az bir defa toplanır. Gerekğinde, Kültür ve Turizm Bakanının çağrısı üzerine, olağanüstü toplanabilir.

Kurulun çalışma gündemi Kurul Başkanlığınca hazırlanır ve toplantıdan bir hafta önce üyelere duyurulur.

Kurul salt çoğunlukla toplanır, toplantıya katılan üyelerin en az üçte ikisinin oyları ile karar verilir.

Yüksek Kurulun idarî hizmetlerini yürütmek üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde bir büro kurulur.

Bölge Kurullarının görevi

MADDE 57. — Bölge Kurulları, Yüksek Kurulun verdiği ilke kararlarına uymak şartıyla, uygulamaya yönelik kararlar almakla görevlidir.

Bölge Kurullarının oluşumu

MADDE 58. — Bölge Kurulları dört tabii, beş temsilci olmak üzere dokuz üyeden oluşur.

a) Tabii üyeler :

- (1) Kültür ve Turizm Bakanlığının bölgedeki Teknik Müdürü,
- (2) Kültür ve Turizm Bakanlığınca tespit edilecek bölgedeki Devlet Müzesi Müdürü,
- (3) İmar ve İskân Bakanlığının bölge müdürü, bulunmadığı yerlerde il imar müdürü,
- (4) Vakıflar Genel Müdürlüğünün o bölgedeki en üst görevlisi,

b) Temsilci üyeler :

Yükseköğretim Kurulunca, bölgedeki yükseköğretim kurumlarının arkeoloji, mimarlık, sanat tarihi, şehir-cilik, peyzaj mimarisi bilim dallarından seçilecek birer öğretim üyesinden oluşur.

Bölge Kurullarının toplantılarına, ihtiyaç duyulduğu takdirde, gündemde konusu bulunan kamu kurum ve kuruluşları (belediyeler dahil) temsilcileri, oy hakkı olmaksızın davet edilebilir.

Bölge Kurulu üyelerinin nitelikleri ve çalışma şekli

MADDE 59. — Bölge Kurullarının temsilci üyelerinin nitelikleri Yüksek Kurulun temsilci üyelerinininkinin aynıdır.

Bölge Kurulları, başkan ve başkan yardımcılarını kendi aralarından seçerler, başkan bulunmadığı zaman yerine başkan yardımcısı vekalet eder.

Toplantı gündemleri başkanlıkça hazırlanır. Toplantılar üçte iki çoğunlukla yapılır ve toplantıya katılanların üçte iki çoğunluğu ile karar verilir.

Bölge Kurulları ayda en az iki defa toplanır. Gerekğinde, Başkanın çağrısı üzerine olağanüstü toplantılar da yapılabilir.

Bölge Kurullarının idarî hizmetlerini yürütmek üzere, yeteri kadar elemandan oluşan bürolar kurulur.

Kurul üyesiğinin sona ermesi ve üyelik süresi

MADDE 60. — Bölge dışına atanan üyelerin üyelik sıfatları sona erer. Boşalan üyeliklere 58 inci madde gereğince yenileri seçilir. Bölge Kurullarının seçimle gelen temsilci üyelerinin üyelik süresi beş yıldır. Süresi dolan üye yeniden seçilebilir.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Kararlara uyma zorunluluğu

MADDE 64. — Kamu kurum ve kuruluşları (belediyeler dahil) ile gerçek ve tüzelkişiler, kendilerini ilgilendiren hususlarda, Yüksek Kurul ile bölge kurullarının kararlarına uymak zorundadırlar.

Bölge kurullarının kararlarına 30 gün içinde yapılacak itirazlar, Yüksek Kurulca incelenir ve sonuca bağlanır.

Kurul üyelerinin yolluk ve gündelikleri

MADDE 65. — Yüksek Kurul ve bölge kurulları üyelerinden umumî harcırah hükümlerine tabi bulunanların kurul toplantıları için memuriyet yerleri dışındaki seyahatlerinde yol giderleri ve gündelik, tabii üyelere mensup oldukları kurumlarınca; diğer üyelere, Bakanlıkça ödenir. Bunların miktarı Bakanlar Kurulunca tespit olunarak her yıl Bütçe Kanununa konur.

Yönetmelikte belirlenecek konular

MADDE 66. — Yüksek Kurul ile bölge kurullarının görev, yetki ve sorumlulukları bu kurulların kendi aralarındaki ilişkilerle, Bakanlıkla olan ilişkileri bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Askerî tarihimize konu olan kültür varlıklarına ilişkin konularla, askerî müzelerin görev, yetki ve sorumlulukları bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren üç ay içinde Millî Savunma ve Kültür ve Turizm bakanlıkları tarafından müştereken hazırlanacak bir yönetmelikle tespit olunur.

YEDİNCİ BÖLÜM

İkramiye ve Cezalar

Kültür varlıklarını bulanlara verilecek ikramiye

MADDE 67. — Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yer üstünde, yer altında ve su altında bulunan taşınır kültür varlıklarını 4 üncü maddede yazılı makam ve mercilere, aynı maddede yazılı süreler içerisinde haber verenlere :

a) Bulunan varlık, bulanın mülkü içinde ise bu Kanunun 26 ncı ve 27 nci maddeleri uygulanır. Ayrıca ikramiye verilmez.

b) Bulunan varlık başkasının mülkü içinde ise Bakanlıkça varlığın değeri dikkate alınarak % 80 oranında takdir olunacak bedel ikramiye olarak bulan ile mülk sahibi arasında yarı yarıya paylaşılır.

c) Kültür varlığı Devlete ait arazide bulunmuş ise (b) bendindeki esaslara takdir olunacak bedelin yarısı bulana ikramiye olarak verilir.

d) Nerede bulunursa bulunsun haber verilen kültür varlığı korunması gerekli nitelikte olmadığı takdirde haber verenlere bu Kanunun 29 uncu maddesindeki işlem uygulanır. Ayrıca ikramiye verilmez.

e) Nerede olursa olsun yeni bulunup da 4 üncü maddede yazılı süreler içinde haber verilmediğinden dolayı gizlenmiş sayılan kültür varlıklarını haber verenler ile, bunları yakalayan kamu görevlilerine, 1905 sayılı «Menkul ve Gayrimenkul Emval ile Bunlara İntifa Haklarının ve Daimî Vergilerin Mektumlarını Haber Verenlere Verilecek İkramiye Hakkında Kanun» da taşınır mallar için gösterilen oranlar dahilinde tespit edilen bedel ikramiye olarak verilir.

f) Yukarıdaki fıkralardan herhangi biri uyarınca kültür varlıklarını bulan, haber veren veya yakalayan kişiler birden fazla ise verilecek ikramiyeler bunlar arasında eşit olarak paylaşılır.

g) Yukarıda belirtilen ikramiyelerin tahakkuk ve tediyesine ait işlemler Maliye ve Kültür ve Turizm Bakanlıklarınca hazırlanacak yönetmelik esasları dairesinde yapılır.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Kararlara uyma zorunluluğu

MADDE 61. — Kamu kurum ve kuruluşları (belediyeler dahil) ile gerçek ve tüzelkişiler, kendilerini ilgilendiren hususlarda, Yüksek Kurul ile Bölge Kurullarının kararlarına uymak zorundadırlar.

Bölge Kurullarının kararlarına tebliğ veya ilân tarihinden itibaren otuz gün içinde yapılacak itirazlar, Yüksek Kurulca incelenir ve sonuca bağlanır.

Kurul üyelerinin yolluk ve gündelikleri

MADDE 62. — Yüksek Kurul ve Bölge Kurulları üyelerinden umumî harcırah hükümlerine tabi bulunanların kurul toplantıları için memuriyet mahalleri dışındaki seyahatlerinde yol giderleri ve gündelik, tabii üyelere mensup oldukları kurumlarınca; diğer üyelere, Kültür ve Turizm Bakanlığınca ödenir.

Kurullarla ilgili yönetmelik

MADDE 63. — Yüksek Kurul ile Bölge Kurullarının görev, yetki ve sorumlulukları ile bu Kurulların kendi aralarındaki ve Kültür ve Turizm Bakanlığıyla olan ilişkileri bir yönetmelikle düzenlenir.

YEDİNCİ BÖLÜM

İkramiye ve Cezalar

Kültür varlıklarını bulanlara verilecek ikramiye

MADDE 64. — Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yer üstünde, yer altında ve su altında bulunan taşınır kültür varlıklarını 4 üncü maddede yazılı makam ve mercilere, aynı maddede yazılı süreler içerisinde haber verenlere :

a) Bulunan varlık, bulanın mülkü içinde ise bu Kanunun 24 üncü ve 25 inci maddeleri uygulanır. Ayrıca ikramiye verilmez.

b) Bulunan varlık başkasının mülkü içinde ise Kültür ve Turizm Bakanlığınca varlığın değeri dikkate alınarak, takdir olunacak bedelin % 80'i ikramiye olarak bulan ile mülk sahibi arasında yarı yarıya paylaşılır.

c) Kültür varlığı Devlete ait arazide bulunmuş ise, takdir olunacak bedelin % 40'ı bulana ikramiye olarak verilir.

d) Nerede bulunursa bulunsun haber verilen kültür varlığı korunması gerekli nitelikte olmadığı takdirde haber verenlere bu Kanunun 25 inci maddesindeki işlem uygulanır. Ayrıca ikramiye verilmez.

e) Nerede olursa olsun yeni bulunup da 4 üncü maddede yazılı süreler içinde haber verilmediğinden dolayı gizlenmiş sayılan kültür varlıklarını haber verenler ile, bunları yakalayan kamu görevlilerine, 1905 sayılı «Menkul ve Gayrimenkul Emval ile Bunların İntifa Haklarının ve Daimî Vergilerin Mektumlarını Haber Verenlere Verilecek İkramiyelere Dair Kanun»da taşınır mallar için gösterilen oranlar dahilinde tespit edilen bedel ikramiye olarak verilir.

f) Yukarıdaki fıkralardan herhangi biri uyarınca kültür varlıklarını bulan, haber veren veya yakalayan kişiler birden fazla ise verilecek ikramiyeler bunlar arasında eşit olarak paylaşılır.

g) Yukarıda belirtilen ikramiyelerin tahakkuk ve tediyesine ait işlemler Maliye ve Kültür ve Turizm bakanlıklarınca birlikte hazırlanacak yönetmelik esaslarına göre yapılır.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Cezalar

MADDE 68. — Bu Kanunun 7 nci maddesine aykırı hareket edenler :

a) Jeolojik ve arkeolojik devirlere ait korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının yıkılmasına, bozulmasına, tahribine, yok olmasına veya her ne suretle olursa olsun zarara uğramalarına kasten sebebiyet verenler iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve ellibin liradan aşağı olmamak üzere para cezasıyla cezalandırılırlar.

Bu fiiller kültür varlığını yurt dışına kaçırarak maksadıyla işlenmiş ise yukarıda belirtilen ağır hapis cezası bir kat artırılır.

b) Yukarıdaki bentte yazılı fiilleri, jeolojik ve arkeolojik devirler dışında kalan döneme ait korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarına karşı işleyenler bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmibeşbin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

c) Sit şartlarına ve korunma planlarında, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulunca belirlenen alanlarda öngörülen şartlara aykırı izinsiz, inşaat yapan veya yaptıranlar iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve ellibin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile cezalandırılırlar. Yapılan inşaat yıktırılır.

d) Bu Kanunda belirli usuller dışında usulsüz yıkma veya imar izni düzenleyenler iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezası, ayrıca ellibin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Usulsüz belge verenler, ilan ve tebligat yapanlar

MADDE 69. — Bu Kanunun 15 inci ve 17 nci maddelerinde yer alan yasaklara aykırı olarak belge verenler ve bu Kanunun 10 uncu maddesinde yer alan ilan veya tebligatı bilerek süresinde usulüne uygun yapmayanlar, suç diğer kanunlarda daha ağır bir cezayı gerektirmediği hallerde, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmibeşbin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Haber verme zorunluluğuna - kültür varlığı ticaretine ve ikametgâhı ticarethane olarak gösterme yasağına aykırı hareket edenler

MADDE 70. — Bu Kanunun 4, 29, 31 inci maddelerine aykırı hareket edenler, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmibeşbin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Yurt dışına çıkarma yasağına aykırı hareket edenler

MADDE 71. — Bu Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrasına aykırı davrananlara, beş yıldan on yıla kadar ağır hapis, yüzbin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

Ayrıca kültür ve tabiat varlığına el konularak müzeye mal edilir.

Bu fiillerin işlenmesi sırasında kültür varlığı olduğu bilinerek kullanılan her türlü eşya ve araçlara el konulur Kamu kuruluşlarına ait eşya ve araçlar bu hükmün dışındadır.

Tetkik ve kontrole muhalefet

MADDE 72. — Bu Kanunun 32 nci maddesinde yer alan tetkik ve kontrole muhalefet edenler ile 44 üncü maddede yer alan nakil işlerine aykırı hareket edenler altı aydan bir yıla kadar hapis ve yirmibeşbin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Özel mülkiyete konu olanlar

MADDE 73. — Bu Kanunun 26 ncı maddesine aykırı hareket edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmibeşbin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Cezalar

MADDE 65. — Bu Kanunun 9 uncu maddesine aykırı hareket edenler :

a) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının yıkılmasına, bozulmasına, tahribine, yok olmasına veya her ne suretle olursa olsun zarara uğramalarına kasten sebebiyet verenler iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve ellibin liradan iki yüzbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Bu fiiller korunması gerekli kültür ve tabiat varlığını yurt dışına kaçırmak maksadıyla işlenmiş ise yukarıda belirtilen cezalar bir kat artırılır.

b) Sit şartlarına ve korunma planlarında, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulunca belirlenen alanlarda öngörülen şartlara aykırı izinsiz inşaat yapan veya yaptıranlar bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis ve elli bin liradan ikiyüz bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

c) Bu Kanunda belirli usuller dışında usulsüz yıkma veya imar izni verenler iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezası, ayrıca elli bin liradan iki yüz bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Usulsüz belge verenler, ilân ve tebligat yapanlar

MADDE 66. — Bu Kanunun 16 ncı maddesinde yer alan yasaklara aykırı olarak belge verenler, suç diğer kanunlarda daha ağır bir cezayı gerektirmediği hallerde, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmibeş bin liradan yüz bin liraya kadar ağır para cezası ile; bu Kanunun 7 nci maddesinde yer alan ilan veya tebligatı bilerek, süresinde usulüne uygun yapmayanlar ise, üç aydan bir yıla kadar hapis, beş bin liradan otuz bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Haber verme zorunluluğuna - kültür varlığı ticaretine ve ikametgâhı ticarethane olarak gösterme yasağına aykırı hareket edenler

MADDE 67. — Bu Kanunun 4, 27, 28 inci maddelerine aykırı hareket edenler, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmibeş bin liradan yüz bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Yurt dışına çıkarma yasağına aykırı hareket edenler

MADDE 68. — Bu Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına aykırı davrananlara, beş yıldan on yıla kadar ağır hapis, yüz bin liradan üçyüz bin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Ayrıca kültür ve tabiat varlığına el konularak müzeye teslim edilir.

Bu fiillerin işlenmesi sırasında kullanılan her türlü eşya ve araçlara el konulur. Kamu kuruluşlarına ait eşya ve araçlar bu hükmün dışındadır.

Tetkik ve kontrole muhalefet

MADDE 69. — Bu Kanunun 29 uncu maddesinde yer alan tetkik ve kontrole muhalefet edenler ile 41 inci maddede yer alan nakil işlerine aykırı hareket edenler altı aydan bir yıla kadar hapis ve yirmibeş bin liradan yüz bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Özel mülkiyete konu olanlar

MADDE 70. — Bu Kanunun 24 üncü maddesine aykırı hareket edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmibeş bin liradan yüz bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

Kazı, sondaj ve araştırmaya ilişkin hükümlere aykırı hareket

MADDE 74. — Bu Kanunun 41, 45 ve 46 ncı maddelerine aykırı hareket edenler ellibin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Kamu personeline ilişkin kararlar

MADDE 75. — Bu Kanunun uygulanmasında, görevli kamu personeli hakkında yapılacak iş ve işlemler ve alınacak her türlü kararlar ve bu kararlara karşı yapılacak itirazlar, öncelikle incelenir ve sonuçlandırılır.

Özel müze ve koleksiyonculara ilişkin hükümlere aykırı hareket

MADDE 76. — Bu Kanunun 28, 33 ve 34 üncü maddelerine aykırı davrananlara, suç bu ve diğer kanunlarla daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa, üç aydan bir yıla kadar hapis ve yirmibeşbin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası verilir.

Ruhsatsız kazı ve sondaj yapanlar

MADDE 77. — Ruhsatsız sondaj ve kazı yapanlara, iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve ellibin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası verilir. İzinsiz define araştıranlara da bir yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve yirmibeşbin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası verilir. Bu fiilleri yurt dışına kültür varlıklarını kaçırma amacıyla yaptıkları anlaşılınlar ve bu fiili işleyenler kültür varlıklarının korunmasında görevli kişiler ise bu maddede yazılı cezanın iki katı verilir. Bu kişilerin ellerinde bulunan kültür varlıkları, bedel ödemeksizin alınıp, ilgili müzelere teslim edilir.

Cezaların azamî haddi

MADDE 78. — Türk Ceza Kanununun ikinci kitap, onuncu babının 1 inci ve 2 nci fasıllarında yazılı suçların konusu bu Kanunun kapsamına giren kültür varlıkları ise, Türk Ceza Kanununda yazılı cezaların azamî haddine hükmolunur.

Türk Ceza Kanununa göre asgarî veya azamî ceza verilmesi gereken hallerde, cezanın iki katına hükmolunur, 8 inci fasıl uygulanmaz; ancak, suça konu teşkil eden kültür varlığı tahribe uğramadan iade edilir veya ele geçirilirse bu cezaların yarısına hükmolunur.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Kazı, sondaj ve araştırmaya ilişkin hükümlere aykırı hareket

MADDE 71. — Bu Kanunun 38, 42 ve 43 üncü maddelerine aykırı hareket edenler elli bin liradan ikiyüz bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Kamu personeline ilişkin kararlar

MADDE 72. — Danışma Meclisinin kabul ettiği 75 inci madde, 72 nci madde olarak aynen benimsenmiştir.

Özel müze ve koleksiyonculara ilişkin hükümlere aykırı hareket

MADDE 73. — Bu Kanunun 26, 30 ve 31 inci maddelerine aykırı davrananlara, suç daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa, üç aydan bir yıla kadar hapis ve yirmibeş bin liradan yüz bin liraya kadar ağır para cezası verilir.

İzinsiz araştırma, kazı ve sondaj yapanlar

MADDE 74. — Ruhsatsız sondaj ve kazı yapanlara, iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve elli bin liradan ikiyüz bin liraya kadar ağır para cezası; izinsiz define araştıranlara da bir yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve yirmibeş bin liradan yüz bin liraya kadar ağır para cezası; izinsiz araştırma yapanlara elli bin liradan ikiyüz bin liraya kadar ağır para cezası verilir. Bu fiilleri yurt dışına kültür varlıklarını kaçırma amacıyla yaptıkları anlaşılmal ve bu fiilî işleyenler kültür varlıklarının korunmasında görevli kişiler ise bu maddede yazılı cezanın iki katı verilir. Bu kişilerin ellerinde bulunan kültür varlıkları, bedel ödemeksizin alınıp, ilgili müzelere teslim edilir.

Cezaların artırılması

MADDE 75. — Türk Ceza Kanununun ikinci kitap, onuncu babının 1 inci ve 2 nci fasıllarında yazılı suçların konusu bu Kanunun kapsamına giren kültür varlıkları ise, muayyen olan ceza üçte birinden az olmak üzere, iki katına kadar artırılarak hükmolunur.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Diğer Hükümler

Yürürlükten kaldırılan kanunlar

MADDE 76. — 28.2.1960 tarih ve 7463 sayılı «Hususi Şahıslara Ait Eski Eserlerle Tarihî Abidelerin İstimlakı Hakkında Kanun»; 25.4.1973 tarih ve 1710 sayılı «Eski Eserler Kanunu»; 2.7.1951 tarih ve 5805 sayılı «Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair Kanun» ile 18.6.1973 tarih ve 1741 sayılı «Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair 2 Temmuz 1951 tarihli ve 5805 sayılı Kanunda Bazı Değişiklikler Yapılması Hakkında Kanun» yürürlükten kaldırılmıştır.

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Geçici Hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun 10 uncu maddesine göre tespit ve tescil işlemleri yapılırken, 19 uncu yüzyıl sonuna kadar olan döneme ait taşınmaz kültür varlıklarının malikleri, bunların korunmalarına gerek olmadığını tespitini Kültür ve Turizm Bakanlığından isteyebilirler. Bakanlık yönetmeliğine uygun bilgileri içeren bu başvuruları, görevlendirdiği uzmanlara incelettirerek, en geç üç ay içinde, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kuruluna iletir. Kurul en geç altı ay içinde konuyu inceleyip karara bağlar.

GEÇİCİ MADDE 2. — Gerçek ve tüzelkişiler, koleksiyoncular, bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde, ellerinde bulunan taşınır jeolojik ve arkeolojik varlıkları, yönetmelikte belirtildiği gibi, menşe göstermeksizin, 25 ve 26 ncı maddelere göre Devlet müzelerine satabilir veya envanter defterlerine kayıt ederek en yakın müzeye onaylatmaları şartıyla Kanunun 25 inci maddesinin son bendi hükmünden yararlanabilirler.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu Kanunla kurulması öngörülen Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu oluşuncaya kadar, 5805 sayılı Kanunla kurulmuş bulunan Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu görevine devam eder.

GEÇİCİ MADDE 4. — Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulunun seçimle gelen temsilci üyeleri, bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren iki ay içinde seçilir.

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu Kanunda belirtilen yönetmelikler, Kanunun yayınlanmasından itibaren en geç altı ay içinde hazırlanarak yürürlüğe konur.

Bu yönetmelikler Resmî Gazetede yayımlanır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Yürürlükten Kaldırılan Kanunlar,
Yürütme ve Yürürlük Hükümleri

Kaldırılan kanunlar

MADDE 79. — Bu Kanunla, 28.2.1960 tarih ve 7465 sayılı «Husuf Şahıslara Ait Eski Eserlerle Tarihî Abidelerin İstimlâki Hakkında Kanun», 25.4.1973 tarih ve 1710 sayılı «Eski Eserler Kanunu ile 5805 ve bu Kanunun bazı maddelerini değiştiren 1741 sayılı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair Kanun» yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 80. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 81. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(M. G. K.)

(İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun 7 nci maddesine göre tespit ve tescil işlemleri yapılırken, 19 uncu yüzyıl sonuna kadar olan döneme ait taşınmaz kültür varlıklarının malikleri, bunların korunmalarına gerek olmadığını tespitini Kültür ve Turizm Bakanlığından isteyebilirler. Kültür ve Turizm Bakanlığı yönetmeliğe uygun bilgileri içeren bu başvuruları, görevlendirdiği uzmanlara incelettirerek, en geç üç ay içinde, Yüksek Kurula iletir. Yüksek Kurul en geç altı ay içinde konuyu inceleyip karara bağlar.

GEÇİCİ MADDE 2. — Gerçek ve tüzelkişiler, koleksiyoncular, bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde, ellerinde bulunan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarını, menşe göstermeksizin, 24 ve 25 inci maddelere göre Devlet müzelerine satabilir veya envanter defterlerine kayıt ederek en yakın müzeye onaylatmaları şartıyla Kanunun 24 üncü maddesi hükmünden yararlanabilirler.

GEÇİCİ MADDE 3. — Danışma Meclisinin kabul ettiği Geçici Madde 3 aynen benimsenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Danışma Meclisinin kabul ettiği Geçici Madde 4 aynen benimsenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 5. — Danışma Meclisinin kabul ettiği Geçici Madde 5 aynen benimsenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 6. — Genel Kadro Kanunu çıkıncaya kadar, bölge kurulları için bu Kanuna ekli bulunan kadro cetveli uygulanır.

Yürürlük

MADDE 77. — Danışma Meclisinin kabul ettiği 80 inci madde 77 nci madde olarak aynen benimsenmiştir.

Yürütme

MADDE 78. — Danışma Meclisinin kabul ettiği 81 inci madde, 78 inci madde olarak aynen benimsenmiştir.

Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metne Bağlı Cetvel

Kadrolara İlişkin Cetvel

Unvan	Sınıfı	Derece	Adet	Ek Gösterge
Bölge Uygulama Kurulu Büro				
Müdürü	GIH	2	4	+ 200
Müdür Yardımcısı	GIH	3	8	+ 100
Uzman	GIH	3	8	+ 100
Y. Mimar - Mimar	THS	3	8	
Y. Mimar - Mimar	THS	8	12	
Şehir Plancısı	THS	8	12	
Ressam	THS	10	4	
Memur	GIH	13	20	
Daktilo	GIH	14	16	
Şoför	GIH	14	4	
Odacı	YHS	14	12	

Not : Şimdilik dört bölgede «Bölge Uygulama Kurulu» Bürosu öngörülmüştür.

(M. G. K.)

İhtisas Komisyonunun Teklif Ettiği Metne Bağlı Cetvel

BÖLGE KURULLARININ KADROLARINA İLİŞKİN CETVEL

Unvan	Sınıfı	Derece	Adet	Ek Göstergesi
Bölge Kurulu Büro Müdürü	GİH	2	8	+ 200
Müdür Yardımcısı	GİH	3	16	+ 100
Uzman	GİH	3	16	+ 100
Y. Mimar - Mimar	THS	3	16	
Y. Mimar - Mimar	THS	8	24	
Şehir Plancısı	THS	8	24	
Ressam	THS	10	8	
Memur	GİH	13	40	
Daktilo	GİH	14	32	
Şoför	GİH	14	8	
Odacı	YHS	14	24	